

Θεολογική προσέγγιση τῆς χριστιανικῆς γιορτῆς

Εἰσαγωγικά

Κεφάλαιον ἑορτῆς μνήμη Θεοῦ¹. Μέ τῇ λακωνικῇ αὐτῇ διατύπωση ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος δίνει τό στίγμα καί τό νόημα τῆς χριστιανικῆς γιορτῆς. Ὁ ἄνθρωπος πλασμένος «κατ' εἰκόνα Θεοῦ»², ὡς θεολογικό ὄν, «ζῶν... θεούμενον»³ καί «θεός κεκελευσμένος» κατά τό Μ. Βασίλειο⁴, εἶναι ἀπό τή φύση του προωρισμένος νά γιορτάζει, νά «θυμᾶται» τό Θεό. Ἐνα Θεό ὅμως ἀληθινό, ζωντανό⁵, Τριαδικό, ἕνα Θεό πού ἀποκαλύφθηκε στόν κόσμο ἐν Χριστῷ καί παραμένει γιά πάντα μέ τούς πιστούς ἐν ἀγίῳ Πνεύματι⁶, ὡς φῶς⁷ καί ἀγάπη⁸ γιά τόν ἄνθρωπο μέσα στόν κόσμο.

Ἔτσι ἡ χριστιανική γιορτή ὡς «μνήμη τοῦ Θεοῦ» δέν εἶναι μία θεωρητική, ἀφηρημένη καί ἀνεύθυνη κατάσταση. Ἀπεναντίας συνιστᾷ τήν κοπιώδη πράγματι πορεία τοῦ ἀνθρώπου νά ἐπιστρέψει στό Θεό, «στό ἄκτιστο ἀρχέτυπό του»⁹ ἀπό τό ὅποιο καί κατάγεται. Διότι «εἰ κατ' εἰκόνα Θεοῦ πάντως ἡμεῖς, γενώμεθα ἑαυτῶν καί τοῦ Θεοῦ· μάλλον δέ, μόνου καί ὅλου Θεοῦ, καί ὅλοι, μηδέν ἐπίγειον ἐν ἡμῖν αὐτοῖς φέροντες, ἵνα Θεῷ πλησιάσωμεν, καί θεοί γενώμεθα, ἐκ Θεοῦ τό θεοί εἶναι λαβόντες»¹⁰.

Ἡ πορεία αὕτη, τῆς πίστεως, τῆς ἀγάπης, τῆς σχέσης καί κοινωνίας με τό Θεό, «ἡ πρός τό θεῖον ὁμοίωσις»¹¹ δέν εἶναι δυνατόν νά νοηθεῖ ἔξω ἀπό τή νέα πραγματικότητα πού δημιουργήσαν στόν κόσμο τά γεγονότα τῆς θείας οἰκονομίας, τῆς σάρκωσης τοῦ Λόγου, τοῦ σταυροῦ, τοῦ πάθους καί τῆς ἀνάστασης τοῦ Χριστοῦ. Γεγονότα πού ἔδωσαν νέο νόημα στό χρόνο, τό χῶρο, στόν ἄνθρωπο, στόν κόσμο, στήν ἴδια τή ζωή. Γεγονότα πού ἡ Ἐκκλησία τά θυμᾶται δοξολογικά, λειτουργικά, εὐχαριστιακά, μυστηριακά στίς λατρευτικές τῆς συνάξεις. Ἡ «μνήμη τοῦ Θεοῦ» γίνεται πλέον λειτουργική ἀνάμνηση τῆς φιlanθρωπίας Του, τῆς σωτηριώδους οἰκονομίας καί ἡ χριστιανική γιορτή γίνεται «τρόπος ζωῆς καί σκέψεως τῆς Ἐκκλησίας, κατάσταση ὑπαρξιακή, αἴσθησις καί βίωσις τῶν νέων δυνάμεων τῆς ἀνθρώπινης φύσεως, πού ἐνεργοῦν σ' αὐτή μετά τή σάρκωση καί τήν ἀνάστασις τοῦ Θεανθρώπου... εἶναι ποιότητα ζωῆς, πού χαρακτηρίζεται ὡς πνευματική χαρά καί ἀγαλλίασις, ὡς πανήγυρις καί εὐφροσύνη γιά τήν τελείωσις τῆς σωτηρίας τοῦ κόσμου καί τοῦ ἀνθρώπου, γιά τή νίκη τοῦ ἐσφαγμένου Ἀρνίου πάνω στίς μυστικές ἢ φανερές δυνάμεις, πού κρατοῦσαν δέσμιον στήν ἐξουσία τους τόν ἄνθρωπο καί τόν κόσμο»¹².

Συνεχίζουμε καί σ' αὐτό τό περιοδικό τήν ἀναφορά σέ θέματα χριστιανικῆς λατρείας καί θεολογίας. Ἡ λατρεία τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας ἀποσκοπεῖ στήν ἔνωση μέ τόν Χριστό (ἐν-χρίστωση) καί στή βίωσις τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ ἀπό τήν ἐπίγεια ζωή (ἐσχατολογική διάστασις τῆς λατρείας).

Ὅταν ὁ κάθε χριστιανός μετέχει στή λατρεία μέ τήν ψυχή καί τό σῶμα του καί ζεῖ τό περιεχόμενο τῶν λατρευτικῶν ὕμνων καί πράξεων ἀνυψώνεται πνευματικά καί ἐνώνεται μέ τόν ἄπειρο Θεό (θέωσις κατά χάριν). Ἡ κάθε Δεσποτική ἑορτή τῆς Ἐκκλησίας μᾶς ὑπενθυμίζει τά γεγονότα τῆς ζωῆς τοῦ Θεανθρώπου καί μᾶς βοηθεῖ νά ἐγκολπωθοῦμε τίς εὐεργεσίες πού προσφέρει στήν ἀνθρωπότητα ὁ Ἰησοῦς Χριστός μέ τήν ἐπίγεια δράσις Του (θεία Οἰκονομία).

Οἱ ψαλμοί τοῦ Δαβὶδ καθὼς ἦταν θεόπνευστα κείμενα μεταφέρουν στόν κάθε ἀναγνώστη τους τή θεία χάρις καί εὐλογία. Ὁ ἅγιος Ἀρσένιος ὁ Καππαδόκης κατήρτισε κατάλογο χρήσις τῶν ψαλμῶν γιά πολλές περιπτώσεις ἀναγκῶν τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς.

Στό τελευταῖο μέρος τοῦ περιοδικοῦ συνεχίζεται ἡ παρουσίασις τῶν ἀρωματικῶν φυτῶν στήν ὀρθόδοξη λατρεία καί ἡ παρουσίασις ἑνός χριστιανικοῦ μνημείου τῆς Ρόδου, τοῦ ναοῦ τῆς Ἁγίας Τριάδος Ψίνδου.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Θεολογική προσέγγιση της χριστιανικής γιορτής

Παναγιώτη Ί. Σκαλτσή, σελ. 1

Οι Ψαλμοί του Δαβίδ

Δανιήλ Συροπούλου, σελ. 4

Η ὀρθοδοξία στό σύγχρονο κόσμο

Πρωτ. Νεκταρίου Κάνια, σελ. 9

Σκέψεις περί Θεομηνίας

Δανιήλ Σπάρταλη, σελ. 14

Η χρήση τῶν ἀρωματικῶν φυτῶν στήν ὀρθόδοξη λατρεία (Μέρος γ')

Παρασκευής Μαντικού, σελ. 17

Ὁ ναός τῆς Ἁγίας Τριάδος Ψίνθου Ρόδου

Δρ. Ἰωάννη Ἡλ. Βολανάκη, σελ. 20

Ἐκδημία Μητροπολίτου Πέργης

Εὐαγγέλου, σελ. 24

Ἐκδημία Μητροπολίτου Θεοδωρουπόλεως

Γερμανοῦ, σελ. 26

Εἰδήσεις Οἴκουμ. Πατριαρχείου, σελ. 28

Εἰδήσεις Ἱερᾶς Μητροπόλεως, σελ. 32

Ἱεροψαλτικά Νέα, σελ. 39

Ἀπόψεις καί Σχόλια,

Ἀρχιμ. Μαξίμου Παναγιώτου, σελ. 40

Μέ τή γιορτή πανηγυρίζει λοιπόν ὁ ἄνθρωπος καί χαίρεται ἐν Χριστῷ γιά τίς δωρεές τοῦ Θεοῦ στή ζωή του. Εὐχαριστεῖ καί θυμᾶται τίς εὐεργεσίες ἐκεῖνες πού ἄλλαξαν τή ζωή του καί τόν ἀνακαίνισαν ὀντολογικά. Ὁ ἄνθρωπος γνωρίζει καί ζεῖ μυστικά τό ἄρρητο κάλλος τῆς θείας σοφίας, τόν κόσμο τῶν μεγαλειῶν τοῦ Θεοῦ καί γίνεται ἐπόπτης καί αὐτόπτης τῆς θείας ζωῆς καί μεγαλειότητος¹³. «Δεῦτε καί ἴδετε τά ἔργα τοῦ Θεοῦ»¹⁴.

Ἡ χριστιανική γιορτή ὅμως ὡς βίωμα χαρᾶς καί εὐφροσύνης δέν εἶναι δυνατόν νά κατανοηθεῖ ἔξω ἀπό τή δοξολογία τῶν ἔργων τοῦ Θεοῦ καί τήν ἐμπειρία τῆς θείας δόξης καί μεγαλειότητος. Εἶναι στοιχεῖο τῆς «καινῆς κτίσης» πού δημιουργήθηκε ἐν Χριστῷ, κατά τήν ὁποία «τά ἀρχαῖα παρῆλθεν» καί ὅλα ἐγιναν «καινά»¹⁵.

.....

Γιορτή καί πνευματικότητα

Στά πλαίσια τῆς ἐσχατολογικῆς προοπτικῆς καί τῆς εὐχαριστιακῆς διάστασης τῶν γιορτῶν, τίς ὁποῖες «Ὁ Χριστός ἐκτετέλεκεν», καί ταυτόχρονα τῆς ἀνάγκης τοῦ ἀνθρώπου νά ζεῖ «ἐν Χριστῷ», ἡ χριστιανική γιορτή προβάλλει πράγματι ὡς πρόκληση, ἀλλά καί εὐκαιρία νά γίνει ὁ ἄνθρωπος κοινωνός τῆς συντελεσμένης ἐν Χριστῷ σωτηρίας. «Αἱ τῶν χριστιανῶν πανηγύρεις, θεῖαι καί παράδοξοι καί ὄντως πηγαί καί θησαυροί σωτηρίας»¹⁶. Ὁ Χριστός βεβαίως μέσα ἀπό τό λειτουργικό ἔτος μᾶς χειραγωγεῖ στήν ἐν Χριστῷ ζωή. Αὐτός γεννιέται, σταυρώνεται, ἀνασταίνεται, ἀναλαμβάνεται καί στέλνει τό ἅγιο Πνεῦμα Του πάλι καί πάλι σέ κάθε ἐκκλησιαστικό ἔτος, γιά νά ἀνεβούμε νέες βαθμίδες στή γέννηση, στή σταύρωση, στή λήψη τοῦ ἁγίου Πνεύματος¹⁷.

Οἱ γιορτές εἶναι τεκμήρια τῆς ἀγάπης καί τῆς συγκατάβασης τοῦ Θεοῦ Λόγου: «Τοῦτο μὲν οὖν πρῶτως αἱ σωτήριοι τοῦ Θεοῦ Λόγου ἐορταί καί πανηγύρεις ἔχουσι, τῆς πρὸς ἡμᾶς ὄντα συγκατάβασεως αὐτοῦ τεκμήρια»¹⁸. Ταυτόχρονα θεωροῦνται ὡς ὑπενθυμίσεις τῶν εὐεργειῶν τοῦ Θεοῦ, ἔτσι ὥστε «οἱ πανηγυρίζοντες» ἐνθυμούμενοι αὐτές τίς εὐεργεσίες μέσω τῶν γιορτῶν «μή εἰς μέθην, ἀλλ' εἰς εὐχαριστίαν καί ἀρετὴν τρέποιντο»¹⁹. Ὁ δρόμος τῆς θεώσεως καί ἡ μετοχή στά πνευματικά γεγονότα τῆς ζωῆς τοῦ Χριστοῦ ἀπαιτοῦν καί τή δική μας προσπάθεια καί τό δικό μας ἔργο. Τήν

Η ΟΔΟΣ

Κωδικός ἐντύπου ISSN 1790-6733

Τετραμηνιαία ἐκδοση
τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ρόδου
Τηλέφωνο: 22410 34300
Fax: 22410 73480
Internet: www.imr.gr
e-mail: imrodou@gmail.com
Συντάσσεται ἀπὸ ἐπιτροπή

Ἰδιοκτῆτης
Ἱερὰ Μητρόπολις Ρόδου

Ἐκδότης
Μητροπολίτης Ρόδου
κ. Κύριλλος

Υπεύθυνος Σύνταξης
Ἀρχιμ. Μάξιμος Παναγιώτου

Προαιρετικές συνδρομές
ALPHA BANK
822002002008824

Ἐκδοτική Παραγωγή
ΕΠΤΑΛΟΦΟΣ Α.Β.Ε.Ε.
Ἀρδηττοῦ 12-16, Ἀθήνα
Τηλ. 210-9217513,
Fax: 210-9237033
www.eptalofos.gr
e-mail: info@eptalofos.gr

ἀδιάκοπη κοινωνία δοξολογίας μέ τό Θεό, «ψαλῶ τῷ Θεῷ μου ἕως ὑπάρχω»²⁰, καί τήν συνεχῆ «κατα-
τρύφηση»²¹ τοῦ Κυρίου. Ὁ ἅγιος Ἀνδρέας Κρήτης
μέ τά παρακάτω λόγια ἐπισημαίνει τήν προσωπική
σχέση καί τήν ἀγάπη τοῦ ἀνθρώπου γιά τή γιορτή·
«Πάλιν ἑορτή, καί πάλιν πανηγυρίς, καί πάλιν ἐγώ
δεξιός ἐστιάτωρ, πανηγυρίζων τήν ἐμαυτοῦ σωτη-
ρίαν, καί συγκαλῶν ἅπαντας πρός τήν πνευματι-
κήν ἐστίαν»²².

Εἴμαστε συνδαιτημόνες στό ἑορταστικό τρα-
πέζι πού ὁ Θεός καθημερινά μᾶς παραθέτει στήν
ἀγία Του Ἐκκλησία, καί στό ὁποῖο προεξάρχουν
ὁ Χριστός, ἡ Θεοτόκος καί οἱ ἅγιοι. Γι' αὐτό καί ἡ
δεοντολογία τῆς γιορτῆς ἀπαιτεῖ νά γιορτάζουμε
σωστά «μή πανηγυρικῶς, ἀλλά θεϊκῶς· μή κοσμι-
κῶς, ἀλλ' ὑπερκοσμίως»²³ 114 κατά τό Γρηγόριο
τό Θεολόγο. «Λελογισμένως καί εὐσεβῶς -κατά
τόν Συμεών τό Νέο Θεολόγο- μή λαμπάδων φῶς
τό εἰς ὀλίγον σβενύμενον, ἀλλά αὐτή καθαρῶς ἡ
τῆς ψυχῆς σου λαμπάς, ἥτις ἡ γνῶσις ὑπάρχει τῶν
θειῶν καί οὐρανίων πραγμάτων, ἡ ὑπό τοῦ ἁγίου
Πνεύματος χορηγουμένη»²⁴. Κι ὄχι μόνο νά γιορ-
τάζουμε σωστά, ἀλλά ἐμεῖς οἱ ἴδιοι νά γίνουμε
γιορτή. «Μή μόνον τά τῆς ἑορτῆς κατοπτεύσω-
μεν καί τιμήσωμεν, ἀλλά αὐτοί ἑορτή γενώμεθα...
ἁγιασμοῦ γάρ χωρίς καί καθαρότητος, οὐδεῖς τόν
Κύριον ὁψεται»²⁵. Καί ὁ Μ. Ἀθανάσιος συμπλη-
ρώνει· «Ἐν τούτῳ γάρ τῷ τύπῳ νῦν ἑορτάσωμεν
καθώς πρέπει, «μή ἐν ζύμῃ παλαιᾷ, μηδέ ἐν ζύμῃ
κακίας καί πονηρίας, ἀλλ' ἐν ἀζύμοις εἰλικρίνειας
καί ἀληθείας» (Α' Κορ. 5, 8)²⁶.

«Ἐάν οὕτω μέν ἑορτάζῃς -σημειώνει πάλι Συ-
μεών ὁ Νέος Θεολόγος- («λελογισμένως καί εὐσε-
βῶς»), οὕτω δέ καί τῶν θειῶν μυστηρίων μετα-
λαμβάνῃς («ἐν αἰσθήσει καί γνῶσει»), ἔσται σοι
ἅπας ὁ βίος ἑορτή μία, καί οὐδέ ἑορτή, ἀλλά ἑορ-
τῆς ἀφορμή καί Πάσχα ἓν, ἡ ἐκ τῶν δρωμένων
πρός τά νοούμενα μετάβασις καί ἐγχώρησις, ἔνθα
πᾶσα σκιά καί ἅπας τύπος καί τά νῦν σύμβολα
καταπαύουσι καί καθαροί καθαρῶς τοῦ καθαρῶ-
τάτου θύματος αἰωνίως ἐπαπολαύσομεν, ἐν Πα-
τρί Θεῷ καί ὁμοουσίῳ τῷ Πνεύματι, Χριστόν ἀεί
βλέποντες καί βλέπομενοι πρός αὐτοῦ, Χριστῷ
συνόντες, Χριστῷ συμβασιλεύοντες»²⁷.

Ἐπίλογος

Ἀπό ὅλα ὅσα ἤδη τονίσαμε, δηλαδή ὅτι ἡ γιορτή
ἔχει ὑπαρξιακή διάσταση καί σχετίζεται ἄμεσα μέ

τήν ἀναζήτηση τοῦ θείου ἀπό τόν ἄνθρωπο, ὅτι
οἱ παλιές ἀντιλήψεις γιά τή γιορτή ὡς ἀναπαρά-
σταση ἢ ἀπλή ἀνάμνηση κάποιων μεγάλων γεγο-
νότων καταργήθηκαν στό πρόσωπο τοῦ Χρι-
στοῦ, ὁ ὁποῖος εἶναι ἡ ἀρχή καί τό τέλος τῆς
γιορτῆς, ὅτι οἱ πιστοί ζοῦν πιά τό Χριστό καί τό
ἔργο ὅλης τῆς θείας Οἰκονομίας στή θεία Εὐχαρι-
στία, ὅτι ἡ γιορτή εἶναι χαρά πού πηγάζει ἀπό τό
θάνατο καί τήν Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ, ἀπό τη
μυστηριακή ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας καί ἀπό τήν
ἐσχατολογική προσδοκία τῆς, ὅτι οἱ γιορτές εἶναι
δῶρο τοῦ Θεοῦ στόν ἄνθρωπο γιά πνευματική
ἀνανέωση καί ἐνάρετη χριστιανική ζωή, ὅτι τέλος
ἡ προσέγγιση τῆς γιορτῆς, πού εἶναι ὁ Χριστός
«τό Πάσχα ἡμῶν», ἀπαιτεῖ προσωπικό πνευματι-
κό ἀγώνα καθόσον «ἑορτή μεγίστη, συνειδός
ἀγαθόν»²⁸, ὅλα αὐτά ἀπλά ἔτσι διατυπωμένα δεί-
χνουν πῶς ἡ χριστιανική γιορτή προσανατολίζει
τόν ἄνθρωπο πάντα πρός τό μέλλον καί ποτέ
πρός τά πίσω. Πρός τήν ἐλπίδα κι ὄχι τήν ἀπελ-
πισία, πρός τήν ἀλήθεια κι ὄχι τήν ἀλλοτρίωση,
πρός τήν ἐλευθερία κι ὄχι τήν ὑποδούλωση, πρός
τή ζωὴ κι ὄχι τό θάνατο, πρός τήν πίστη κι ὄχι τή
στεῖρα ἰδεολογία, πρός τήν εὐφροσύνη κι ὄχι τό
«βίαιο πανηγύρι»²⁹, ἢ τήν ἀπλή εὐφραντική διέξο-
δο ἐγωκεντρικῶν συναισθημάτων³⁰, πρός τό Χρι-
στό καί τή βασιλεία Του, πρός τή «μνήμη τοῦ
Θεοῦ» κι ὄχι τή μνήμη τοῦ κόσμου.

«Ἐόρταζε Χριστοῦ Ἐκκλησία, -λέγει ὁ ἅγιος
Ἐπιφάνιος- οὐ τοπικῶς, οὐ σωματικῶς, ἀλλά
πνευματικῶς ἐγχορεύουσα. Ἐόρταζε ἑορτάς, τήν
τῶν εἰδώλων κατάπτωσιν βλέπουσα, καί τῶν Ἐκ-
κλησιῶν τήν ἀνάστασιν ἔχουσα... «Τά ἀρχαῖα
παρῆλθον· ἰδοὺ γέγονε τά πάντα καινά»· ἀλλά
μήν καί παράδοξα. Διό χαίρετε ἐν Κυρίῳ, Χριστοῦ
νεολαία, χαίρετε...»³¹. Ἀνέστη Χριστός καί πεπτ-
ώκασιν δαίμονες, ἀνέστη Χριστός καί ζωὴ πολιτεύ-
εται... Μηδεῖς θρηνεῖτω πενίαν· ἐφάνη γάρ ἡ κοι-
νή βασιλεία»³². Αὐτό εἶναι ἡ γιορτή: Ὁ Χριστός
καί ἡ βασιλεία, τῶν αἰώνων ἑορτή. ■

Παναγιώτῃ Ἱ. Σκαλτσῇ,

*Λειτουργικές μελέτες Ι, ἐκδ. «Πουρνάρα»,
Θεσ/νίκη 1999, σελ. 183-204.*

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Γρηγορίου Θεολόγου, *Λόγος εἰς τά ἅγια Φῶτα*, PG 36, 345B.

2. Γέν. 1, 27.

3. Γρηγορίου Θεολόγου, *Λόγος 45, Εἰς τό ἅγιον Πάσχα*, 7, PG 36, 632AB. Βλ. καί Π. Νέλλα, *Ζῶν θεούμενον, προοπτι-*

κές για μία ὀρθόδοξη κατανόηση τοῦ ἀνθρώπου, Ἐποπτεία, Ἀθήνα 1979, σ. 29.

4. Γρηγορίου Θεολόγου, *Εἰς τὸν μέγαν Βασίλειον*, Ἐπισκοπὸν Καισαρείας Καππαδοκίας, Ἐπιτάφιος, PG 36, 560A.

5. Λουκ. 20, 38. «Θεός δέ οὐκ ἔστιν νεκρῶν, ἀλλὰ ζώντων». Βλ. καί Πράξ. 14, 15. «ἐπιστρέφειν ἐπὶ τὸν Θεόν τὸν ζῶντα».

6. Γ. Μαντζαρίδης, *Μέθεξις Θεοῦ*, Θεσ/νίκη 1979, σ. 41.

7. Α' Ἰωάν. 1, 5. «Ὁ Θεός φῶς ἐστὶ».

8. Α' Ἰωάν. 4, 8. «Ὁ Θεός ἀγάπη ἐστὶ».

9. Π. Νέλλα, ὁ.π., σ. 34.

10. Μαξίμου Ὁμολογητοῦ, *Κεφάλαια διάφορα* 1, 28, PG 90, 11890. Βλ. καί Γ. Μαντζαρίδης, ὁ.π., σ. 76.

11. Γρηγορίου Νύσσης, *Εἰς τὴν ἐπιγραφὴν τῶν ψαλμῶν*, PG 44, 557C.

12. Ἰ. Παναγοπούλου, *Ἡ ἐορτὴ τῆς καινῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς*, στό: *Δοκίμια ὀρθοδόξου ἡθους*, Ἀθήνα 1979, σ. 49.

13. Ἰ. Παναγοπούλου, ὁ.π., σ. 49.

14. Ψαλμ. 65, 5.

15. Β' Κορ. 5, 17.

16. Πρόκλου Ἀρχιεπ. Κων/πόλεως, PG 65, 705.

17. π. Δημ. Στανιλοάε, *Ἡ πορεία μέ τὸ Σωτήρα Χριστό* (τρία θεολογικά δοκίμια), μτφρ. π. Κων/νος Καραϊσαρίδης, ἐκδ. «Τό περιβόλι τῆς Παναγίας», Θεσ/νίκη 1984, σ. 39-40.

18. Γεωργίου Νικομηδίας, *Λόγος Ζ' Εἰς τὰ Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου*, PG 100, 1440D.

19. Ἰσιδώρου τοῦ Πηλουσιώτου, *Ἐπιστολῶν βιβλίων Β', Ἐπιστολὴ RIS*, περὶ ἐορτῶν, PG 78, 557B.

20. Ψαλμ. 145,2.

21. Ψαλμ. 36,4: «Κατατρύφησον τοῦ Κυρίου».

22. Ἀνδρέου Κρήτης, *Λόγος Γ', Εἰς τὴν Γενέθλιον ἡμέραν τῆς Θεοτόκου*, PG 97, 844B.

23. Γρηγορίου Θεολόγου, *Εἰς τὰ Θεοφάνεια*, Λόγ. 38, 4, PG 36, 316A.

24. Συμεῶν τοῦ Νέου Θεολόγου, *Ἠθικός λόγος ΙΔ', Περί ἐορτῶν*, τόμ. 5, ἐκδ. «ὠφέλιμο βιβλίον», Ἀθήνα 1979, σ. 372.

25. Θεοφύλακτου Βουλγαρίας, *Λόγος εἰς τὴν ἐορτὴν τῆς Ὑπεραγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου, ὅτε προσηνέχθη τῷ ναῷ*, PG 128, 141ABC.

26. Μεγάλου Ἀθανασίου, *Ἐκ τῆς ΛΘ' ἐορταστικῆς ἐπιστολῆς*, ΕΠΕ, Μ. Ἀθανασίου ἔργα 10, Θεσ/νίκη 1976, σ. 348.

27. Συμεῶν τοῦ Νέου Θεολόγου, ὁ.π., σ. 374-375.

28. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, *Περί τῆς Ἄννης*, λόγ. Ε', PG 54, 669.

29. U. Eco, *Ἡ σημειολογία στὴν καθημερινή ζωή*, Ἀθήνα 1985⁵, σ. 195.

30. Χ. Γιανναρά, *Ἡ πρόκληση τῆς γιορτῆς*, στό: *Νεοελληνική ταυτότητα*, Ἀθήνα 1976, σ. 221. Τοῦ ἰδίου, καί *Ἀπόγνωση καὶ Γιορτή*, «Βῆμα» 29.12.85.

31. Ἐπιφανίου Ἐπισκόπου Κωνσταντείας τῆς Κύπρου, *Εἰς τὰ Βαΐα*, PG 43, 432B-433C.

32. Κατηχητικός Λόγος Ἰωάννου Χρυσοστόμου.

Οἱ Ψαλμοὶ τοῦ Δαβὶδ

Δανιὴλ Συροπούλου, δασκάλου

Α'. Εἰσαγωγὴ- ἱστορική τοποθέτηση

Ἡ λέξη ψαλμός προέρχεται ἀπὸ τὸ ἑλληνικὸ ρῆμα ψάλλω πού σημαίνει, ὕμνῳ τὸ Θεό μελωδικά, λατρεύω τὸν Κύριο μέ ψαλμῳδίες. Περιλαμβάνονται οἱ ψαλμοὶ στό βιβλίον τῆς Π. Διαθήκης 'ΒΙΒΛΙΟ ΨΑΛΜΩΝ', γνωστὸ καί μέ τὸ ὄνομα 'ΤΟ ΨΑΛΤΗΡΙΟΝ'.

Οἱ συγγραφεῖς τῶν Ψαλμῶν περιγράφουν τὸ θαυμασμό τους γιὰ τὸ μεγαλεῖο τοῦ Θεοῦ, τὴν ταπείνωση γιὰ τὰ ἀνθρώπινα λάθη καὶ πάθη καὶ τὴν ἐλπίδα γιὰ τὴ σωτηρία.

Οἱ Ψαλμοὶ, ψάλλονταν ἀπὸ τοὺς Ἰσραηλίτες στό Ναὸ τοῦ Σολομῶντα, μέ συνοδεία ὀργάνων, ὅπως αὐλό, κιθάρα, ψαλτήρι, σάλπιγγα, τύμπανα, κύμβαλα. Εἶναι χαρακτηριστικὸς ὁ 150ος Ψαλμός, πού ἀναφέρει τὸν τρόπο λατρείας: «Αἰνεῖτε αὐτόν ἐν

ᾗχῳ σάλπιγγος, αἰνεῖτε αὐτόν ἐν ψαλτηρίῳ καὶ κιθάρα. Αἰνεῖτε αὐτόν ἐν τυμπάνῳ καὶ χορῷ, αἰνεῖτε αὐτόν ἐν χορδαῖς καὶ ὀργάνῳ. Αἰνεῖτε αὐτόν ἐν κυμβάλοις εὐήχοις, αἰνεῖτε αὐτόν ἐν κυμβάλοις ἀλλαλαγμοῦ. Πᾶσα πνοὴ αἰνεσάτω τὸν Κύριον».

Οἱ Ψαλμοὶ χωρίζονται σὲ διάφορα εἶδη ἀνάλογα μέ τὸ περιεχόμενό τους (φιλολογικὸ, θεολογικὸ, χρησιμότητας). Ἕνας βασικὸς διαχωρισμὸς τους εἶναι καὶ ὁ ἐπόμενος:

❖ Ὑμνοὶ πρὸς τὸ Θεό – δοξολογίες. Ὑμνοῦν τὸ μεγαλεῖο τοῦ Θεοῦ, τῆς δημιουργίας καὶ τῆς σοφίας του.

❖ Ὑμνοὶ εὐχαριστίας – δεήσεως. Ἐχουν θέμα τὴν ἀγάπη, τὴ φροντίδα, τὴν προστασία καὶ τὴν καθημερινή αἴσθηση τῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ.

❖ Ὑμνοὶ μετανοίας. Μέ θρηνητικὸ ὕφος ζητοῦν

από τό Θεό συγχώρεση γιά σφάλματα πού διέπραξε είτε ὁ ἴδιος ὁ ποιητής, είτε ὁ λαός του.

❖ Μεσσιανικοί – Ἑσχατολογικοί. Ἔχουν θέμα τόν ἐρχομό τοῦ Μεσσία. Διακηρύσσουν τή θαυμαστή παρουσία του ἀνάμεσα στούς ἀνθρώπους καί τή θεϊκή προέλευσή του. Ἀναγγέλλουν πώς μέ τόν ἐρχομό του θά ὁδηγηθεῖ ἡ ἱστορία τοῦ κόσμου σέ εὐτυχισμένο τέλος.

Οἱ Ψαλμοί μεταφράστηκαν μαζί μέ ὅλα τά βιβλία τῆς Π. Διαθήκης στήν ἀρχαία ἐλληνική γλῶσσα, τόν 3ο αἰώνα π.Χ. στά λεγόμενα ἐλληνιστικά χρόνια. (Μετάφραση τῶν Ἑβδομήκοντα).

Στή Χριστιανική θρησκεία, ἔχουν ἐξέχουσα θέση στή θεία λατρεία. Ἰδιαίτερα στήν ὀρθόδοξη λειτουργική ἀποτελοῦν εἰσαγωγή στίς ἱερές ἀκολουθίες (Ἀπόδειπνο, Ὡρες, Ἑσπερινό, Θεία Λειτουργία, Παρακλήσεις), ἐπεידὴ δημιουργοῦν κατανυκτική ἀτμόσφαιρα μέ τήν ἀνάγνωσή τους. Χρησιμοποιοῦνται ἐπίσης ὡς εὐχές ἢ ὕμνοι καί ἀποτελοῦν ὕλικό γιά νά γραφοῦν ὑπέροχες προσευχές (Θεοφάνεια, Πεντηκοστή). Οἱ Ψαλμοί, εἶναι ἓνα θεόπνευστο βιβλίο γιά ὅλες τίς περιπτώσεις τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς. Εἶναι, μποροῦμε νά ποῦμε, ἔργο τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἔλεγε ὁ ἅγιος Παῖσιος: «Ἔσκυψε ὁ Θεός καί εἶπε στό παιδί του τόν Δαβίδ, αὐτά πού ἤθελε νά ἀκούσει».

Ὁ Δαβίδ, ἦταν ὁ δεύτερος βασιλιάς τοῦ Ἰσραήλ, μετά τόν Σαούλ. Ἦταν βοσκός αἰγοπροβάτων, ὅταν τόν κάλεσε ὁ Θεός μέ τόν προφήτη Σαμουὴλ γιά νά τόν ἀναδεῖξει βασιλιά τοῦ Ἰσραήλ. Ὁ Δαβίδ εἶχε τό μεγάλο τάλαντο τῆς ποίησης καί ἔπαιζε τό ὄργανο ψαλτήρι. Ἐπειδὴ τὰ θρησκευτικά ἄσματα συνοδεύονταν ἀπό αὐτό τό ὄργανο, λέμε καί τό βιβλίο πού τὰ περιέχει, βιβλίο τῶν Ψαλμῶν ἢ Ψαλτήριον.

Τό βιβλίο τῶν Ψαλμῶν εἶναι μία λυρική συλλογή θρησκευτικῶν ποιημάτων. Ἀποτελεῖται ἀπό 150 ποιήματα – ψαλμούς, πού γράφτηκαν ἀπό τό 1100 π.Χ. περίπου, μέχρι τόν 5ο αἰώνα π. Χ. Ἀπό αὐτούς οἱ 73 εἶναι τοῦ Δαβίδ. Οἱ ὑπόλοιποι εἶναι γραμμένοι ἀπό διάφορους ἄλλους ποιητές (Ἀσάφ, υἱοὶ Κορρέ, Σολομών κ.ἄ.). Ἔχουν ὅμως μία ἐσωτερική ἐνότητα καί τεχνική ὁμοιότητα καί κοινὴ ἐμπνευση. Γι' αὐτό, παλαιότερα, θεωροῦνταν ἔργο μόνο τοῦ Δαβίδ καί ἐπικράτησε ἡ ἔκφραση, οἱ Ψαλμοὶ τοῦ Δαβίδ.

Ἐκφράζουν μέ ποικίλους τρόπους τοὺς παλμούς τῆς ψυχῆς, ὕμνοῦν τό μεγαλεῖο καί τήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, περιγράφουν ἐπιθυμίες, ἐλπίδες, φόβους τῶν δούλων τοῦ Θεοῦ. Κεντρικό τους θέμα εἶναι ὁ Θεός καί ὁ ἄνθρωπος μπροστά στό Θεό. Ἡ ἐμπνευσή τους ἀντλήθηκε ἀπό τή φλογερή πίστη, τό μεταφυσικό δέος ἀλλά καί ἀπό ἱστορικά γεγονότα, ὅπως ἡ

δουλεία τοῦ Φαραώ, ἡ αἰχμαλωσία στή Βαβυλώνα κ.ἄ. Θεωροῦνται ἀριστουργήματα τῆς θρησκευτικῆς λαϊκῆς ποίησης. Ἐνα μεγάλο μέρος τους γράφτηκε γιά καθαρὰ λειτουργικοὺς καί λατρευτικοὺς λόγους. Ὡστόσο, ὑπάρχει σέ πολλούς, ἰδιαίτερα στοὺς Ψαλμούς τοῦ Δαβίδ, ἡ προσωπικὴ ἐμπνευση καί ἡ σφραγίδα τοῦ ποιητῆ.

Μία μικρὴ συλλογὴ ἀπὸ 15 Ψαλμούς ἀπ' αὐτούς, (119 ἕως 133) εἶναι γνωστοὶ ὡς ὠδὲς ἀναβαθμῶν. Ψάλλονταν, μᾶλλον, ἀπὸ τοὺς Ἰσραηλίτες πού ἀνέβαιναν γιά προσκύνημα στήν Ἱερουσαλήμ. Μέ τήν ἴδια ὀνομασία, ἀναβαθμοί, χρησιμοποιοῦνται καί ψάλλονται κάθε Κυριακὴ στήν ἀρχὴ τοῦ Ὁρθρου.

Στὴ διαδρομὴ τῶν αἰώνων τό Ψαλτήρι ἐπέδρασε θετικά σέ πολλοὺς μεγάλους συγγραφεῖς, ποιητές καί ζωγράφους. Διαδραμάτισε πρωτεύοντα ρόλο στή διαμόρφωση τῆς ἐκκλησιαστικῆς θείας λατρείας καί ἄσκησε τεράστια ἐπίδραση ἢ ἔγινε πηγὴ ἐμπνευσης στὴ βυζαντινὴ ἀγιογραφία καί ὕμνολογία.

Β'. Εἶδη Ψαλμῶν

1. Ὑμνοι δοξολογίας

Μία σειρά ὕμνων, στοὺς ὁποίους ὁ Δαβίδ ξεχύνει ὅλη του τὴν πίστη, ἀνοίγει διὰ πλάτα τὴ ψυχὴ του καί ξετυλίγει ὅλο τό ποιητικὸ του μεγαλεῖο, εἶναι οἱ ὕμνοι στοὺς ὁποίους δοξολογεῖ τό Θεό, ὕμνεῖ τὴ μεγαλοσύνη του, ψάλλει τὴ δόξα του. Οἱ ποιητικὲς ἐκφράσεις του, οἱ ἀπαράμιλλες εἰκόνες τοῦ μεγαλείου τοῦ Θεοῦ, ὅπως παρουσιάζεται μέσα στὴ Δημιουργία καί τὴν Παντοδυναμία του, εἶναι ὑπέροχες.

Καλεῖ ὅλα τὰ δημιουργήματα τοῦ Θεοῦ, ἀγγέλους, δυνάμεις, στερέωμα, ἥλιο, σελήνη, ἀστέρια, οὐρανό, γῆ, κάθε ὁρατό καί ἀόρατο κτίσμα του, νά τόν ὑμνήσει μαζί μέ τόν ἄνθρωπο. Αὐτός τὰ δημιουργήσε ὅλα κι αὐτός τὰ κρατᾷ στὴ ζωὴ. Ἄς δοῦμε μερικὰ ἀποσπάσματα, ἀπὸ τέτοιους δοξολογικοὺς Ψαλμούς.

Ψαλμός 148: «Αἰνεῖτε τόν Κύριον ἐκ τῶν οὐρανῶν...».

Ψαλμός 144: «Ὑψώσω σέ ὁ Θεός μου ὁ Βασιλεὺς μου...». Ὑπέροχη δοξολογία εἶναι ὁ Ψαλμός αὐτός, στὸν ὁποῖο ἀναγνωρίζονται ὅλες οἱ ιδιότητες τοῦ Θεοῦ, ὅλα τὰ δῶρα του στὸν ἄνθρωπο, καθὼς καί ἡ δικαιοσύνη του, ἡ ἀγάπη του, ἡ μακροθυμία του, ἡ φροντίδα του γιά κάθε δημιούργημά του καί ἰδιαίτερα γιά τόν ἄνθρωπο.

Τὴν ἴδια θριαμβικὴ δοξολογία ἀναπέμπει καί μέ τόν 145ο Ψαλμό: «Αἶνει ἡ ψυχὴ μου τόν Κύριον, ψαλῶ τῷ Θεῷ μου, ἕως ὑπάρχω... Ὑμνησε, ψυχὴ μου τόν Κύριον. Τόν Κύριο θά ὕμνῶ σέ ὅλη τὴ ζωὴ

μου, θά ψάλλω τό Θεόν μου ὅσο θά ζῶ. Αὐτόν πού δημιούργησε τόν οὐρανό, τή γῆ καί τή θάλασσα καί ὅλα ὅσα ὑπάρχουν μέσα σ' αὐτά. Αὐτόν πού φυλάει τήν ἀλήθεια στούς αἰῶνες, πού δικαιώνει τούς ἀδικουμένους, πού δίνει τροφή στούς πεινασμένους».

Ἕνας ἀνεπανάληπτος ὕμνος στή Δημιουργία, σέ σχέση μέ τήν κυριαρχία τοῦ ἀνθρώπου πάνω σ' αὐτήν, εἶναι καί ὁ 103ος Ψαλμός ὁ ἐπονομαζόμενος προοιμιακός, γιατί χρησιμοποιεῖται ὡς εἰσαγωγή τοῦ Ἑσπερινοῦ. «Εὐλόγει ἡ ψυχὴ μου τόν Κύριον, Κύριε ὁ Θεός μου ἐμεγαλύνθης σφόδρα ...». Ἐξυμνεῖ μέ παραστατικές εἰκόνες ὅλα ὅσα ὑπάρχουν μέσα στή Δημιουργία τοῦ Θεοῦ, τή φροντίδα του γιά τήν ἀσφαλὴ διατήρησή τους καί τήν ἀγάπη του γιά τόν ἄνθρωπο, πού τόν ὅρισε διαχειριστὴ ὅλων τῶν κτισμάτων του. Ὅλα αὐτά τὰ εὐλογεῖ καί προκόβουν καί ζοῦν, ἀλλὰ ὅταν θυμώνει καί ἀποστρέφει τό βλέμμα του, ὅλα γίνονται στάχτη καί φωτιά.

2. Ὕμνοι εὐχαριστίας - δεήσεις

Μολονότι καί ἄλλοι ποιητές ἔγραψαν κάποιους ἀπό τούς Ψαλμούς, ἀναμφίβολα σ' αὐτὴ τὴν ὑπέροχη συλλογὴ, δεσπόζει ἡ μορφὴ τοῦ Δαβίδ. Ὁ θρῆνος του γιά τόν θάνατο τοῦ Σαούλ, ἡ σκληρὴ μονομαχία του μέ τόν Γολιάθ, ἡ ἀνταρσία καί ὁ τραγικὸς θάνατος τοῦ γιοῦ του Ἀββεσαλώμ, τό ἀμάρτημά του μέ τὴν Βηθσαβέ, τό πραξικόπημα τοῦ γιοῦ του Ἀδωνία καί τόσα ἄλλα, ἀποτυπώνονται μέ ὑπέροχο τρόπο στήν ποίησή του. Ὅλα αὐτά, ἀλλὰ προπάντων τό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ πού ἦρθε πάνω στή γλῶσσα του, ἔκαναν τὴν ποίησή του αἰώνια.

Κανένας δέν μπορεῖ νά μείνει ἀσυγκίνητος ἢ ἀδιάφορος διαβάζοντας τὰ γεμάτα πίστη, τρυφερότητα, ταπεινοφροσύνη, ἔνταση καί πάθος λόγια του. Κανένας πονεμένος δέν τὰ διαβάζει χωρὶς νά βρεῖ παρηγοριά. «Σῶσε με, Κύριε, γιατί μπῆκαν νερά μέσα στήν ψυχὴ μου. Βούλιαξα μέσα στὸν βάλτο, κατέβηκα στὰ βάθη τῆς θάλασσας. Βράχνιασε τό λαρύγγι μου νά φωνάζω, περιμένοντας νά ἔρθεις σέ βοήθειά μου». Σπαρακτικὴ ἀντηχεῖ ἡ κραυγὴ του. «Θεέ μου, Θεέ μου, γιατί μέ ἐγκατέλειψες; Ἔγινα παίγνιο τῶν ἀνθρώπων. Κερί ἔχει γίνει ἡ καρδιά μου καί λιώνει στὰ στήθια μου. Κόλλησε ἡ γλῶσσα μου στὸ λαρύγγι μου. Ἡ Καρδιά μου ἐταράχθη, ἐγκατέλειπέ με ἡ ἰσχὺς μου καί τό φῶς τῶν ὀφθαλμῶν μου καί αὐτὸ οὐκ ἔστι μετ' ἐμοῦ».

Ὅμως βλέπουμε καί τὴ γαλήνη, πού τοῦ χαρίζει ἡ πίστη του στό Θεό, ὅταν προσεύχεται. «Ὁ Κύριος εἶναι ὁ βοσκός μου καί δέν θά μοῦ λείψει τίποτε. Ἐάν πορευθῶ μέσα στή σκιά τοῦ θανάτου, δέν θά φοβηθῶ κανένα κακό». Καί πάλι. «Ὁ Κύριος εἶναι τό φῶς καί ἡ

σωτηρία μου. Ποιόν θά φοβηθῶ; Ὁ Κύριος εἶναι ἡ δύναμη τῆς ζωῆς μου. Ἀπὸ ποιόν θά δειλιάσω;». Ἀκόμα πιό ἔντονη καί φορτισμένη συναισθηματικά, ξεχύνεται ἡ πίστη του στὸν 41ο Ψαλμό. Ἀνάγλυφος παρουσιάζεται ἐδῶ ὁ πόθος τῆς ψυχῆς του νά φτερουγίσει κοντὰ στό Θεό. «Μέ τόν τρόπο πού ποθεῖ τό ἐλάφι νά ἔρθει στίς πηγές τῶν νερῶν, ἔτσι ποθεῖ καί ἡ ψυχὴ μου Ἑσένα, πού εἶσαι ὁ Θεός μου». Ὑπέροχο δεῖγμα δεήσεως-προσευχῆς, εἶναι ὁ 101ος Ψαλμός «Κύριε, εἰσάκουσον τῆς προσευχῆς μου...».

3. Ὕμνοι μετάνοίας

Ἐκεῖνος ὅμως ὁ ὕμνος πού σέ κάνει νά ξεχάσεις ὅ,τι ἄλλο διάβασες, εἶναι ὁ πεντηκοστός Ψαλμός. «Ἐλέησόν με, ὁ Θεός, κατὰ τό μέγα ἔλεός σου...». Θεωρεῖται τό ἀριστούργημα τῶν ψαλμῶν καί τῆς θρησκευτικῆς ποίησης γενικότερα. Ποτέ ἄλλοτε ἀμαρτωλὸς δέν αἰσθάνθηκε ζωηρότερα τὴν ἀνάγκη τοῦ θεοῦ ἐλέους, οὔτε μπόρεσε νά ἐκφράσει μέ μεγαλύτερη ἐπιτυχία τὰ συναισθήματα τοῦ ἀληθινὰ μετανιωμένου. Κατὰ τὴν παράδοση, ὁ ὕμνος αὐτὸς γράφτηκε ἀπὸ τὸν Δαβίδ μετὰ τό ἀμάρτημά του μέ τὴ Βηρσαβέ, τὴ γυναῖκα τοῦ ἀξιωματικοῦ τοῦ Οὐρία.

Μέ τόνους χαμηλοῦς ὁ Δαβίδ, ταπεινωμένος καί συγκλονισμένος, ἰκετεύει τό Θεό νά τόν συγχωρήσει καί νά τόν ἐλεήσει. Ὁ Θεός, ὡς ἐλεῆμων, θά τόν ἀκούσει καί θά δεχθεῖ τὴ μετάνοιά του. Ὅμως, πληρῶσε ἀκριβὰ ὁ Δαβίδ αὐτό του τό ἀμάρτημα, μέ πλῆθος συμφορῶν πού τόν ἐπνίξαν, μέχρι τὴν τελικὴ του ἐξιλέωση. Ὁ Πεντηκοστός Ψαλμός, μᾶς δείχνει τό δρόμο γιά νά προσεγγίσουμε τόν Θεό μέ τὴν εὐκρινῆ μας μετάνοια, ἔτσι ὥστε νά σβήσει ἡ ἀμαρτία μας. Ὁ Πεντηκοστός Ψαλμός, μελοποιήθηκε ἀπὸ πολλοὺς μεγάλους μαῖστορες τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς καί ψάλλεται κάθε Κυριακὴ, μετὰ τὴν ἀνάγνωση τοῦ ἑωθινοῦ Εὐαγγελίου κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ ἁσπασμοῦ του, στοὺς ἤχους Β', Βαρὺ καί Πλ. Δ'.

Ὑπέροχος εἶναι ἐπίσης καί ὁ 136ος Ψαλμός, πού δέν γράφτηκε ἀπὸ τὸν Δαβίδ. Γράφτηκε τὸν 6ο αἰῶνα π.Χ. στοὺς χρόνους πού οἱ Ἰσραηλίτες εἶχαν μεταφερθεῖ αἰχμάλωτοι στὴ Βαβυλώνα. «Ἐπὶ τῶν ποταμῶν Βαβυλώνας...». Ἐκφράζει τὴν ἀγάπη γιά τὴν πατρικὴ γῆ, τὴν ὁδύνη γιά τὴν ἐθνικὴ συμφορὰ καί τό ξερίζωμα ἀπὸ τὴν πατρίδα καί τὴ συναισθησὴ τῆς ἀμαρτωλότητάς τους, ἐξαιτίας τῆς ὁποίας ὁ Θεός τοὺς στέρησε τὴν ἐλευθερία τους.

Εἶναι ὁ Ψαλμός πού ἐνέπνευσε ἀργότερα τὸν μεγάλο Ἰταλὸ μουσουργὸ Βέρντι νά γράφει τὴν ὑπέροχη ὄπερα «ΝΑΜΠΟΥΚΟ», μέ τό χορικό του τραγούδι «Ὡ πατρίδα ὠραία, χαμένη».

Μεσσιανικοί - έσχατολογικοί

Έντυπωσιακοί είναι επίσης και οι ονομαζόμενοι Μεσσιανικοί Ψαλμοί. Διακηρύττουν τη θαυμαστή παρουσία του Θεού, τη θεϊκή προέλευση του Μεσσία, τον έρχομό του στη γη και το όδηγημα του κόσμου σέ αίσιο τέλος μέ τήν παρουσία του.

Ψαλμός 146ος: «Όλα τά έθνη χειροκροτήστε, ζητωκραυγάστε, αλαλάξατε γιά τή δόξα του Θεού. Διότι ό Κύριος είναι ό Ύψιστος, φοβερός, μέγας βασιλιάς σ' όλόκληρη τήν οικουμένη. Νίκησε ό Θεός και ανέβηκε στον ούρανό, μέσα σέ αλαλαγμούς. Ανέβηκε ό Θεός και οι σάλπιγγες ήχούσαν. Ψάλλετε τον Θεό, γιατί είναι ό βασιλιάς του κόσμου. Ό Κύριος βασίλεψε και θά βασιλεύει σέ όλα τά έθνη του κόσμου». Ακόμη πió χαρακτηριστικός, είναι και ό 2ος Ψαλμός: «Ίνατί έφρύαξαν έθνη και λαοί έμελέτησαν κενά...».

Γ'. Οί Ψαλμοί στη ζωή μας

Η Έκκλησία μας στη λατρευτική της ζωή, χρησιμοποιεί τό Ψαλτήρι περισσότερο από οποιοδήποτε άλλο κείμενο τής Π. Διαθήκης. Οί 150 Ψαλμοί, συγκροτούνται σέ 20 ομάδες, τά ονομαζόμενα Κα-

θίσματα. Γιά νά υπάρχει κοινός τρόπος ανάγνωσης του Ψαλτηρίου, έχει ορισθεί ή ποσότητα των Καθισμάτων γιά κάθε εβδομάδα και ήμέρα, καθώς και ποιά διαβάζονται στίς διάφορες ακολουθίες.

Υπάρχουν, ακόμη, ειδικοί Ψαλμοί γιά κάθε περίπτωση τής ζωής μας, σύμφωνα μέ έναν κατάλογο πού συνέταξε ό όσιος Άρσένιος ό Καππαδόκης. Έλεγε σχετικά και ό γέροντας Παΐσιος γιά τήν ανάγνωση των Ψαλμών: «Εύλογημένη ψυχή, τίποτα δέν είναι αδύνατο στό Θεό. Ζήτα του μέ εύγένεια αυτό πού θέλεις. Εάν δυσκολεύεσαι, διάβασε τους Ψαλμούς του Δαβίδ. Θά δεΐς μέ ποιό τρόπο εκείνος ζητούσε από τό Θεό και έλάμβανε αυτό πού ποθούσε. Όσοι απομακρύνονται από τό Χριστό, στερούνται τό θείο φωτισμό, γιατί αφήνουν τό προσήλιο, σάν τους ανόητους, και πηγαίνουν στό ανήλιο».

Βέβαια, αν κάποιος θέλει νά διαβάσει κάτι από τό Ψαλτήρι, σάν προσευχή, μπορεί νά επιλέγει όποιον Ψαλμό θέλει και σέ όποια στιγμή θέλει, ακόμα και στην τύχη. Όπου κι αν βρίσκεται, ό,τι κι αν διαβάσει, θά είναι μία προσευχή, θά δοκιμάσει γαλήνη και ανάπαυση ψυχική.

Γιά παράδειγμα, νά κάποιος στίχοι επιλεγμένοι

στήν τύχη. Πόση ανακούφιση δίνουν! Τί γαλήνη χαρίζουν!

Ψαλμός 50ος: «Φτιάξε μου, Θεέ μου, μία καθαρή καρδιά και νέο πνεύμα, σταθερό, βάλε μέσα μου. Μή με διώξεις μακριά σου, μή μου πάρεις τό αγίο σου Πνεύμα. Της λύτρωσής μου δός μου πάλι τή χαρά και μέ πρόθυμο πνεύμα στηρίξέ με...».

Ψαλμός 8ος: «Κύριε ό Θεός ήμῶν, ὡς θαυμαστόν τό ὄνομά σου...».

Ό άγιος Παΐσιος ἔλεγε συχνά: «Τό Ψαλτήρι, εἶναι πανίσχυρο ὄπλο κατά τῶν ἀκαθάρτων πνευμάτων. Εἶναι τό πολυβόλο κατά τοῦ διαβόλου. Εἶναι ἡ πιό δυνατή προσευχή μέ παρρησία στόν Πανάγαθο».

Ένας ἀπό τούς πιό δυνατούς Ψαλμούς-προσευχές, σύμφωνα μέ τούς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, εἶναι ὁ Ψαλμός 69ος. «Ό Θεός εἰς τήν βοήθειά μου πρόσχες...». «Όταν λέγεται κάθε πρωί αὐτός ὁ Ψαλμός, δέν πλησιάζει κανένα πονηρό πνεύμα, λένε οἱ άγιορεῖτες πατέρες.

Άλλοι πάλι πατέρες, συνιστοῦν στίς ὥρες τῆς ἀσθένειας, τοῦ πόνου, στίς ὥρες πού τό σῶμα μας πονάει καί ἡ ψυχή μας ἀπελπίζεται, νά διαβάζουμε τόν 60 Ψαλμό καί νά προσευχηθοῦμε μέ πίστη στό Θεό ζητώντας τή βοήθειά του: «Κύριε, μή τῷ θυμῷ σου ἐλέγξης με...». Στίς ὥρες τῆς ἀπογοήτευσης καί

τῆς μοναξιάς συνιστοῦν νά διαβάζουμε τούς Ψαλμούς 22 («Κύριος ποιμένει με καί οὐδέν με ὑστερήσει...»), 26 («Κύριος φωτισμός μου καί Σωτήρ μου, τί νά φοβηθῶμαι;») καί 42.

Δ΄. Ἐπίλογος

Πιστεύω, πῶς ὁ πιό ταιριαστός ἐπίλογος στή σύνομη αὐτή παρουσίαση, δέν μπορεῖ νά εἶναι ἄλλος ἀπό τήν γνώμη κάποιων μεγάλων άγιών μας γιά τούς Ψαλμούς.

Γράφει ὁ άγιος Γρηγόριος Νύσσης γιά τό Ψαλτήρι: «Σάν γλυκός συνοδοιπόρος τοῦ ἀνθρώπινου βίου, ὁ Δαβίδ, βρίσκεται σ' ὅλους τούς δρόμους τῆς ζωῆς καί συναναστρέφεται πρόσφορα μέ ὅλες τίς πνευματικές ηλικίες. Παίζει μέ ὅσους νηπιάζουν, συναγωνίζεται μέ τούς άνδρες, παιδαγωγεῖ τή νεότητα, ὑποστηρίζει τά γηρατειά, γίνεται στούς πάντες τά πάντα. Γίνεται τό ὄπλο τῶν στρατιωτῶν, ὁ προπονητής τῶν ἀθλητῶν, ἡ παλαίστρα ὅσων γυμνάζονται, τό στεφάνι τῶν νικητῶν, ἡ χαρά τοῦ τραπεζιοῦ, ἡ παρηγοριά στήν κηδεία. Δέν ὑπάρχει τίποτα ἀπό τή ζωή μας, πού νά εἶναι ἀμέτοχο σ' αὐτή τή χάρη».

Ό Μέγας Βασίλειος λέγει: «Ψαλμός, γαλήνη ψυχῶν, βραβευτής εἰρήνης, τό θορυβοῦν καί κυμαῖνον, τῶν λογισμῶν καταστέλλον. Χαλιναγωγεῖ τήν τάση πρὸς τήν ἄσωτία καί ἀκολασία. Εἶναι συμβοηθός τῆς φιλίας, ἔνωση χωρισμένων, μέσο γιά συμφιλίωση ἐχθρῶν. Μᾶς δίνει τό μέγιστο τῶν ἀγαθῶν, τήν ἀγάπη. Διώχνει τούς δαίμονες καί προσκαλεῖ βοηθούς τούς ἀγγέλους. Εἶναι ὄπλο κατά τῶν νυκτερινῶν φόβων καί ἀνάπαυση ἀπό τούς ἡμερήσιους κόπους».

Ό άγιος Πορφύριος ἔλεγε: «Οἱ Ψαλμοί ἔχουν δύναμη, γιατί γράφτηκαν μέ πολλά δάκρυα καί πολλή ταπείνωση. Τέτοια ταπείνωση, πού ὁ ἴδιος ὁ Θεός ἔλεγε: «Βρῆκα ἀνάπαυση, μόνο στήν καρδιά τοῦ Δαβίδ». Καί γιά τήν ἀγωγή τῶν παιδιῶν ἔλεγε ἐπίσης: «Ἡ μητέρα πρέπει νά προσεύχεται πολύ κατά τήν περίοδο τῆς κήσεως, νά διαβάζει Ψαλμούς, νά ψάλλει τροπάρια, νά ζεῖ ζωή άγία».

Αὐτοί εἶναι σέ πολύ γενικές γραμμές οἱ Ψαλμοί. Αὐτά εἶναι τά νοήματα πού κλείνουν μέσα τους. Αὐτή εἶναι ἡ προσφορά τους στή ζωή μας. Τά νοήματά τους, ἡ χάρη τοῦ Θεοῦ τά ἀποτυπώνει στά βάθη τῆς καρδιάς. Ἔτσι ἡ καρδιά φωτίζεται καί μέ τή σειρά τῆς θερμαίνει πνευματικά τό συναισθημα, τή λογική, τή θέληση καί ἐπηρεάζει σχετικά τίς σχέσεις μας μέ τό Θεό, τούς ἀνθρώπους καί ὅλο τόν κόσμο. ■

Ἡ ὀρθοδοξία στό σύγχρονο κόσμο

Ἡ ὀρθόδοξη χριστιανική πρόταση γιά τήν συνύπαρξη ἀτόμων, πολιτισμῶν καί θρησκευτικῶν κοινοτήτων

Πρωτ. Νεκταρίου Κάνια, Ἐφημερίου Ι. Ναοῦ ἁγίων Ἀναργύρων Ρόδου

Στήν σύγχρονη ἐποχή, λόγω τῆς τεχνολογίας, τῆς παγκοσμιοποίησης τοῦ ἐμπορίου, τῶν Μ.Μ.Ε, τῆς μετακίνησης πληθυσμῶν κ.τ.λ, οἱ πολιτισμοί δέν ἔρχονται ἀπλῶς σέ ἐπαφή ἀλλά σέ ἀλληλοπεριχώρηση. Ὁ φόβος τῆς εἰσβολῆς ἐνός ξένου τρόπου ζωῆς, μέ διαφορετική πολιτισμική γλῶσσα, θρησκευτικά ἤθη καί ἔθιμα πού φαντάζουν ἀπειλητικά ἀπέναντι στόν εὐρωπαϊκό πολιτισμό τῶν δικαιωμάτων καί τῆς ἐλεύθερης ἔκφρασης¹, δημιουργοῦν προβληματισμούς καί ἀντιστάσεις. Οἱ μειονοτικές κοινότητες ἀπαιτοῦν σεβασμό σέ ἀτομικό καί δημόσιο ἐπίπεδο, ὅσον ἀφορᾷ τή δομή καί τοὺς θρησκευτικούς καί πολιτισμικούς κανονισμούς πού διαμορφώνουν γιά τά μέλη τους. Ἀπό τήν ἄλλη οἱ εὐρωπαϊκές κοινότητες θά πρέπει νά προστατέψουν τό ὑποκείμενο καί τήν κοινότητά του ταυτόχρονα ὅμως νά σεβαστοῦν τίς ἀτομικές ἐπιλογές του. Ἐτσι δημιουργεῖται διεγκυστίνδα ἀνάμεσα στήν συλλογικότητα καί τήν ἀτομικότητα, στήν κοινότητα καί τό ὑποκείμενο, στό σεβασμό τῆς θρησκευτικοπολιτισμικῆς ιδιαιτερότητας μίας κοινότητας καί στήν προστασία ἀπό ἐπιβολή τῆς στήν ἄλλη.

Ἡ θρησκεία καί ὁ πολιτισμός δέν ἀποτελοῦν σημεῖα σύγκρουσης ἀπό μόνα τους, ἀλλά χρησιμοποιοῦνται ὡς τέτοια γιά πολιτικούς καί οικονομικούς σκοπούς. Στίς περιπτώσεις αὐτές μεγεθύνονται οἱ θρησκευτικές καί πολιτισμικές διαφορές σέ ἤδη φτωχές ἢ φτωχοποιημένες κοινωνίες, καταπιεζόμενες ὁμάδες, ἀνθρώπους δηλαδή χωρίς ποιότητα ζωῆς. Τότε ὅμως δέν μιλάμε γιά σύγκρουση πολιτισμῶν. Ἡ σύγκρουση σέ πολιτισμικό ἐπίπεδο πολλές φορές συνιστᾷ κραυγή διαμαρτυρίας τῶν φτωχῶν καί ἐγκαταλελειμμένων ἀνθρώπων καί κοινοτήτων ἀπανταχοῦ τῆς γῆς, γιά δικαιοσύνη καί ἀνάπτυξη². Διαμαρτυρία πού ἐκφράζεται καί ὡς

τρομοκρατία. Ὁδηγοῦμαστε σέ «...Μία ἐξελιγμένη τρομοκρατία, πού μαζί μέ τήν τελευταία τεχνολογία χρησιμοποιεῖ θρησκευτικές παρορμήσεις»³. Παράδειγμα ἓνα μέρος τοῦ Ἰσλάμ τό ὁποῖο χρησιμοποιεῖ τή θρησκευτική πίστη καί ὁδηγεῖ τοὺς ἀνθρώπους σέ ἀκρότητες.

Τά ἐρωτήματα πού προκύπτουν εἶναι τά ἑξῆς: Ἀπομόνωση ἢ σύγκρουση πολιτισμῶν; Μέ ποιές προϋποθέσεις μπορεῖ νά ἐπιτύχει ἓνας διάλογος θρησκείων καί πολιτισμῶν; Ποιά εἶναι ἡ πρόταση τῆς χριστιανικῆς θεολογίας ἀπέναντι στήν πρόκληση τῆς πολυπολιτισμικότητας σέ τοπικό καί παγκόσμιο ἐπίπεδο; Μέ ποῖο τρόπο καί πού ἔχει ἐφαρμοστεί; Μέ αὐτά τά ἐρωτήματα θά ἀσχοληθοῦμε στό παρόν ἄρθρο.

Ἡ χριστιανική θεολογία γιά τή θρησκευτική καί πολιτισμική κοινότητα καί ἡ συμβολή τῆς στή διευθέτηση τῆς πολυπολιτισμικότητας

Ἡ χριστιανική θεολογία θεωρεῖ τήν «σάρκωση» ὡς θεμέλιο γιά μία οὐσιαστική διευθέτηση τῆς πολυπολιτισμικότητας. Ὁ Χριστός ἀποτελεῖ τήν οἰκουμενική Ἀλήθεια πού σαρκώνεται ἀπό Ἀγάπη μέσα στήν ἱστορία καί τόν πολιτισμό της. Ὁ Χριστός σαρκώθηκε στά δεδομένα συγκεκριμένου πολιτισμοῦ (τοῦ ἐβραϊκοῦ)⁴ γιά νά τόν μεταμορφώσει μέ τήν παρουσία Του καί νά τόν χρησιμοποιήσῃ ὡς ὄχημα γιά νά διασπείρῃ τήν παρουσία Του σέ ὅλους τοὺς πολιτισμούς τοῦ κόσμου. Νά φέρεῖ σέ συνάντηση καί ἀλληλεπίδραση ἀκόμη καί ἀντίθετους πολιτισμούς καί τρόπους σκέψης, ὅπως φάνηκε μέ τή «δύσκολη» ἀλλά δημιουργική συνάντηση δυό ἀντίθετων κόσμων τοῦ ἐβραϊκοῦ καί τοῦ ἑλληνικοῦ στό Χριστιανισμό⁵. Σαρκώνεται προσλαμβάνοντας τήν ἀνθρώπινη φύση καί ὄχι καταργώντας την.

Έτσι και στον κάθε άνθρωπο και σε κάθε πολιτισμό ανθρώπων. Ο Χριστός σαρκώνεται με ένα ιδιαίτερο τρόπο παρέχοντάς του την ευκαιρία να αναχθεί σε σχέση με τό κάθε άλλο ανθρώπινο πρόσωπο ανεξαρτήτου ιθαγένειας. Ο τρόπος της σάρκωσης παραμένει μυστήριο. Τό κίνητρο της σάρκωσης παραμένει ή αγάπη. Ο οικουμενικός στόχος, ή ένότητα των πάντων διακρίτως στο Πρόσωπο του Χριστού. Ο Παύλος μεταθέτοντας την βάση της δικαίωσης από τό Νόμο στο θεανδρικό πρόσωπο του Μεσσία, του Χριστού, άνοιξε τόν δρόμο γιά τήν υπέρβαση και τήν συνάντηση όλων των ανθρώπων όχι σε ένα πολιτισμό αλλά σε ένα Πρόσωπο⁶, τό οποίο φωτίζει τούς πολιτισμούς. Οί πολιτισμοί ως ετερόφωτοι αντανακλούν τό Φώς του Προσώπου Του στο ποσοστό πού αυτοί συνειδητά ή όχι τόν αποδέχονται.

Αυτή είναι και ή πρόταση της χριστιανικής θεολογίας. Στο έρώτημα τί είναι αλήθεια ή απάντησή της είναι: Ο σαρκωμένος και έρχόμενος Θεός της Αγάπης. Κάτω από τό πρίσμα αυτό κρίνεται κάθε πολιτισμός. Στο έρώτημα πολυπολιτισμικότητα με ποιο τρόπο απαντά: όπως ο Λόγος προϋποθέτει διάλογο, όπως ο Θεός είναι Τριαδικός και άρα ή ύπαρξη προϋποθέτει συνύπαρξη, έτσι και κάθε σχέση μεταξύ των πολιτισμών προϋποθέτει διάλογο γιά εύρεση κοινής γλώσσας συνεννόησης και «πόλεμο», ενεργητικές δράσεις στην καθημερινότητα της ζωής γιά άρση των έμποδίων της συνύπαρξης των «είκονων» του Χριστού. Όπως ο Χριστός προσέλαβε τήν ανθρώπινη φύση με τά στοιχεία της θνητότητας έτσι και ή αποδοχή του «άλλου» ως προσώπου και της κοινότητάς του στα δικά της πολιτιστικά δεδομένα, μιμείται Χριστό. Γι' αυτό και ο διάλογος και ή συνύπαρξη προϋποθέτουν τήν ματιά της αγάπης. Πρώτα αγαπάς και ύστερα γνωρίζεις.

Τί θά συμβεί όμως όταν δέν υπάρχει γνήσια ανταπόκριση γιά διάλογο, ή αλληλοκατανόηση πολιτισμών και ανθρώπων τους; Όταν ένας πολιτισμός είναι κατεξοχήν κλειστοφοβικός; Τότε ή αγάπη θά έκδηλωθεί προς τά πρόσωπα του πολιτισμού αυτού ως «σταυρική» ύπομονή και έπιμονή και ως διακονία. Αυτό αποτελεί τή μαρτυρία και τό μαρτύριο του χριστιανού και της Έκκλησίας. Νά ύπομένει τό μαρτύριο της άρνησης και νά έπιμένει στην διάνοιξη οδών επικοινωνίας και συναδέλφωσης. Η χριστιανική θεολογία ώθεϊ κάθε σύγχρονο άνθρωπο σε ένσυναίσθηση, στο νά εισέλθει δηλ. στην θέση (τρόπο σκέψης, ψυχική κατάσταση, παιδεία, έπιβίωση κτλ.) του συγκεκριμένου «άλλου» με τόν οποίο έρχεται σε έπαφή. Νά άφουγκραστεί τήν κοινή δίψα γιά αγά-

πη. Νά αρχίσει ένα διάλογο ζωής χτίζοντας γέφυρες αγάπης μέσα από τήν έμπρακτη διακονία του κάθε «ξένου». «Η χριστιανική κατανόηση της οικουμενικότητας τελεί υπό τόν απaráβατο όρο, ο «άλλος» νά νοείται ως χειροπιαστός «πλησίον» - όχι ως άφηρημένη ανθρωπότητα»⁷.

Γιά τή χριστιανική θεολογία ή έκκλησιαστική ταυτότητα (λατρεία-μαρτυρία-διακονία) προηγείται οποιασδήποτε άλλης πολιτισμικής ταυτότητας. «Δέν προσπερνά τούς πολιτισμούς αλλά τούς διαπερνά»⁸. Δέν τούς συγχωνεύει αλλά τούς καλεί σε αληθινή συνύπαρξη. Σέβεται και έπιθυμεί τήν ετερότητά τους, αλλά αποτελεί συνισταμένη αληθινής ταυτότητας. Διαλέγεται με σεβασμό με κάθε πολιτισμό προσπαθώντας νά αναδείξει τά στοιχεία εκείνα πού οδηγούν στην αγάπη. Τιμά τήν βιολογική και πολιτισμική ιθαγένειά του προσπαθεί όμως νά διακρίνει, (νά απορρίπτει ή νά αποδέχεται), στοιχεία της, πού συμφωνούν ή όχι με τό Ευαγγέλιο και τήν μαρτυρία του Ίησου. Προτρέπει τό κάθε πρόσωπο νά απορρίψει έντός του δικού του πολιτισμού τά στοιχεία της άπαξίωσης ή του μίσους προς τό ανθρώπινο πρόσωπο. Τόν προτρέπει γιά άγώνα έντός της κοινότητάς του έναντι όλων των στοιχείων πού περιορίζουν τήν έλευθερία του προσώπου.

Η χριστιανική θεολογία αποτρέπει τόν έγκλιωτισμό⁹ του Χριστού σε έθνικοπολιτισμικές κατηγορίες. Αποτρέπει με αυτό τόν τρόπο τόν έγκλωβισμό, τήν έσωστρέφεια και τήν απομόνωση του προσώπου σε μία κοινότητα. Προσπαθεί νά αρδεύσει από τήν πηγή της Αλήθειας, της Δικαιοσύνης, της Ίσότητας, της Αγάπης, και της Έλευθερίας, πού είναι τό Πρόσωπο του Χριστού και νά ποτίσει με Αυτό όλους τούς πολιτισμούς του κόσμου. Νά «σαρκώσει» Χριστό στον ιστορικό και πολιτισμικό χώρο τους. Ταυτόχρονα ανάγεται στον δημόσιο χώρο όχι γιά νά επιβάλει αλλά γιά νά συναντήσει με ανταλλαγή σκέψεων και άπόψεων τόν συγκεκριμένο «άλλο» και νά αποτελέσει γιά αυτόν τήν ζωντανή πρόσκληση γιά μετοχή στο νέο τρόπο ζωής, πού προτείνει ή Έκκλησία. Τρόπο ταπείνωσης (άποδοχής) και διακονίας (αγάπης). Αυτή είναι ή πρόταση της οικουμενικότητας ως σεβασμού της ετερότητας με προτεραιότητα στο πρόσωπο ως σχεσιακή ύπαρξη.

Ένας διάλογος πολιτισμών και θρησκευτικών κοινοτήτων στην πράξη

Ο Αρχιεπίσκοπος Τιράνων και πάσης Άλβανίας Αναστάσιος κατόρθωσε, παρότι αντιμετώπιστηκε

ἀρχικῶς ἐχθρικά, νά κερδίσει τήν ἐμπιστοσύνη τῶν πολιτῶν τῆς Ἀλβανίας ἀνεξαρτήτως θρησκευματος. Καί αὐτό τό κατόρθωσε μέ μία ὀρθόδοξη καί χριστιανική προσέγγιση ἡ ὁποία ἀντιμετωπίζει μέ σεβασμό κάθε θρησκευτική καί πολιτισμική κοινότητα, ἰδιαιτέρως δέ τά πρόσωπα πού τήν ἀπαρτίζουν. Προέβαλλε ὡς πράξη τήν ἀγάπη πρὸς ὅλους, ἀνεξαρτήτως θρησκευματος. Τό μοίρασμα ἀγαθῶν μέ μόνο κριτήριο τήν πενία τῶν ἀνθρώπων. Ὑποστήριζε κάθε τί πού συνέτεινε στήν ἀξιοπρεπή διαβίωση καί τή ποιότητα ζωῆς (παιδεία, υγεία, ἐργασία) τῶν ἀνθρώπων τοῦ τόπου, πού ποιμαίνει. Σεβόμενος τήν ἰδιαιτερότητα τοῦ κάθε ἀνθρώπου ὑπερασπίστηκε τήν ἐλευθερία τῆς θρησκευτικῆς ἔκφρασης. Μέ αὐτό τόν τρόπο μίλησε τήν κοινή γλώσσα πού δύνανται νά κατανοήσουν οἱ ἄνθρωποι κάθε πολιτισμοῦ¹⁰. Τή γλώσσα τῆς ἀγάπης.

Ἡ δημιουργία ὑποδομῶν ἀγάπης καί εἰρήνης μέ ταυτόχρονο θεολογικό διάλογο θά φέρουν σέ ἐνότητα τίς διαφορετικές θρησκευτικές καί πολιτισμικές κοινότητες. Σέ αὐτό στοχεύει καί ἡ ἀλήθεια τῆς Ὁρθοδοξίας ὡς ἔμπρακτης ἀγάπης, ὡς μοίρασμα-κοινωνίας ὑλικῶν καί πνευματικῶν ἀγαθῶν στούς πάντες χωρίς διάκριση πίστεως καί ἰθαγένειας, ὡς ἀντίσταση στό μίσος μέ πρωτοβουλίες ἀγάπης¹¹. Καί σέ αὐτή τήν ὀπτική οἱ ἄνθρωποι κάθε θρησκείας καί πολιτισμοῦ συμπορεύονται μέ εἰρήνη καί συναδέλφωση. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος δίχως νά ἀναιρεῖ τόν διάλογο μεταξύ τῶν θρησκειῶν θεωρεῖ ὅτι ἀποτελεσματικότερος εἶναι ἕνας διάλογος ζωῆς, ὅπου ἡ συμβίωση μέ ἀνθρώπους ἄλλων θρησκειῶν δοκιμάζει στήν πράξη τόν πολιτισμό τῆς ἀγάπης, πού πρεσβεύει ἡ Ὁρθοδοξία¹².

Στόν ἀντίποδα τῆς ὀπτικῆς τῆς Ὁρθοδοξίας κινοῦνται δυό ὀπτικές πού ἐκφράζονται ἀπό δυό πρόσωπα ἀλλά ἔχουν δυστυχῶς ἀρκετούς θιασῶτες. Ὁ ἕνας εἶναι ὁ Κέλσος, πολυθεϊστής φιλόσοφος, καί ὁ ἄλλος ὁ ἀκαδημαϊκός Σάμουελ Χάντινγκτον. Ὁ ἕνας ἀπολυτοποιεῖ τήν ἐπιμέρους ἰθαγένεια (κάθε λαός τόν δικό του Θεό-πολιτισμό) ἐνῶ ὁ ἄλλος μετατρέπει τήν ἰθαγένεια τοῦ μέρους σέ ὄργανο ἐπιβολῆς καί ἐξουσίας στίς ἄλλες ἰθαγένειες μέ ἀξιώσεις καθολικῆς ἐπικράτησης (ἕνας πολιτισμός-Θεός γιά ὅλους).

Ὁ φιλόσοφος νεοπλατωνιστής Κέλσος στό ἔργο του «Ἀληθὴς Λόγος» (γραμμένος τό 178 μ.Χ.), ὑποστηρίζει ὅτι τά πάντα στόν κόσμον κινοῦνται ἐντός μίας φυσιοκρατικῆς νομοτελειακῆς λογικῆς, πού οὔτε ὁ Θεός μπορεῖ νά τὰ ἀνατρέψει. Γιατί εἶναι Θεός τάξης καί λογικῆς¹³. Οἱ ἀπόψεις τοῦ Κέλσου ἀποτε-

λοῦν τή δομή τῆς πολυθεΐας, ὅπου ἡ ἰθαγένεια ὀριοθετεῖ τήν ἀρμοδιότητα τοῦ κάθε θεοῦ ἐντός συγκεκριμένου τόπου καί γιά ἕνα συγκεκριμένο λαό (πολυθεΐα)¹⁴. Ὅχι μόνο ὀφείλουμε νά ἀποδεχθοῦμε τήν διαίρεση τῶν λαῶν μέ τά ἔθιμα καί τήν θρησκεία ἐκάστου ἐξ αὐτῶν, ἀλλά καί νά διαφυλάξουμε τά ὅρια αὐτῶν στεγανά καί ἀμετακίνητα. Ἡ πρόταση τοῦ Κέλσου ὅσο ἀφορᾷ τίς σχέσεις πολιτισμῶν εἶναι ὁ καθείς νά περικλειστεῖ στή θρησκευτική καί πολιτιστική του παράδοση καί νά μὴν ἀσχολεῖται οὔτε καί νά ἔρχεται σέ ἐπαφή μέ ἄλλους θρησκευτικούς πολιτισμούς. Οὐδεὶς ἔχει τό δικαίωμα νά διασαλέψει ἢ νά παραβιάσει τά πατροπαράδοτα καί διαχρονικά αὐτά ὅρια¹⁵. Τά μέλη τῆς τοπικῆς κοινότητος ὀφείλουν νά σεβαστοῦν τά πατροπαράδοτα ἔθιμα καί νά ἀκολουθοῦν τή θρησκεία, πού ἔχει θεσπιστεῖ στόν τόπο καί τόν λαό πού ἀνήκουν. Τό ἴδιο θά πρέπει νά κάνουν καί μέ τήν πολιτική διοίκηση π.χ. τόν αὐτοκράτορα τόν ὁποῖο θά πρέπει νά στηρίζουν γιά τή σωτηρία τῶν νόμων καί τῆς εὐσέβειας¹⁶. Κάθε ἄνθρωπος ὀφείλει νά στηρίζει τόν πολιτισμό καί τήν θρησκεία τῆς κοινότητός του γιά νά ἐπιβιώσει αὐτός καί τό ἔθνος στό ὁποῖο ἀνήκει.

Ὁ Κέλσος κατηγορεῖ τοὺς χριστιανούς, οἱ ὁποῖοι, ἐνῶ δέν ἀποτελοῦν ἔθνος-λαό, ἐγκατέλειψαν τήν θρησκεία τῶν προγόνων τους πρὸς ὑπεράσπιση τῆς διδασκαλίας τοῦ Ἰησοῦ ἀνατρέποντας αὐτή τήν φυσική τάξη, ὅπου κάθε ἕνας ὀφείλει νά σέβεται¹⁷. Ἐπίσης στρέφεται κατὰ τοῦ χριστιανισμοῦ, γιατί προσέδιδε στό ὑποκείμενο μίας κοινότητος τή δυνατότητα νά ἀποσπασθεῖ ἀπὸ τήν ἀλήθεια, τό θεό τῆς κοινότητος γιά νά ἀσπασθεῖ μία ἄλλη οἰκουμενική ἀλήθεια¹⁸.

Τό 1993 ὁ συντηρητικὸς ἀκαδημαϊκὸς Σάμουελ Χάντινγκτον (1927-2008) συνέγραψε τό ἄρθρο «Ἡ σύγκρουση τῶν πολιτισμῶν» στό ὁποῖο ἰσχυρίζεται ὅτι οἱ ἀντιπαράθεσις στό μέλλον θά εἶναι πολιτισμικές καί ὄχι ἰδεολογικές ἢ οἰκονομικές¹⁹. Ὁ Χάντινγκτον θεωρεῖ τοὺς πολιτισμούς ὡς κατὰ βάση συμπαγεῖς οὐσίες²⁰, οἱ ὁποῖες ἐρχόμενες σέ «ἀναγκαστική» ἐπαφή λόγω τῆς παγκοσμιοποίησης τῶν τεχνολογικῶν μέσων καί τῆς οἰκονομίας, ἀναπόφευκτα θά εἰσέλθουν στό πεδίο τῆς σύγκρουσης. Γιά τόν Χάντινγκτον ὁ πολιτισμός, ὁ ὁποῖος ἔχει νά κάνει κυρίως μέ τήν στάση τῶν λαῶν ἀπέναντι στό θρησκευτικὸ φαινόμενο καί κατ' ἐπέκταση μέ κοινωνικές καί οἰκονομικές δομές, ἐνώνει σέ εὐρύτερες πολιτισμικές κοινότητες τοὺς λαοὺς τῆς ἴδιας θρησκευτικῆς ἀντίληψης καί τοὺς διαχωρίζει συγκρουσιακά μέ λαοὺς διαφορετικῆς θρησκευτικῆς ἀντίλη-

ψης. Έτσι διαχωρίζει τον κόσμο σε χώρες της Δύσης και της “μή - Δύσης”, καθώς και μεταξύ δυτικού χριστιανισμού (προτεσταντισμός, καθολικισμός) από τη μία και Όρθοδοξίας και Ισλάμ από την άλλη²¹. Σύμφωνα με τον Χάνινγκτον, η ισχυρή οικονομικά και στρατιωτικά Δύση επιβάλλοντας με κάθε τρόπο το δικό της πολιτισμό ως οικουμενικό, εισβάλλει σε άλλους πολιτισμούς με στόχο να τους εξομοιώσει. Επειδή όμως αυτό δημιουργεί αντιδράσεις προτείνει στη Δύση να προετοιμαστεί για μία σύγκρουση πολιτισμών υποστηρίζοντας άμυντικούς μηχανισμούς όπως το ΝΑΤΟ²².

Αν θέλαμε να προβούμε σε μία διαφοροποίηση των απόψεων του Κέλσου και του Χάνινγκτον σχετικά με την θρησκευτική και πολιτισμική κοινότητα θα λέγαμε ότι ο ένας αντιμετωπίζει πολυθεϊστικά την ιθαγένεια ως συμπαγή και αμετάβλητη, ενώ ο Χάνινγκτον μονοθεϊστικά ως κυρίαρχη επιβολή μίας συμπαγούς ιθαγένειας έναντι των άλλων με συγκρουσιακά αποτελέσματα.

Οι απόψεις του Αρχιεπισκόπου Αναστασίου κινούνται διαμετρικά αντίθετα από τις απόψεις του Κέλσου και του Χάνινγκτον. Ο Αρχιεπίσκοπος βλέπει την ιθαγένεια ως αφορμή όχι για απομόνωση ή σύγκρουση των θρησκευτικών και πολιτισμικών κοινοτήτων αλλά ως βάση για συνεργασία, αλληλοσυμπλήρωση, συνύπαρξη, συμπόρευση, συναδέλφωση. Χρησιμοποιεί ως κοινή γλώσσα την γλώσσα της αγάπης. Αγάπης ως έμπρακτο ενδιαφέρον για την υλική και πνευματική στήριξη του κάθε ανθρώπου σε όποιον πολιτισμό και να βρίσκεται σε όποια θρησκεία και να πιστεύει. Δεν τον ενδιαφέρει η επιβολή μίας ιθαγένειας έναντι της άλλης αλλά το μίσημα του υλικού και πνευματικού πλούτου κάθε θρησκευτικής και πολιτισμικής κοινότητας στην άλλη χωρίς κανένα στοιχείο βίας και έκμεταλλευσής. Κέντρο της σκέψης του παραμένει ο άνθρωπος ως δημιουργημα του Θεού. Ο συγκεκριμένος πάσχων άνθρωπος. Αυτόν θέλει να θεραπεύσει και να διακονήσει πέρα και πάνω από την θρησκευτική ή πολιτισμική ταυτότητά του.

Έπίλογος

Τό έρώτημα που αφορά τη πολυπολιτισμικότητα, απομόνωση-ρατσισμός (Κέλσος) ή επικράτηση του ενός-παγκοσμιοποίηση (Χάνινγκτον), έρχεται και πάλι στο προσκήνιο.

Η όπτική της χριστιανικής θεολογίας διασπείνει την απομόνωση με τον διάλογο ανάμεσα στους πολιτισμούς. Αποτρέπει τον πολιτισμικό ιμπεριαλισμό με

τον σεβασμό στην ετερότητα του κάθε πολιτισμού. Η χριστιανική θεολογία θέτει την ελευθερία του προσώπου και το σεβασμό κάθε ετερότητας ως σκοπό ύπαρξης των πολιτισμών. Η κοινότητα υπάρχει για να αδελφώνει πρόσωπα, να συσχετίζει τους ανθρώπους όχι με βάση τα κοινά συμφέροντα και τα έθιμα. Στόχος αποτελεί η πραγμάτωση μέσα σε αυτήν της ελευθερίας του προσώπου και της δίψας του για ζωή και αγάπη. Μέσα από αυτήν την θεώρηση οι πολιτισμοί σχετικοποιούνται και μεταμορφώνονται σε παράγοντες ευτυχίας του ανθρώπινου προσώπου. Οι κοινότητες μετατρέπονται σε τόπους συνάντησης και ολοκλήρωσης προσώπων και όχι φυλάκισης της ελευθερίας τους για το κοινό καλό. ■

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Ηλία Κατσούλη, Αντιστάσεις στην πολυπολιτισμικότητα, στο http://www2.media.uoa.gr/sas/issues/2_issue/katsoul.html.
2. Αναστασίου Γιαννουλάτου, Ένα άκραίο Ισλάμ πόλος έλξης των πεινασμένων.
3. Αναστασίου Γιαννουλάτου, Ένα άκραίο Ισλάμ πόλος έλξης των πεινασμένων.
4. Θανάσης Ν. Παπαθανασίου, «Η κοινότητα ως βρόχος», σελ. 345.
5. Ίωάννου Ζηζιούλα, Μητροπολίτου Περγάμου, «Έλληνισμός – Χριστιανισμός»: Η συνάντηση των δυό κόσμων. Αντίθεση και αλληλεπίδραση στο http://users.uoa.gr/~nektar/orthodoxy/history/iwannhs_pergamoy_hellenism_christianism.htm.
6. Ίωάννου Ζηζιούλα, «Έλληνισμός – Χριστιανισμός»: Η συνάντηση των δυό κόσμων.
7. Θανάση Ν. Παπαθανασίου, «Η κοινότητα ως βρόχος», σελ. 348.
8. Θανάση Ν. Παπαθανασίου, Διδάσκοντας Γύπτους και Τσελέπηδες. Περί περιτομής και Άβατάρα, Περιοδικό Σύναξη, Τεύχος 98 – Άπρίλιος- Ίούνιος 2006, σελ. 39.
9. Θανάση Ν. Παπαθανασίου, «Η κοινότητα ως βρόχος», σελ. 345.
10. Αναστασίου Γιαννουλάτου, Ένα άκραίο Ισλάμ πόλος έλξης των πεινασμένων.
11. Αναστασίου Γιαννουλάτου, Ένα άκραίο Ισλάμ πόλος έλξης των πεινασμένων.
12. Αναστασίου Γιαννουλάτου, Ένα άκραίο Ισλάμ πόλος έλξης των πεινασμένων.
13. Κέλσος, Άληθής Λόγος, Έκδόσεις «θύραθεν Έπιλογή», Θεσσαλονίκη 1996, σελ. 91.
14. Θανάση Ν. Παπαθανασίου, «Η κοινότητα ως βρόχος», Ανάτυπο από τον τόμο «πολιτισμός & διαφορετικότητα. Έμείς και οι άλλοι», Έκδ. Άντ. Σταμούλης, Θεσσαλονίκη 2011, σελ. 340.
15. Κέλσος, Άληθής Λόγος, Έκδόσεις «θύραθεν Έπιλογή», Θεσσαλονίκη 1996, σελ. 93,95,97.
16. Κέλσος, Άληθής Λόγος, Έκδόσεις «θύραθεν Έπιλογή», Θεσσαλονίκη 1996, σελ. 165.
17. Κέλσος, Άληθής Λόγος, Έκδόσεις «θύραθεν Έπιλογή», Θεσσαλονίκη 1996, σελ. 97.
18. Θανάση Ν. Παπαθανασίου, «Η κοινότητα ως βρόχος», Ανάτυπο από τον τόμο «πολιτισμός & διαφορετικότητα

τα. Ἐμεῖς καὶ οἱ ἄλλοι», Ἐκδ. Ἀντ. Σταμούλης, Θεσσαλονίκη 2011, σελ. 343.

19. Samuel Huntington: «Ἡ σύγκρουση τῶν πολιτισμῶν»- Περίληψη ἀπὸ τὸν Κώστα Σκλιάμη στὸ <http://www.nostimonimar.gr/samuel-huntington-i-sigkrousi-ton-politismon-perilipsi-apo-ton-kosta-skliami/>.

20. Σύγκρουση πολιτισμῶν τοῦ Huntington τοῦ Π. Κονδύλη στὸ <https://kondylis.wordpress.com/2009/01/06/h/>.

21. Samuel Huntington: «Ἡ σύγκρουση τῶν πολιτισμῶν»- Περίληψη ἀπὸ τὸν Κώστα Σκλιάμη.

22. Samuel Huntington: «Ἡ σύγκρουση τῶν πολιτισμῶν»- Περίληψη ἀπὸ τὸν Κώστα Σκλιάμη.

ΠΗΓΕΣ-ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Γιαννουλάτου Ἀναστασίου, Ἀρχιεπισκόπου Τιράνων καὶ πάσης Ἀλβανίας, Ὁ διάλογος μέ τὸ Ἰσλάμ, ἀπὸ ὀρθόδοξη ἀποψη στὸ «Παγκοσμιότητα καὶ Ὁρθοδοξία», Ἐκδόσεις Ἀκρίτας, Ἀθήνα 2000.

2. Γιαννουλάτου Ἀναστασίου, Ἐνα ἀκραῖο Ἰσλάμ πόλος ἔλξης τῶν πεινασμένων στὸ http://www.apostolikidiakonia.gr/gr_main/mission/ierapostolh.asp?content=&main=Anastasios.htm.

3. Ζηζιούλα Ἰωάννου, Μητροπολίτου Περγάμου, «Ἑλληνισμός – Χριστιανισμός»: Ἡ συνάντηση τῶν δύο κόσμων. Ἀντίθεση καὶ ἀλληλεπίδραση στὸ http://users.uoa.gr/~nektar/orthodoxy/history/iwannhs_pergamoy_hellenism_christianism.htm.

4. Κατσούλη Ἡλία, Ἀντιστάσεις στὴν πολυπολιτισμικότητα, στὸ http://www2.media.uoa.gr/sas/issues/2_issue/katsoul.html.

5. Κέλσος, Ἀληθὴς Λόγος, Ἐκδόσεις «θύραθεν Ἐπιλογή», Θεσσαλονίκη 1996.

6. Κονδύλη Π., «Ἡ σύγκρουση τῶν πολιτισμῶν» καὶ οἱ ἀπόψεις τοῦ Σάμιουελ Χάντινγκτον», τό Βῆμα, 26.01.1997, στὸ <https://kondylis.wordpress.com/2009/01/06/h/>.

7. Παθανασίου Ν. Θανάσης, Διδάσκοντας Γύπτους καὶ Τσελέπηδες Περί περιτομῆς καὶ Ἀβατάρα, Περιοδικό Σύναξη, Τεύχος 98, Ἀπρίλιος- Ἰούνιος 2006.

8. Παπαθανασίου Ν. Θανάσης, «Ἡ κοινότητα ὡς βρόχος», Ἀνάτυπο ἀπὸ τὸν τόμο «πολιτισμός & διαφορετικότητα. Ἐμεῖς καὶ οἱ ἄλλοι», Ἐκδ. Ἀντ. Σταμούλης, Θεσσαλονίκη 2011.

9. Σκλιάμη Κώστα «Huntington Samuel: «Ἡ σύγκρουση τῶν πολιτισμῶν»- Περίληψη ἀπὸ τὸν Κώστα Σκλιάμη» στὸ <http://www.nostimonimar.gr/samuel-huntington-i-sigkrousi-ton-politismon-perilipsi-apo-ton-kosta-skliami/>.

Διδαχές ἀγίου Παϊσίου Ἀγιορείτου

Ἐπιλογή ἀπὸ τὸ βιβλίον «Ὁ Ὁσῖος Παῖσιος», ἐκδ. Ἐνωμένη Ρωμοσύνη, σελ. 222-242

1. Πρῶτα νὰ προσεύχεσαι γιὰ τοὺς ἐχθρούς σου, ἔπειτα γιὰ τοὺς πάσχοντες καὶ τελευταῖα γιὰ τοὺς οἰκείους σου.
2. Παρακαλεῖ κανεὶς τὸν Θεὸ νὰ τοῦ ἀνοίξη τὰ μάτια νὰ βλέπη (πνευματικά) καὶ μόλις ἀρχίσει λίγο νὰ βλέπη ἀπὸ τὸ ἓνα μάτι, ἀρχίζει νὰ ἐξουθενῶνῃ τοὺς ἄλλους πού δὲν βλέπουν. Δὲν ξέρει τί νὰ κάνῃ ὁ Θεός. Ἄν δὲν βλέπη, δὲν ὑπομένει, ἂν βλέπη λίγο, βασανίζει τοὺς ἄλλους.
3. Συνέχεια, μέρα-νύχτα νὰ δοξολογοῦμε τὸν Θεό. Καὶ ἔτσι καὶ ἐγρήγορη θὰ ἔχομε καὶ τὴν εὐχή θὰ ἀποκτήσομε.
4. Ὁ Θεός δὲν εἶναι ἄδικος, ὥστε νὰ στερήσῃ τὸ ἔλεός Του ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους γιὰ τοὺς ὅποιους εὐχομαι, ἐπειδὴ ἐγὼ εἶμαι ἁμαρτωλός καὶ ἀνάξιός νὰ εἰσακουσθῶ. Ὁ Θεός ἀκούει τὴν προσευχή μου γιὰ τοὺς ἄλλους, ἐξ αἰτίας τῆς ἀγάπης Του πρὸς τοὺς ἀδελφούς μου, καὶ ὄχι ἐξ αἰτίας τῆς «ἀρετῆς» μου.
5. Οἱ Ἅγιοι βλέπουν ἀπὸ μακριὰ τὸν πειρασμό καὶ πρὶν πλησιάσῃ τὸν πολεμοῦν μέ τὴν προσευχή, ἐνῶ ἐμᾶς πρῶτα μᾶς κάνει ἄνω-κάτω ὁ πειρασμός καὶ μετὰ παίρνουμε μπρός γιὰ ἀγῶνα.
6. Νὰ λέμε, Χριστέ μου, χειρότερα μπορῶ νὰ κάνω· τίποτα ὅμως καλύτερο, ἂν ἐσύ δὲν βοηθήσης.
7. Ὅσοι τηροῦν τίς ἐντολές τοῦ Χριστοῦ, αὐτοὶ ἔχουν τὴν χάρη τοῦ Θεοῦ καὶ ὁ Θεός εἶναι «ὑποχρεωμένος» νὰ τοὺς βοηθᾷ.
8. Ὅποιος ἀγαπᾷ τὸν Θεόν, γιὰ νὰ ἀγαπᾷ τὸν Θεό, ἀγαπᾷ καὶ τὸν πλησίον. Ἀλλὰ ὅταν δὲν ἀγαπᾷ τὸν πλησίον καὶ λέει ὅτι ἀγαπᾷ τὸν Θεό, ἀγαπᾷ τὸν ἑαυτό του.

Σκέψεις περί Θεομηνίας

Δανιήλ Σπάρταλη, συγγραφέα

Στις μέρες μας ο πλανήτης μας, ή γη όλoκληρη, συνταράσσεται από την όργη της φύσης, από θεομηνίες. Από έναν θυμό που κατά διαστήματα εκδηλώνεται πολύ έντονα και προβληματίζει κάθε σκεπτόμενο άνθρωπο.

Αναπάντεχα δημιουργούνται πολύ περίεργα και παράδοξα φαινόμενα, που κάνουν τόν καθένα να ανησυχεί, να μένει άφωνος και άπορημένος, να συλλογάζεται βαθειά και μέ φόβο, να στέκει ανίκανος παντελώς ν' αντιμετωπίσει έναν επικείμενο ξαφνικό κίνδυνο, μέ ό,τι πιό καταστροφικό και μοιραίο μπορεί ν' ακολουθήσει από τή μία στιγμή στην άλλη.

Σεισμοί, πλημμύρες, τσουνάμι, κατολισθήσεις, έκτεταμένες πυρκαγιές σέ τεράστιες δασικές εκτάσεις, μολύνσεις επικίνδυνες σέ λίμνες και πηγές, ποτάμια και θάλασσες μέ αλλοιωμένο ή και όλoκληρωτικά κατεστραμμένο τόν ενάλιο πλούτο τους.

Παντού πάνω στή γη εμφανίζονται «σημεία τών καιρών!...»: θανατηφόρες επιδημίες, ατμόσφαιρα μολυσμένη. Ό άέρας, τό όξυγόνο, στοιχειά αναγκαία γιά τήν ύπαρξη της ζωής, γεμάτα αποπνιχτικούς κονιορτούς.

Τά διάφορα έπιστημονικά κέντρα διαπιστώνουν υπερθέρμανση του πλανήτη! Παγετώνες τεράστιοι, που λιώνουν και συμπαρασέρνουν και καταπλακώνουν μεγάλες εκτάσεις.

Παντού καταστροφές κι αφανισμοί! Βροχές κατακλυσμιαίες που ξεκληρίζουν πόλεις όλoκληρες και χωριά!

Κι έρχεται, σήμερα, ό «δοκησίσοφος» άνθρωπος της έποχής μας, τάχατες «άθώος» και «ανάιτιος» γιά όλα αυτά τά κακά και τίς καταστροφές, να τά βάλει μέ τόν ... Θεό!

«Θεομηνία!» αποφαίνεται και μέ στόμφο «είδημονος» επαναλαμβάνει τό ... «συμπέρασμά του!»: «Μεγάλη, τεράστια ή θεομηνία»!

Παντελώς όμως άγνοεί τή σοφία, τή νουνεχή

σκέψη, τά συμπεράσματα και τά αποφθέγματα τών απaráμιλλων αρχαίων «νόων», όπως του μοναδικού Πλάτωνα, που διακήρυξε: «Θεός ανάιτιος· άνθρωπος υπάιτιος». Δέν γνωρίζει ή προσποιείται ότι δέν γνωρίζει, αυτός ό σημερινός «πυγμαίος» άνθρωπος, πώς κάποτε, πριν χιλιάδες χρόνια, ένας απ' τούς κορυφαίους σοφούς, ό Θαλής ό Μυλήσιος, διακήρυξε ότι : «πρεσβύτατον όντων ό Θεός· άγέννητον γάρ». Άχρονος ό Θεός, προϋπάρχων πριν απ' όλους τούς αιώνες και παντοτινός εις τήν αιωνιότητα! Θεός ακάταλυτος, άνείκαστος και απερίγραπτος! Θεϊκός επίσης κι ό Νόμος του!

Κι έτσι στην έσκεμμένη αφέλειά του σήμερα, ό «σπιθαμιαίος» ανθρωπάκος μέ τίς ασύνετες «πειρατικές» παρεμβάσεις του καί γιά τή δική του καί μόνον ικανοποίηση, πού δέν εἶναι τίποτε περισσότερο ἀπό τό δικό του ιδιοτελές συμφέρον, καταπάτησε κι ἐξακολουθεῖ νά παραβιάζει τήν ἀπαβίαστη τελειότητα τῆς φύσης.

Λησμονεῖ ὅτι οἱ «ἐγκληματικές» παρεμβάσεις του στήν ἀναμφισβήτητη «δυναμική» τῆς ἔχουν σάν ἀναπόδραστο ἀποτέλεσμα τήν αὐστηρή τιμωρητική ἐκ μέρους τῆς ἐκδίκησης! Κι ἀκόμη στήν καταστροφή τῆς φύσης ξεχνάει τό πλέον ἀληθινό καί σπουδαῖο: ὁ κάθε «δημιουργός» ποτέ δέν καταστρέφει τό δικό του ἔργο, τό πόνημα τῶν χειρῶν του, τό «ποίημά του» ὅσο μικρό κι ἀσήμαντο κι ἄν εἶναι. Ἀλλά τό χαίρεται, τό θάλπει καί τό καμαρώνει! Πολύ δέ περισσότερο, ὅταν ὁ Ἕνας καί Παντοδύναμος Δημιουργός του κόσμου, ὁρατοῦ καί ἀοράτου, τόν ἔφτιαξε μέ τήν ἀσύννορη καί ἄπειρη πατρική του ἀγάπη. Καί ὅταν καμαρώνοντας τό ὁλοκλήρωσε, τό ὀνομάτισε «καλό λίαν»! Ὁ κόσμος μᾶς παραπέμπει στό κόσμημα, το στολίδι. Καί καθῶς τόν δημιουργοῦσε μέ τό πάνσοφο καί γεωμετρικά ἀλάνθαστο ὑπερτέλειο φυσικό του σχῆμα - «ὁ Θεός αἰεῖ γεωμετρεῖ» - κατά τόν Πυθαγόρα, τό ἐμπλούτισε μέ τά πυκνά δάση, τοὺς καταπράσινους δρυμούς, τά βουνά, τίς πλούσιες πηγές, τίς θάλασσες καί τοὺς ποταμούς μέ τόν ἐνάλιο πλοῦτο τους. Ἀκόμη πρόσθεσε τό παχύ εὐφορο χῶμα, μέ τά καθαρά κρυστάλλινα νερά τῆς γῆς. Δημιούργησε τίς ἐποχές τοῦ κάθε ἐνιαυτοῦ μέ τά εὖοσμα χαρωπά ἄνθη, τά ζωογόνα οὐράνια νεφελώματα μέ τήν εὐεργετική βροχή τους, ὅλες τίς πλούσιες ὁμορφιές, πού προξενοῦν χαρά καί εὐφροσύνη.

Στήν συνέχεια, προίκισε τόν «κόσμο» Του μέ τά

διάφορα «ἄ-λογα» ζωντανά καί τά ποικιλόμορφα ἐρπετά, χορήγησε τοὺς χυμώδεις γλυκεῖς καρπούς καί «χόρτον πρὸς βρῶσιν αὐτῶν...», τοὺς ποικίλους σπόρους γιά τά πετεινά καί τοὺς φτερωτοὺς αἰοδούς τῶν δέντρων.

Τότε... πρὸς τό τέλος στήν ἄμετρη σοφία, τήν ἀπερίοριστη ἀγάπη καί μακροθυμία Του, σάν ἀποκορύφωμα, τόν «ἐκόσμησε» μέ τό πῖο πολύτιμο καί ἀκριβὸ δῶρο του. Τόν ἐστεφάνωσε μέ τό «ὑπερτέλειο» δημιούργημά Του, τόν «ἔλλογον ἄνθρωπον». Τό «δημιούργημα» αὐτό πού εἶναι καί δικό του ὁμοίωμα! Ἄνθρωπος σημαίνει αὐτό τό ὄν, πού βλέπει ἄνω (ἄνω+θρώσκω), πού βλέπει πρὸς τόν Θεό καί τόν συνάνθρωπό του.

Μάλιστα, τόσο πολὺ ἀγάπησε τό τελευταῖο αὐτό «πλάσμα» ὥστε «ἐνεφύσησε» μέσα του πνεῦμα ζωῆς, τήν ψυχή. Ὁ ἄνθρωπος εἶναι εἰκόνα τοῦ Θεοῦ καί καλεῖται νά τοῦ μοιάσει (κατ' εἰκόνα καί καθ' ὁμοίωσιν). Ὁ ἄνθρωπος ἔχει τήν ὑποχρέωση νά γίνει, ὅπως ὁ πάνσοφος Δημιουργός, ἔτσι κι αὐτός ἕνας ἄξιος ἐργάτης, ἕνας νουνεχὴς σκεπτόμενος ἐλεύθερος τεχνίτης καί ἐπιστήμονας.

Κόσμημα, λοιπόν, πανάκριβο κι ἀνεκτίμητο τοῦ «κόσμου» ὁ ἄνθρωπος! Βασιλιάς κι ἀφέντης σ' ὁλόκληρη τήν πλάση! Ψηλά, πολὺ ψηλά, νά φθάσει ὡς τοὺς αἰθέρες, ἴσαμε τό ἀχανές, τόν ἀπέραντο κι ἀτελείωτο οὐρανό!

Καί ὁ σημερινός, ὁ παρεπίδημος ἐνοικος αὐτοῦ τοῦ ὁμορφου καί ἀνεπανάληπτου στερεώματος, πού τό πολὺ-πολὺ μπορεῖ νά φθάσει καί ν' ἀριθμεῖ ἐλάχιστες μόνο δεκαετίες ζωῆς, πῶς συμπεριφέρεται ἀπέναντι σ' αὐτό τό ἀκατάλυτο θεῖο καί αἰώνιο δῶρο, πού μέ μακροθυμία πολλή καί τόση πατρική ἀγάπη τοῦ χαρίστηκε; Καί μάλιστα ὄχι γιά ἕνα περιορισμένο μόνο διάστημα ζωῆς πάνω στή γῆ, ἀλλά

για όλη την άπέραντη και ατέλειωτη αιωνιότητα! Ανάλογα με τη χρήση και έκμεταλλευση της φύσης θά κριθεί για την αιωνιότητα.

Είναι μήπως όλος ο υλικός πλούτος της γης που τόσο αφειδώλεια κληρονόμησε ή που και ο ίδιος δημιούργησε για μία συγκεκριμένη χρονική περίοδο, αποκλειστικά δικός του και θά πρέπει ν' ανήκει σέ μία και μόνο προνομιακή γενιά των ανθρώπων; Μεγάλο και πολύ κρίσιμο τό ρητορικό τούτο έρώτημα! Αναπάντητο μήπως;

Όχι! Καί βέβαια, όχι!

Είναι όμως ανάγκη νά δοθεῖ και μία καθαρή σαφής και αληθινή απόκριση. Μία ειλικρινής απάντηση. Δίχως υπεκφυγές και σοφιστικές αμφισημες ρηχές κι επιπόλαιες αιτιάσεις και κυκλικούς βερμπαλισμούς που τελειωμό δέν έχουν, αλλά γίνονται για νά δικαιολογήσουν τά άνομολόγητα! Μία σταράτη όμολογία χρειάζεται, που νά εδράζεται πάνω στίς πανανθρώπινες αξίες και άρετές που οί προγονικοί σοφοί νόες με την βιοτή και την ευστροφία τούς θεμελίωσαν. Αυτή τη σοφία τη βρίσκουμε στίς Σωκρατικές, Πλατωνικές, Άριστοτελικές και τόσες άλλες φιλοσοφικές σκέψεις και διδαχές. Αυτές που συναποτελούν τίς άσειστες βάσεις όλων των ανθρώπινων άρετών και συναρμολογούν τό ΗΘΟΣ στον άνθρωπο.

Αλήθεια!... Σκύβει ο άνθρωπος σήμερα πάνω στους λογισμούς και στίς σκέψεις του Ήράκλειτου, ο όποιος διακήρυξε ότι υπάρχουν τρείς δυνάμεις, τρείς αλήθειες: ο Λόγος, τό Φώς και ή Ζωή. Τρείς άδιαίρετες έννοιες, που και οί τρείς μαζί συναποτελούν μία Δύναμη, μίαν όντότητα, μίαν άκατάλυτη ΑΞΙΑ!

Κατά συνέπεια: Μία ΑΛΗΘΕΙΑ και αυτή είναι τρισυπόστατος!

Έσκυψε ο σημερινός άνθρωπος νους πάνω στο απόφθεγμα του Μιλήσιου Θαλή για τό «άγέννητόν του Θεού»; ή τη σοφή ρήση του Πυθαγόρα ότι «ο Θεός αεί γεωμετρεί»;

Έρωτήματα πράγματι ούσιαστικά! Και πολύ περισσότερο άκόμα, όταν ύστερότερα ήλθε «τό πλήρωμα του χρόνου», έσκυψε μήπως πάνω στά λόγια και τίς διδαχές του αληθινού Λόγου, του άνεσπέρου Φωτός, του νοητού Ήλιου της Δικαιοσύνης, του Δημιουργού της πλάσης;

Γνώρισε ή μήπως διάβασε τον όμολογητή της θεότητάς του, τον «ήγαπημένον μαθητήν», τον καθάρωτα έρμηνευτή της τρισηλίου, τρισυποστάτου και άδιαίρετου Θεότητος;

«Έν αρχή ήν ο Λόγος και ο Λόγος ήν προς τον Θεόν και Θεός ήν ο Λόγος» είπε τό αλάνθαστο στόμα του αποστόλου Ίωάννη για Έκείνον ο όποιος υπήρχε, υπάρχει και θά υπάρχει πάντοτε.

Μέσω της αποκάλυψης του Θεού στην Άγία Γραφή ο καθένας θά πληροφορηθεί και θά έννοήσει ποιός είναι ο Θεός και ποιές είναι οί άκατάλυτες άρετές που απαιτεί από τον άνθρωπο. Ο Θεός είναι ή όντως αλήθεια της Άγάπης και της Δικαιοσύνης και αυτό ζητάει και από τον άνθρωπο. Με τον Θεό θά αποκτήσει ο άνθρωπος δικαιοσύνη με όλη την καθολική σημασία της. Πώς όμως είναι μπορετό νά υπάρχει δικαιοσύνη κατά τό : «Δικαιοσύνην μάθετε οί έννοικούντες επί της γης», όταν αυτή παντελώς άπουσιάζει από τούς ανθρώπους; Τοιμύ ο άνθρωπος νά παραδεχθεί την αλήθεια ότι ο μόνος υπεύθυνος και υπαίτιος των έκδηλώσεων της όργης της φύσης είναι ο ίδιος; Αυτός που με τίς ανεγκέφαλες ένέργειές του για νά ικανοποιήσει την βραχύβια παρεπιδημία του πάνω στη γή τά «βάζει» και άσύστολα «προκαλεί» τούς νόμους της;

Ο σημερινός άνθρωπος, ο ύβριστής του Θεού και των έργων Του, ξεχνά ότι τό βασικότατο θεμέλιο της ισορροπίας και της ευταξίας, που πρέπει νά ρυθμίζει τά πάντα, είναι ο σεβασμός του Θεού και των νόμων Του.

Οί άρχαίοι Έλληνες καθώς λάτρευαν τη φύση (και οί θεοί τους προέρχονταν από τη φύση), τη σέβονταν και δέν την κατέστρεφαν. Οί άθεοι της βιομηχανικής επανάστασης του ΙΘ΄ αιώνα και της σύγχρονης ήλεκτρονικής τεχνολογίας δέν σέβονται τον Θεό και συνεπακόλουθα και τά έργα Του, τη δημιουργία. Αυτοί δέν βρίσκουν νόημα ζωής στά ιδανικά και στίς άρετές του Θεού, αλλά στην συσσώρευση πλούτου.

Η πλεονεξία και ή άπληστία της εποχής μας είναι ή αίτία του κακού! Τό κακό όφείλεται στην άνομη συσσώρευση του πλούτου της γης στά χέρια μίας έννοούμενης ολιγαρχίας των δυνατών και ισχυρών της γης. Αυτοί για νά πλουτίσουν δέν παίρνουν μέτρα προστασίας της φύσης από τά βιομηχανικά απόβλητα. Αυτή ή ολιγαρχία του πλούτου διαχειρίζεται ιδιοτελώς και έκμεταλλεύεται άσύστολα όχι μόνον τον φυσικό πλούτο, αλλά και τό πιό άνήθικο άκόμα, τον ιδρώτα του μόχθου του κάθε ανθρώπου, χωρίς νά λογαριάζει και τη ζωή του άκόμα! Οί πολεμικές τους βιομηχανίες και τά έργοστάσια του ξολοθρεμού ύψώνουν τούς αποπνιχτικούς όλέθριους καπνούς της άνομίας τους. ■

Ἡ χρήση τῶν ἀρωματικῶν φυτῶν στήν ὀρθόδοξη λατρεία (Μέρος γ')

Παρασκευῆς Μαντικοῦ, δασκάλας

Τά ἀρωματικά φυτά στό Ἅγιο Μύρο

Κάλαμος ὁ ἀρωματικός (*Acorus calamus*)

Ὁ εὐώδης κάλαμος ἔχει ἀρωματική ρίζα καί εὐδοκιμεῖ σέ ὅλη τήν Εὐρώπη. Στήν Ἑλλάδα συναντᾶται αὐτοφυές στή Λακωνία. Τό ρίζωμά του ἔχει ἰδιαίτερο ἄρωμα πού μοιάζει μέ αὐτό τοῦ μανταρινιοῦ. Μέ ἀπόσταξη ἀπό τό ρίζωμα ἐξάγεται ἀρωματικό ἔλαιο χρήσιμο στήν ἀρωματοποιία. Ἀναφορά στόν κάλαμο γίνεται στή Βίβλο (Ἔξοδ. λ' 23, Ἄσμα δ' 14, Ἰέζ. κζ' 19), σέ ἔργα τοῦ Θεόφραστου, τοῦ Διοσκουρίδη καί τοῦ Πλίνιου. Ἐκτός ἀπό τήν ἀρωματοποιία χρησιμοποιεῖται στή ζαχαροπλαστική καί τήν ποτοποιία. Τό ἔλαιο τοῦ ἀρωματικοῦ καλάμου διαθέτει πολλές θεραπευτικές ιδιότητες: διεγερτικές, διουρητικές καί ἐφιδρωτικές. Εἶναι σημαντικό γιатρικό γιά προβλήματα πέψης καί τήν ἀνορεξία¹.

Ἄμωμον (*Amomum kardamon*)

Τό φυτό ἄμωμον τό κάρδαμον εὐδοκιμεῖ στήν Ἰνδία καί στή Σρί Λάνκα καί ὁ ξερός καρπός του ἀποκαλεῖται καρδάμωμον ἢ κακουλές ἀπό τήν τουρκική ὀνομασία τοῦ μυρωδικοῦ. Τό μπαχαρικό καρδάμωμο ἢ κακουλέ ὀνομάζεται «σπόρος τοῦ Παραδείσου» καί εἶναι ἀπό τά ἀκριβότερα μπαχαρικά τοῦ κόσμου. Στό ἐμπόριο ὑπάρχουν τρία εἶδη καρδαμώμου: «τό μικρόν» καρδάμωμον ἢ «τῆς Μαλαβάρης», «τό μέσον» καρδάμωμον καί «τό μέγα» καρδάμωμον ἢ «τῆς Κεϋλάνης». Τά συναντᾶμε σέ μαῦρο, πράσινο ἢ λευκό χρῶμα καί εἶναι πλούσια σέ αἰθέρια ἔλαια, κολλώδεις οὐσίες καί ἄμυλα². Βοηθοῦν στήν πέψη, καταπολεμοῦν τήν κούραση, χαρίζουν πνευματική διαύγεια καί βοηθοῦν τή μνήμη. Τά αἰθέρια ἔλαια τοῦ καρδαμώμου χρησιμοποιοῦνται στήν ἀρωματοποιία λόγω τῆς ἀρωματικῆς τους ὁσμῆς. Στίς πασχαλιάτικες ζύμες τῆς ἐλληνικῆς ἐπικράτειας πρωταγωνιστεῖ ἡ μυρωδάτη πού-

δρα τοῦ «βασιλιά τῶν μπαχαρικῶν», κακουλέ ἢ καρδάμωμου.

Ἀριστολοχία ἡ μακρά (*Aristolochia longa*)

Ἡ ἀριστολοχία ἡ «μακρόρριζος» ὀνομάζεται κοινῶς ἀμπελοκλαδόρριζα, πικρόρριζα, ἀμπελοκλάδι καί στήν περιοχή τῆς Μάνης λαγηνάκι. Εὐδοκιμεῖ σέ τροπικές καί εὐκρατες χώρες καί στήν πατρίδα μας στούς ἀγρούς τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδας, τῆς Πελοποννήσου καί τῶν Ἰονίων νήσων. Ὁ Διοσκουρίδης ἀναφέρεται στίς φαρμακευτικές τῆς ιδιότητες (τονωτικές, ἀντικαταθλιπτικές)³.

Ἄσαρον ἄγριο

(*Asarum europaeum*, ἄγρια Πιπερόριζα)

Τό βότανο ἄσαρο ἢ ἄζαρο ἀνήκει ὅπως τό προηγούμενο (πικρόρριζα) στήν ἴδια οἰκογένεια, τίς ἀριστολοχίδες. Εἶναι μικρό (πόα) ἀειθαλές φυτό μέ δυσάρεστη ὁσμή καί βρίσκεται διάσπαρτο σέ διάφορες περιοχές τῆς Εὐρώπης. Εἶναι γνωστό ἀπό τήν ἀρχαιότητα. Ὁ Πλίνιος τό ἀναφέρει στά συγγράμματά του. Τό ρίζωμά του παράγει ἕνα ἀρωματικό αἰθέριο ἔλαιο, πού περιέχει ἄζαρίνη, μία καμφορώδη οὐσία πού εἶναι πτητική καί ἐξατμίζεται κατά μεγάλο μέρος ἀπό τό ξερό βότανο. Τό ἄσαρο ἢ ἄζαρο ἔχει χρησιμοποιηθεῖ ὡς διουρητικό, καθαρτικό, διεγερτικό, ἐμμηναγωγό. Εἶναι φάρμακο ἐναντίον τῶν παθήσεων τοῦ ἥπατος καί κατά τοῦ ἀλκοολισμοῦ⁴.

Βάκχαρις ἡ Κρόκος ὁ ἐδώδιμος (*Safran*)

Ὁ κρόκος εἶναι βολβώδης πολυετής πόα. Εὐδοκιμεῖ στή Νοτιοανατολική Εὐρώπη καί Δυτική Ἀσία. Τά ἄνθη του εἶναι κίτρινα, πορτοκαλοκίτρινα, ἰώδη, λευκά ἢ πολύχρωμα. Οἱ κοινές ὀνομασίες του εἶναι: σαφράνι, σαφράνα, μαμελοῦκος, ζαφρά, ζαφορά. Στήν περιοχή τῆς Κοζάνης καί ἰδιαίτερα στό χωριό

Κρόκος, τό φυτό καλλιεργείται συστηματικά γιά τίς φαρμακευτικές, τίς χρωστικές καί τίς άρωματικές ιδιότητες, πού έχουν τά στίγματα του⁵.

Κρόκος: Μυθολογικά καί ιστορικά στοιχεία

Πατρίδα του κρόκου θεωρείται ή άρχαία Μεσοποταμία. Ό κρόκος, σύμφωνα μέ τή μυθολογία, ήταν φίλος του θεού Έρμη. Παίζοντας μέ τόν θεό δισκοβολία, ό νέος τραυματίστηκε θανάσιμα. Από τό αίμα του φύτρωσε ένα μικρό λουλούδι μέ λαμπρούς στήμονες. Τό λουλούδι είναι τό φυτό κρόκος καί άποτελεϊ τόν πολύχρωμο προάγγελο τής άνοιξης. Έργα ζωγραφικής φτιαγμένα μέ χρωστικές ουσίες από κρόκο διακοσμούν προϊστορικά σπήλαια στό Έράκ. Η χρησιμοποίησή του ως χρωστική καί άρτυμα άναφέρεται από τόν Όμηρο. Τό φυτό κρόκος άπεικονίζεται σέ νωπογραφία του άνακτόρου τής Κνωσού, ή όποία παριστάνει έναν νέο πού συλλέγει κρόκους καί τούς τοποθετεί σέ δοχεία («Κροκοσυλλέκτης»). Οί Μινωίτες τό καλλιεργοΰσαν σέ ειδικά «ζαφοροκήπια» γιά τά χρυσόχρωμα στίγματα του ύπέρου του, τά όποία χρησιμοποιούσαν στή βαφική τέχνη καί στή μαγειρική⁶. Ό Θεόφραστος όνομάζει τόν κρόκο «κόκκινο μύρο». Ό Στράβωνας καί ό Διοσκουρίδης άναφέρουν τίς φαρμακευτικές, βαφικές καί καρυκευτικές ιδιότητές του. Πολλοί συγγραφείς, ή μυθολογία μας άλλά καί αύτή ή Παλαιά Διαθήκη (Άσμα Άσμ. 5,14), συνδέουν τόν κρόκο μέ τόν έρωτα καί τήν γονιμότητα.

Θεραπευτικές ιδιότητες του κρόκου

Ό κρόκος είναι κυρίως έμμηναγωγός, καταπραΰντικός, άντισπασμωδικός, άντιυστερικός, τονωτικός καί διουρητικός. Περιέχει λάδι πτητικό, ειδική χρωστική ουσία γκόμμα καί από αύτόν παρασκευάζεται σιρόπι γιά έντριβές τών ούλων στίς περιπτώσεις πόνων όδοντοφυΐας⁷.

Άλλες χρήσεις του κρόκου

Ό κρόκος χρησιμοποιείται, σέ μικρή ποσότητα, γιά τόν άρωματισμό καί τόν χρωματισμό στό ρύζι, τά

θαλασσινά, τίς ψαρόσουπες, τά κρεατικά, τίς σάλτσες, τά ψωμιά καί τά άρτοσκευάσματα. Χαρακτηριστικό είναι ότι περιέχεται καί στό Άγιο Μύρο. Ό κρόκος τής Κοζάνης θεωρείται καλύτερης ποιότητας παγκοσμίως καί έχει χαρακτηριστεί «τό κόκκινο χρυσάφι τής έλληνικής γής»⁸. Στή βυζαντινή άγιογραφία ό κρόκος χρησιμοποιήθηκε γιά νά χρωματιστούν τά φωτοστέφανα τών άγίων καθώς επίσης γιά νά δώσει χρώμα καί άρωμα σέ κεριά.

Βάλανος μυρεψική (Moringa aptera)

Ό Διοσκουρίδης όνομάζει τόν καρπό του φυτού μυρεψική βάλανο ή μυροβάλανο. Ό Βαλλώνιος (μαθητής του Ίπποκράτη) πρώτος παρατήρησε τή μυροβάλανο στό άραβικό χωριό Φαραγγού κοντά στό όρος Σινά. Ό Θεόφραστος όνομάζει τόν καρπό τής μορίγκης τής άπτέρου βάλανον αίγυπτίαν. Άργότερα ό ίδιος, παρατηρώντας τό «έπίξανθο χρώμα» του καρπού τήν όνομάζει χρυσοβάλανον ή ξανθοκάρυον⁹.

Έλένιον, Ίνουλα ή Έλένια (Inula Helenium)

Η ίνουλα είναι σπάνια, πολυετής μεγάλη πόα πού εύδοκιμεί στήν Εύρώπη καί τή Δυτική Άσία. Άπαντάται καί στή χώρα μας σέ όρεινούς καί σκιερούς τόπους. Τά άνθη του φυτού έχουν ζωηρό κίτρινο χρώμα καί μοιάζουν μέ μεγάλες μαργαρίτες. Η ίνουλα ή έλένια ταυτίζεται πιθανώς μέ τό πάνακες χειρώνιον. Ένα από τά πιό γνωστά βότανα του Χείρωνα. Σύμφωνα μέ τή μυθολογία τό φυτό αύτό φύτρωσε από τά δάκρυα τής Έλένης, όταν τήν άπήγαγε ό Πάρις. Τό μέρος του βοτάνου, πού χρησιμοποιείται, κυρίως είναι ή ρίζα. Τό ρίζωμα περικλείει ένα αιθέριο έλαιο (ol helenii) μέ πολλές θεραπευτικές ιδιότητες. Ό Ίπποκράτης τή χρησιμοποιούσε ως τονωτικό, έμμηναγωγό, διεγερτικό, διουρητικό καί γιά τά άναπνευστικά νοσήματα. Έξωτερικά χρησιμοποιείται γιά τή ψωρίαση, τόν έρπη, τίς αίμορροΐδες καί άλλες δερματικές παθήσεις. Η ίνουλα χρησιμοποιείται ως άρωματικό στήν παρασκευή πικρών χωνευτικών λικέρ καί ποτών, καθώς καί στήν ζαχαροπλαστική¹⁰.

Έχινάνθη, Γιούγκος (Jonc odorant)

Ό γιούγκος είναι φυτό τής οικογένειας τών γιουγκιδών μέ 230 περίπου είδη. Τά περισσότερα είναι ύδροχαρή καί εύδοκιμούν σέ εύκρατες περιοχές. Τά φυτά αυτά είναι γνωστά μέ τήν όνομασία βούρλα ή βρούλα ή σκλοινίκια (Κύπρος). Πιθανόν οί σχοΐνοι του Θεόφραστου (Φυτών Ίστορία 4,12) καί του Διοσκουρίδη καί οί όξύσχοινοι καί όλόσχοινοι του ίδιου (IV,52) νά είναι τά ίδια φυτά¹¹.

Ζαρνάβας (Zerneb)

Τό φυτό ζαρνάβας (Zerneb) είναι πιθανόν τό λίλιουμ ή λείριο τό κατάλευκο (*Lilium candidum*). Τό φυτό λείριο τό πάλλευκον, όπως άλλιώς λέγεται, έχει τήν τουρκική όνομασία Zambak. Πιθανόν ή λέξη Zambak νά είναι παραφθορά τής όνομασίας Zerneb. Τό φυτό λείριον ή λίλιον έχει 90 περίπου είδη καί εύδοκιμεί στίς εύκρατες περιοχές του Β. ήμισφαιρίου. Πρόκειται γιά τό γνωστό σέ όλους κρίνο τής Παναγίας.

Ιστορικά στοιχεία

Ο άνθρωπος από τά πανάρχαια χρόνια, συγκινημένος από τό κατάλευκο χρώμα καί τήν υπέροχη μυρωδιά του άνθους του, έδωσε σ' αυτό θεϊκή καταγωγή. Στην ιστορία του φυτού κρίνου ό βυζαντινός συγγραφέας Κασσιανός Βάσσος (Γεωπονικά Α', 13) αναφέρει πώς τό κατάλευκο αυτό φυτό φύτρωσε από τό γάλα πού έτρεξε από τόν μαστό τής Ήρας, όταν ό Ήρακλης θηλάζοντας, άπομακρύνθηκε από τή θηλή. Ίδιαίτερη εκτίμηση στό φυτό είχαν οί Κρήτες τής Μινωικής εποχής. Τό λουλούδι μέ τό μεθυστικό άρωμα στολίζει τά άγγεία καί τίς τοιχογραφίες του άνακτόρου τής Κνωσού. Αναφέρεται στόν «Ύμνον εις Δήμητραν», ό όποίος χρονολογείται από τήν εποχή του Σόλωνα, ενώ ό Όμηρος στην Ίλιάδα (N 830) χρησιμοποιεί τό επίθετο λειριότις δηλ. λευκός σάν λείριον. Ο Θεόφραστος όνομάζει τό λείριον καί κρίνον, όνομα πού διατηρείται ως σήμερα. Ο Διοσκουρίδης αναφέρεται στό βασιλικόν κρίνον, τό όποίο έχει κόκκινα άνθη. Από τά άνθη καί των δυό κρίνων παίρνουμε εύωδιαστό αιθέριο έλαιο¹².

Ζιγγίβερς ή Ζιντζιβέρ λευκή, Τζίντζερ ή Πιπερόριζα (*Gingiber officinale*)

Τό τζίντζερ καλλιεργείται στίς θερμές κυρίως χώρες, τήν Ίνδια, τήν τροπική Κίνα καί τήν Τζαμάικα. Χρησιμοποιείται από τήν αρχαιότητα, τόσο ως άρτυματικό όσο καί ως φαρμακευτικό φυτό. Στην αρχαιότητα έπωλείτο ως μπαχαρικό στην Αθήνα καί στη Ρώμη. Οί Ίσπανοί τό μετέφεραν κατά τόν Μεσαίωνα στην Κ. Αμερική (νησιά Καραϊβικής). Οί Κινέζοι εκτιμούσαν από παλιά τίς ιατρικές ιδιότητες του φυτού σέ ό,τι άφορά στη δράση του επί των προβλημάτων τής πέψης, του κυκλοφορικού καί του άναπνευστικού συστήματος. Από τήν πιπερόριζα χρησιμοποιείται γιά φαρμακευτικούς σκοπούς

τό ρίζωμα πού είναι άρθρωτό, ξεθάβεται καί συλλέγεται όταν τό φυτό είναι δέκα μηνών. Χρησιμοποιείται νωπό ή άποξηραμένο¹³. Η πιπερόριζα ή τζίντζερ θεωρείται ένα από τά καλύτερα φυτά-φάρμακα στόν κόσμο. Περιέχει αιθέριο έλαιο μέ δραστικές ούσιες άποτελεσματικές στη θεραπεία προβλημάτων του πεπτικού συστήματος (ναυτία, δυσπεψία, γαστρεντερικές λοιμώξεις). Οί ρίζες του τζίντζερ χρησιμοποιούνται στη μαγειρική καί στη ζαχαροπλαστική. Έχουν ωραία όσμή καί πικάντικη γεύση. Έτσι χρησιμοποιείται ως βάση γιά τό πατροπαράδοτο κερκυραϊκό άναψυκτικό, τήν τζιντζιμπέρα (*Ginger-Beer*). Η ρίζα μέ τή μορφή σκόνης άρωματίζει τό σαλέπι. ■

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Παλιβάνης Κ., Χατζηπαυλή Ε., Τζόκα Β., Χατζηπαυλή Π., «Φύση καί Ύγεια», εκδόσεις Κωσταρά, Αθήνα 2009, σελ. 45.
2. Έγκυκλοπαίδεια Έλευθερουδάκη, τ. 2, εκδόσεις Ν. Νίκας καί ΣΙΑ Ε. Ε., Αθήνα, σελ. 952.
3. Δημ. Καββαδάς, «Εικονογραφημένον Βοτανικόν-Φυτολογικόν Λεξικόν», τ. Β', εκδόσεις Πελεκάνος, Αθήνα, σελ. 551.
4. Ρούλα Γκόλιου, «200 βότανα καί οί θεραπευτικές τους ιδιότητες», εκδόσεις Μαλλιάρης Παιδεία, Θεσ/νίκη 2013, σελ. 46,47.
5. Φυτολογία, Έκδοτικής Αθηνών, Αθήνα 1983, τ. 10, σελ. 159.
6. Έγκυκλοπαίδεια Έλευθερουδάκη, τ. 15, εκδόσεις Ν. Νίκας καί ΣΙΑ Ε. Ε., Αθήνα, σελ. 221-222.
7. Ί. Ν. Αύγουστης, «Πρακτική Οίκογενειακή Ίατρική», τ. Δ', εκδόσεις Κ. Πολίτης, Αθήνα 2002, σελ. 138.
8. Ρούλα Γκόλιου, «200 βότανα καί οί θεραπευτικές τους ιδιότητες», εκδόσεις Μαλλιάρης Παιδεία, Θεσ/νίκη 2013, σελ. 254.
9. Έγκυκλοπαίδεια Έλευθερουδάκη, τ. 4, εκδόσεις Ν. Νίκας καί ΣΙΑ Ε. Ε. Αθήνα, σελ. 844.
10. Ρούλα Γκόλιου, «200 βότανα καί οί θεραπευτικές τους ιδιότητες», εκδόσεις Μαλλιάρης Παιδεία, Θεσ/νίκη 2013, σελ. 188-190.
11. Δημ. Καββαδάς, «Εικονογραφημένον Βοτανικόν-Φυτολογικόν Λεξικόν», τ. Γ', εκδόσεις Πελεκάνος, Αθήνα, σελ. 1.125.
12. Δημ. Καββαδάς, «Εικονογραφημένον Βοτανικόν-Φυτολογικόν Λεξικόν», τ. Ε', εκδόσεις Πελεκάνος, Αθήνα, σελ. 2.329.
13. Παλιβάνης Κ., Χατζηπαυλή Ε., Τζόκα Β., Χατζηπαυλή Π., «Φύση καί Ύγεια», εκδόσεις Κωσταρά, Αθήνα 2009, σελ. 121.

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΑ ΜΝΗΜΕΙΑ ΤΗΣ ΡΟΔΟΥ

8. Ὁ ναός τῆς Ἀγίας Τριάδος Ψίνθου Ρόδου

Δρ. Ἰωάννη Ἡλ. Βολανάκη, Ἐφόρου Ἀρχαιοτήτων Ε. Τ.

Νοτιοδυτικά τῆς πόλεως τῆς Ρόδου καί σέ ἀπόσταση 25 χλμ. περίπου ἀπό αὐτήν, κεῖται ὁ οἰκισμός τῆς Ψίνθου¹. Νοτιοδυτικά τοῦ οἰκισμοῦ καί σέ ἀπόσταση περίπου 2 χλμ ἀπὸ αὐτόν, ἀριστερά τῆς ἀμαξιτῆς ὁδοῦ Ψίνθου – Ἀρχιπόλεως, στή θέση Ἰαματικό² ἢ Γιαματικό, πλησίον μιᾶς πηγῆς, τό νερό τῆς ὁποίας θεωρεῖται Ἀγίασμα καί στήν κορυφή ἑνός γηλόφου, κατάφυτου ἀπὸ ἐλαιόδενδρα, ὑψώνεται ὁ παλαιός καί σεβασμῖος ναός τῆς Ἀγίας Τριάδος, ὁ ὁποῖος εἶναι κατάγραφος ἐσωτερικά.

Ὑστερα ἀπὸ σωστικές ἀνασκαφές τῆς 4ης Ἐφορείας Βυζαντινῶν ἀρχαιοτήτων στήν περιοχή αὐτή³, ἀπεδείχθη, ὅτι ὁ καί σήμερα διατηρούμενος ναός τῆς Ἀγίας Τριάδος, εἶναι ὁ τρίτος κατὰ σειράν χριστιανικός ναός, ὁ ὁποῖος ἰδρύθηκε στή θέση αὐτή. Εἰδικότερα :

Α) Κατά τήν παλαιοχριστιανική ἐποχή (5ος αἰ.), ἀνηγέρθη στή θέση αὐτή καί πιθανῶς στά ἐρείπια ἀρχαίου Ἱεροῦ τῶν προχριστιανικῶν χρόνων, μία μεγάλην διαστάσεων τρίκλιτη, ξυλόστεγη βασιλική, τοῦ ἀπλοῦ ἑλληνιστικοῦ τύπου, τά δάπεδα τῆς ὁποίας ἐκαλύπτοντο μέ πολύχρωμα ψηφιδωτά, τμήματα τῶν ὁποίων διατηροῦνται κατὰ χώραν⁴. Αὕτη ἐρειπώθηκε ἀπὸ τά μέσα τοῦ 7ου αἰ. καί ἐξῆς, συνεπεία τῶν ἀραβικῶν ἢ ἄλλων ἐχθρικῶν ἐπιδρομῶν.

Β) Κατά τόν 11ον-12ον αἰ., ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς βασιλικῆς καί ἐν μέρει μέ ἀρχιτεκτονικά μέλη, προερχόμενα ἀπὸ αὐτήν (Spolia), ἀνηγέρθη ἕνας μετρίων διαστάσεων δίκωγος χριστιανικός ναός⁵, τά δάπεδα τοῦ ὁποίου ἐκαλύπτοντο μέ ὀπτοπλίνθους, τμήματα τῶν ὁποίων διατηροῦνται κατὰ χώραν. Οἱ ὀπτόπλινθοι ἦσαν τοποθετημένοι κατὰ τέτοιον τρόπον, ὥστε νά σχηματίζεται διακοσμητικό, ἔχον τήν μορφή τοῦ «φαροκόκκαλου».

Γ) Μετά τήν ἐρείπωση τοῦ δίκωγου αὐτοῦ ναοῦ, πιθανῶς ἐξ αἰτίας σεισμῶν, οἱ ὁποῖοι ἐπληξαν κατὰ

τό παρελθόν ἐπανειλημμένως τήν Ρόδο καί τήν Δωδεκάνησο γενικότερα, ἀνηγέρθη στήν ἴδια θέση καί κατὰ τό ἔτος 1407/1408, σύμφωνα μέ τήν σωζόμενη κτητορική ἐπιγραφή, ἀπὸ τήν Μοναχή Καταφυγή, ὁ ναός τῆς Ἀγίας Τριάδος, ὁ ὁποῖος διατηρεῖται ἀκέραιος καί σέ καλή κατάσταση μέχρι σήμερα.

Ἀρχιτεκτονική

Πρόκειται γιά μικρῶν διαστάσεων οἰκοδόμημα, τό ὁποῖον ἐμφανίζει ὀρθογωνίου σχήματος κάτοψη (ἐσωτ. διαστ. 4,60 X 2,90 μ.) καί καλύπτεται μέ κεραμίδια γαλλικοῦ τύπου⁶. Ὁ κυρίως ἄξονας τοῦ οἰκοδομήματος βαίνει ἀπὸ Δ. πρὸς Α. (προσανατολισμός τοῦ κτιρίου). Ὁ ναός εἶναι κτισμένος ἀπὸ ἀργολιθοδομή καί ἰσχυρό ἀσβεστοκονίαμα (τίτανον, σύμφωνα μέ τήν ἀρχαία ὁρολογία). Οἱ ἐσωτερικές καί οἱ ἐξωτερικές ἐπιφάνειες τῶν τοίχων τοῦ ναοῦ εἶναι ἐπιχρισμένες. Ἡ ἀνατολική αὐτοῦ πλευρά περατοῦται σέ μίαν ἡμικυκλική ἀψίδα (χορδῆς 2,40 καί βέλους 1,20 μ.), στό μέσον τῆς ὁποίας ἀνοίγεται ἕνα μονόλοβο, πολεμιστροειδές παράθυρο. Στό μέσον τῆς δυτικῆς πλευρᾶς τοῦ κυρίως ναοῦ ἀνοίγεται ἡ εἴσοδος (πλάτ. 0,82 μ.). Παλαιό, ξύλινο τέμπλο χωρίζει τόν ναόν σέ Ἱερὸν Βῆμα καί κυρίως ναόν.

Τοιχογραφίες

Οἱ ἐσωτερικές ἐπιφάνειες τῶν τοίχων τοῦ ναοῦ καλύπτονται μέ καλῆς τέχνης καί διατηρήσεως τοιχογραφίες. Τό εἰκονογραφικὸ πρόγραμμα ἔχει ὡς ἐξῆς :

I. ΙΕΡΟΝ ΒΗΜΑ

Ἀψίδα

Τεταρτοσφαίριο : Στήν ἐπιφάνεια αὐτοῦ εἰκονίζεται, ὡς συνήθως, ἡ Δέηση, ἥτοι: Στό κέντρο παρίσταται ὁ Ἰησοῦς Χριστός στηθαῖος, μετωπικός,

δεξιά Του (βόρεια) ή Θεοτόκος, στραμμένη προς τό κέντρο, δεομένη καί άριστερά Αυτού (νότια) ό Άγιος Ίωάννης ό Πρόδρομος, επίσης στραμμένος προς τό κέντρο καί δεόμενος.

Κόγχη: Παρίστανται έξι (6) Άγιοι Ίεράρχες, όλόσωμοι, όρθιοι, στραμμένοι προς τό κέντρο, φέροντες άρχιερατικά άμφια καί συλλειτουργούντες⁷, ήτοι (άπό Β. προς Ν.):

Νικόλαος ό Μύρων.

Γρηγόριος ό Θεολόγος.

Ίωάννης ό Χρυσόστομος.

Μέγας Βασίλειος,

Άρχιεπίσκοπος Καισαρείας τής Καππαδοκίας.

Μέγας Άθανάσιος (;

Σπυρίδων Τριμυθούντος.

Μελισμός : Στο κέντρο τής κόγχης τής άψίδας εικονίζεται ή παράσταση του Μελισμοΰ ή του Θυομένου, όπως δηλοΰται συνήθως μέ τίς αντίστοιχες έπιγραφές.

Άνατολικό μέτωπο

Στήν έπιφάνεια αυτού διατηρείται γραπτή, μεγαλογράμματη, μονόστιχη έπιγραφή, ή όποία έχει ως εξής :

« + ΤΟ ΠΑΛΑΤΙΟΝ [ΤΟΥ ΛΑ]ΛΙΣΤΑΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΟΣ. Τ[Ω]Ν ΑΚΟΥΟΝ(ΤΩΝ) ΔΗΑΝ(Ο) ΙΕΟΝ ΤΑC Θ(Ε)ΙΑC ΗCΘΔΟΥC - ΗΔΗ ΓΑΡ ΕΛΕΥCΕΤΑΙ Χ(ΡΙCΤΟ)C, Η ΑΛΗΘΕΙΑ ΚΑΤΑCΚΗΝΟCΗ ΕΝ ΜΕCΟ CΟΥ +».

Ήτοι, σέ μεταγραφή καί μέ άποκατάσταση τής όρθογραφίας:

« + Τό παλάτιον του λαλίστατου βασιλέως. Τών άκουόντων διάνοιξον τάς θείας εισόδους- Ήδη γάρ έλεύσεται Χριστός. Ή αλήθεια κατασκηνώσει έν μέσω σου».

Νότιος τοίχος : Εικονίζονται δυό Άγιοι άπό τήν όσφύ καί άνω, ήτοι (άπό Α. προς Δ.):

Διάκονος Ρωμανός ό Μελωδός.

Άγιος Ίεράρχης άδιάγνωστος.

Κάτωθεν αυτών καί έντός του πάχους του τοίχου άνοίγεται μικρά κόγχη, στο τύμπανον τής όποίας εικονίζεται σταυρός, φερόμενος επάνω σέ βάση καί εκατέρωθεν αυτού ή γραπτή έπιγραφή :

«Ι(ΗCΟΥ)C Χ(ΡΙCΤΟ)C

Φ(ΩC) Χ(ΡΙCΤΟΥ)

Φ(ΑΙΝΕΙ) Π(ΑCΙ)

Ν(ΕΑ) Κ(ΤΙCΙC)».

Βόρειος τοίχος : Παρίστανται δυό Άγιοι στηθαίοι, μετωπικοί, ήτοι (άπό Δ. προς Α.):

Άγιος Ίεράρχης άδιάγνωστος.

Διάκονος Cτέφανος ό Πρωτομάρτυς.

Κόγχη Προθέσεως: Στήν έπιφάνεια αυτής εικονίζεται σταυρός, φερόμενος σέ βαθμιδωτή βάση καί εκατέρωθεν αυτού διατηρείται ή γραπτή έπιγραφή:

« Ι(ΗCΟΥ)C Χ(ΡΙCΤΟ)C ΝΙΚΑ⁸

Φ(ΩC) Χ(ΡΙCΤΟΥ)

Φ(ΑΙΝΕΙ) Π(ΑCΙ)»⁹.

Καμάρα

Νότιο μισό: Παρίσταται ό Εϋαγγελισμός τής Θεοτόκου

Βόρειο μισό: Εικονίζεται ή εις Άδου Κάθοδος, ήτοι ή Άνάστασις, σύμφωνα μέ τόν βυζαντινό εικονογραφικό τύπο.

II. ΚΥΡΙΩC ΝΑΟC

Καμάρα : Στήν έπιφάνεια αυτής εικονίζονται, ως συνήθως, συνθέσεις άπό τόν κύκλο του λεγομένου Δωδεκαόρτου. Ήπειδή όμως ό ναός είναι μικρών διαστάσεων καί ως έκ τούτου ή έπιφάνεια τής καμάρας περιορισμένη, τό εικονογραφικό πρόγραμμα έχει άναγκαστικά συμπυχθεί. Εικονίζονται οί εξής παραστάσεις: Γέννηση του Χριστού, 2) Ύπαπαντή, 3) Βάπτιση, 4) Ήγερση του Λαζάρου, 5) Βαΐοφόρος, 6) Σταύρωση.

Νότιος τοίχος (άπό Α. προς Δ.):

Δέηση.

Νικόλαος Μύρων.

Μέγας Άντώνιος.

Άγιος Εϋθύμιος (;).

Βόρειος τοίχος (άπό Δ. προς Α.):

Αρχάγγελος Μιχαήλ,

Θεόδωρος ό Τήρων.

Θεόδωρος ό Στρατηλάτης.

Δημήτριος ό Μυροβλύτης.

Γεώργιος ό Τροπαιοφόρος.

Δυτικός τοίχος

Άνω ζώνη:

Παρίσταται ή Κοίμηση τής Ύπεραγίας Θεοτόκου, στόν συνήθη εικονογραφικό τύπο, όπως αυτός διεμορφώθη μετά τήν Εικονομαχία (726-843).

Κάτω ζώνη

Βόρεια είσόδου: Εικονίζονται οί Άγιοι Ίσαπόστολοι Κωνσταντίνος καί Έλένη, έχοντες στο μέσον των τόν Τίμιον Σταυρόν.

Νότια τής είσόδου: Παρίσταται ή κτητόρισσα του ναού Μοναχή Καταφυγή ή Άλλεξεναή. Εικονίζεται όλόσωμη, όρθια, στραμμένη προς τά δεξιά, ως προς τόν θεατή (βόρεια). Φέρει στά χέρια της όμοίωμα του ναού τής Άγίας Τριάδος, τό όποϊον προσφέρει στόν Ήησούν Χριστόν. Άνω καί δεξιά εικονίζεται ό ΉησούC Χριστός, προβάλλων έκ τών νεφελών του ούρανού,

ὁ Ὅποιος τείνει τὰ χέρια Του, ἔτοιμος νά παραλάβει τὸ ὁμοίωμα τοῦ ναοῦ.

Ἄνωθεν τῆς κτητόρισσας διατηρεῖται γραπτὴ, μεγαλογράμματη, πεντάστιχη κτητορικὴ ἐπιγραφή, ἥ ὁποία ἔχει ὡς ἀκολούθως:

« 1/ + ΑΝΕΓΕΡΘΗ ΕΚ ΒΟΘΡΩΝ Κ(ΑΙ) ΑΝΕΚΤΟ-
ΡΙΘΗ

2/ Ο Θ(Ε)ΙΟΣ Κ(ΑΙ) ΠΑΝΣΕΠΤΟ(C) ΝΑΟΣ
ΤΗΣ ΤΗΜΙΑΣ Κ(ΑΙ)

3/ ΖΟΑΡΧΙΚΗΣ ΤΡΙΑΔΟΣ, ΔΙΑ ΚΟΠΟΥ Κ(ΑΙ)
ΕΞΟΔΟΥ

4/ ΚΑΤΑΦΙΓΗΣ ΜΟΝΑΧΗΣ Κ(ΑΙ) Τ(Ω)Ν ΤΕ-
ΚΝΟΝ ΑΥΤΗΣ, ΤΗΣ ΑΛΛΕ

5/ ΞΕΝΑΗΣ, ΕΤΟΥΣ CΤΠΙCΤ'»¹⁰.

Ἡ κτητόρισσα τοῦ ναοῦ αὐτοῦ Μοναχὴ Καταφυγὴ, σύμφωνα μέ τὴν ἐπιγραφή, ἦταν ἕγγαμος καί μητέρα περισσοτέρων τέκνων. Φαίνεται, ὅτι μετὰ τὴν κοίμησιν τοῦ συζύγου τῆς ἐκάρη Μοναχὴ καί ἀνῆγειρε τὸν ναόν τῆς Ἁγίας Τριάδος, πιθανῶς δέ καί νά ἐμόνασε πλησίον αὐτοῦ, σέ κελλί πού ἀνήγειρε, ἀλλὰ δέν διατηρεῖται.

Ἡ ἀναγραφόμενη χρονολογία 6916 ἀπὸ κτίσεως κόσμου ἀντιστοιχεῖ στό ἔτος 1407/1408 μ. Χ.

Ἡ κτητορικὴ αὕτὴ ἐπιγραφή ἐμφανίζει ἐπίσης μεγάλον ἐνδιαφέρον καί ἀπὸ γλωσσολογικῆς ἐπόψεως ἐξεταζόμενη.

Ὁ ναός τῆς Ἁγίας Τριάδος Ψίνθου, μέ τῆς καλῆς ποιότητος καί διατηρήσεως τοιχογραφίες του, οἱ ὁποῖες εἶναι ἀκριβῶς χρονολογημένες¹¹, ἀποτελεῖ ἓνα ἀπὸ τὰ σημαντικότερα μεσαιωνικά μνημεῖα τῆς Ρόδου¹² καί τῆς Δωδεκανήσου γενικότερα. ■

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Ἡ ὀνομασία εἶναι προελληνική, ὅπως καί πολλά ἄλλα τοπωνύμια τῆς νήσου Ρόδου καί τῆς Δωδεκανήσου γενικότερα. Πρόκειται γιὰ ἀρχαιότατα γλωσσικά κατάλοιπα ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι ἔζησαν στήν περιοχή αὕτὴ πρὶν ἀπὸ τὴν

ἄφιξιν τῶν πρώτων Ἰνδοευρωπαϊκῶν φύλων. Ἐπίσης προελληνικά θεωροῦνται πολλά ὀνόματα φυτῶν. Ἐνδεικτικά ἀναφέρονται τὰ ἐπόμενα: ἀσπάραγος, δίκταμος, κάππαρις, κολοκύνθη, κρίταμον, κυπάρισσος, κύπερις, νάρκισσος, ρόδον, ὑάκινθος κλπ.

2. Ἡ ὀνομασία «Ἰαματικό» προέρχεται ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι τὸ νερό τῆς πηγῆς θεωρεῖται Ἁγίασμα, θεραπεῦον διάφορα νοσήματα. Ὑπάρχουν πολυάριθμες παραδόσεις καί θρύλοι, οἱ ὁποῖοι ἀναφέρονται σέ θαύματα καί ἱαματικές ἰάσεις, πού ἔλαβαν χώραν στό παρελθόν σέ πάσχοντες, οἱ ὁποῖοι μέ πίστη προσήλθαν στόν ναόν τῆς Ἁγίας Τριάδος καί ἔκαναν χρῆσιν τοῦ Ἁγιάσματος αὐτοῦ. Ἰδίως ἀναφέρονται ἰάσεις παθήσεων τῶν ὀφθαλμῶν, καθὼς καί περιπτώσεις τυφλῶν, πού ἀνέβλεψαν. Πρβλ. Ἡσαΐαν Ξ, 1 κ.έ. Λουκ. 4, 18-19, Μάρκ. 8, 22-26. R. Herzog, Wunderheilungen von Epidauros, Philolog. Suppl. 22 (3), Leipzig 1931, σ. 141-148, N0 16.

3. Οἱ ἐργασίες αὐτές διεξήχθησαν κατὰ τὴν δεκαετίαν τοῦ 1980 καί ὑπὸ τὴν εὐθύνη τοῦ γράφοντος.

4. Π. Ἡρ. Λαζαρίδης, *Συμβολὴ εἰς τὴν μελέτην τῶν παλαιοχριστιανικῶν μνημείων τῆς Δωδεκανήσου*, Πειπραγμένα τοῦ Θ' Διεθνoῦς Βυζαντινολογικοῦ Συνεδρίου, Θεσσαλονίκη 1953, τ. Α' (Ἀθῆναι 1955), σ. 245.

5. Γ. Δημητροκάλλης, *Οἱ δίκιοχοι χριστιανικοὶ ναοί*, Ἀθῆναι 1976, σ. 1 κ.έ.

6. Ἀρχικά προφανῶς ἡ ὀροφὴ τοῦ ναοῦ ἔφερε ἐξωτερικά κοῖλα κεραμίδια (ἀμουργάδες), Τά νεώτερα χρόνια καί κατὰ τὴν διάρκειαν ἐργασιῶν στερεώσεως καί συντηρήσεως τοῦ ναοῦ, ἐπειδὴ τὰ παλαιὰ κεραμίδια εἶχαν φθαρεῖ, αὐτὰ ἀντικατεστάθησαν ἀπὸ κεραμίδια γαλλικοῦ τύπου.

7. Α. Ευγγόπουλος, *Σχεδιάσμα τῆς θρησκευτικῆς ζωγραφικῆς μετὰ τὴν Ἄλωση*, Ἀθῆναι 1955, σ. 47.

8. «Ἰησοῦς Χριστὸς νικά». Πρόκειται γιὰ ἀποτροπαϊκὴ ἐκφραση. Σημειωτέον, ὅτι καί στήν ἀρχαία Ἑλλάδα συνήθιζαν νά ἐντοιχίζουν στίς προσόψεις τῶν οἰκίων των καί σέ ἐμφανές σημεῖο αὐτῶν μαρμάρινη πλάκα, ἥ ὁποία ἔφερε ἀνάγλυφον παράστασιν τοῦ Ἡρακλέους, φέροντος τὴν λεοντὴ καί ρόπαλο, δίπλα ἢ κάτω ἀπὸ τὸν ὁποῖον ὑπῆρχε ἡ ἐπιγραφή: «Ο ΤΟΥ ΔΙΟΣ ΠΑΙΣ / ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ ΗΡΑΚΛΗΣ / ΕΝΘΑΔΕ ΚΑΤΟΙΚΕΙ / ΜΗΔΕΝ ΕΙΣΙΤΩ ΚΑΚΟΝ». Ἡ ἐπιγραφή αὕτὴ ἔφερε ἐπίσης ἀποτροπαϊκὸ χαρακτήρα, ἀνάλογο πρὸς τὴν ἀντίστοιχὴ χριστιανικὴ ἐπιγραφή.

9. Ἡ ἐκφραση αὕτὴ ἀπαντᾷ στήν Λειτουργίαν τῶν Προηγιασμένων.

10. K. – Y. von Bolzano, *Das andere Rhodos*, Salzburg 1977, 48, 73-78.

11. Στούς περισσότερους μεσαιωνικοὺς ναοὺς τῆς Δωδεκανήσου καί τῆς Ἑλλάδος γενικότερα, εἴτε δέν ὑπῆρχαν ἐξ ἀρχῆς κτητορικὲς ἐπιγραφές, ἢ καί ἐάν ὑπῆρχαν δέν διατηρήθησαν. Γι' αὐτὸ καί εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νά χρονολογοῦμε τοὺς ναοὺς καί τίς τοιχογραφίες, εἴτε ἀπὸ τὴν ἀρχιτεκτονικὴ αὐτῶν καί τὴν τεχνολογία τῶν τοιχογραφιῶν, εἴτε συγκρίνοντας αὐτοὺς πρὸς ἄλλα τοιχογραφημένα καί ἀκριβῶς χρονολογημένα μνημεῖα. Γι' αὐτὸ καί τὰ ἀκριβῶς χρονολογημένα μνημεῖα κέκτῃνται ἀκόμη μεγαλύτερη σπουδαιότητα ἀπὸ τὰ ἄλλα.

12. Τὰ μέχρι σήμερον γνωστὰ τοιχογραφημένα μεσαιωνικά μνημεῖα τῆς Ρόδου ὑπερβαίνουν τὰ ἑκατὸν πενήντα (150), ἐκεῖνα δέ τῶν λοιπῶν Δωδεκανήσων ἀνέρχονται ἐπίσης περὶ τοὺς ἑκατὸν πενήντα (150). Συνεπῶς σέ ὅλη τὴν Δωδεκανήσο διατηροῦνται σήμερον περὶ τὰ τριακόσια μεσαιωνικά ναῦδρια μέ τοιχογραφίες ἢ λείψανα αὐτῶν.

Ὁ Θεός ὅλα τά συγχωρεῖ μέ τήν ἐξομολόγησιν

Ἁγίου Πορφυρίου, Βίος καί Λόγοι, σελ. 370-372

Ἄς μή γυρίζομε πίσω στίς ἁμαρτίες πού ἔχομε ἐξομολογηθεῖ. Ἡ ἀνάμνησιν τῶν ἁμαρτιῶν κάνει κακό. Ζητήσατε συγγνώμην; Τελείωσε. Ὁ Θεός ὅλα τά συγχωρεῖ μέ τήν ἐξομολόγησιν. Δέν πρέπει νά γυρίζομε πίσω καί νά κλεινόμαστε σέ ἀπελπισία. Νά εἴμαστε δοῦλοι ταπεινοί μπροστά στόν Θεό. Νά αἰσθανόμαστε χαρά καί εὐγνωμοσύνη γιά τήν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν μας.

Δέν εἶναι ὑγιές νά λυπᾶται κανεῖς ὑπερβολικά γιά τίς ἁμαρτίες του καί νά ἐπαναστατεῖ ἐναντίον τοῦ κακοῦ ἑαυτοῦ του φθάνοντας μέχρι τήν ἀπελπισία. Ἡ ἀπελπισία καί ἡ ἀπογοήτευση εἶναι τό χειρότερο πράγμα. Εἶναι παγίδα τοῦ σατανᾶ, γιά νά κάνει τόν ἄνθρωπο νά χάσει τήν προθυμία του στό πνευματικά καί νά τόν φέρει σέ ἀπελπισία, σέ ἀδράνεια καί ἀκηδία. Ὁ ἄνθρωπος τότε δέν μπορεῖ νά κάνει τίποτα· ἀχρηστεύεται. Λέει: «Εἶμαι ἁμαρτωλός, ἄθλιος, εἶμαι τοῦτο, εἶμαι κεῖνο, δέν ἔκανα τοῦτο, δέν ἔκανα κεῖνο... Ἐπρεπε τότε, δέν ἔκανα τότε, τώρα τίποτα... Πάνε τά χρόνια μου χαμένα, δέν εἶμαι ἄξιος». Τοῦ δημιουργεῖται ἓνα αἰσθημα κατωτερότητας, ἓνας ἄκαρπος αὐτοεξευτελισμός, ὅλα γι' αὐτόνε εἶναι ρημάδια. Ξέρετε τί βαρύ πράγμα εἶναι αὐτό; Εἶναι φευτοταπείνωσις.

Ὅλ' αὐτά εἶναι σημάδια ἀπελπισμένου ἀνθρώπου, πού τόν ἔχει κυριεύσει ὁ σατανᾶς. Ὁ ἄνθρωπος φθάνει στό σημεῖο νά μή θέλει οὔτε νά μεταλάβει, νομίζει ὅτι εἶναι ἀνάξιος

γιά τά πάντα. Προσπαθεῖ νά ἐξουθενώσει τή δράση του, τόν ἑαυτό του, γίνεται ἄχρηστος. Αὐτή εἶναι παγίδα πού στήνει ὁ σατανᾶς, γιά νά χάσει ὁ ἄνθρωπος τήν ἐλπίδα του στήν ἄγαπην τοῦ Θεοῦ. Αὐτά εἶναι φοβερά, ἀντίθετα πρός τό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ.

Κι ἐγώ σκέπτομαι ὅτι ἁμαρτάνω. Δέν βαδίζω καλά. Ὅ,τι ὅμως μέ στενοχωρεῖ, τό κάνω προσευχή, δέν τό κλείνω μέσα μου, πάω στόν πνευματικό, τό ἐξομολογοῦμαι, τελείωσε! Νά μή γυρίζομε πίσω καί νά λέμε τί δέν κάναμε. Σημασία ἔχει τί θά κάνομε τώρα, ἀπ' αὐτή τή στιγμή κι ἔπειτα. Ὅπως λέγει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος: «Τά μέν ὀπίσω ἐπιλανθάνομενος, τοῖς δέ ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενος» (Φιλ. 3,14).

Στόν Ἀπόστολο Παῦλο πήγαινε τό πνεῦμα τῆς δειλίας νά τόν ἐκκόψει ἀπό τήν προσπάθειά του πρός τόν Χριστό, ἀλλά ἔλαβε τό θάρρος καί εἶπε: «Ζῶ δέ οὐκέτι ἐγώ, ζῇ δέ ἐν ἐμοί Χριστός» (Γαλ. 2,20). Καί τό ἄλλο: «Τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπό τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ; Θλίψις ἢ στενοχωρία ἢ διωγμός ἢ λιμός ἢ γυμνότης ἢ κίνδυνος ἢ μάχαιρα; Καθώς γέγραπται ὅτι ἐνεκά σου θανατούμεθα ὅλην τήν ἡμέραν ἐλογίσθημεν ὡς πρόβατα σφαγῆς» (Ρωμ. 8,35-36). Καί ὁ προφητάναξ Δαβίδ: «Οὐκ ἀποθάνομαι, ἀλλά ζήσομαι καί διηγῆσομαι τά ἔργα Κυρίου» (ψαλμ. 117,17). Νά ἐντρυφᾶτε στίς Γραφές. Θυμηθεῖτε ἐκεῖνο τό ὠραῖο: «Ἐγώ τοὺς ἐμέ φιλοῦντας ἀγαπῶ, οἱ δέ ἐμέ ζητοῦντες εὐρήσουσι χάριν» (Παροιμ. 8,17).

Μητροπολίτης Πέργης Εὐάγγελος

Αριστείδου Βικέτου

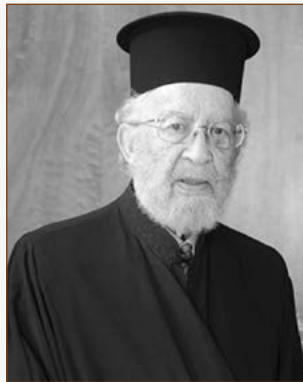
Μετά από πολύμηνη ασθένεια έκοιμήθη τήν Τρίτη 22 Μαΐου 2018 ο Μητροπολίτης Πέργης Εὐάγγελος, ένας από τους έκλεκτους Ίεράρχες της παλαιάς φρουράς του Οικουμενικού Πατριαρχείου. Ύπηρξε σεμνός, λόγιος, πολυγλωσσικός, άριστος γνώστης της βυζαντινής μουσικής και ιδιαίτερα του πατριαρχικού ύφους του ψάλλειν. Ο Οικουμενικός Πατριάρχης τέλεσε σήμερα τρισάγιο στην μνήμη του. Η έξόδιος ακολουθία ορίστηκε για τήν Παρασκευή, 25 Μαΐου.

Ο μακαριστός Μητροπολίτης Πέργης, υπέρτιμος και έξαρχος Παμφυλίας, κυρός Εὐάγγελος (Γαλάνης), καταγόταν από τή Θεραπεία του Βοσπόρου. Μετά τίς έγκυκλίους σπουδές του στο Ζωγράφειο Γυμνάσιο εισηγήθη στη Θεολογική Σχολή της Χάλκης, από τήν οποία αποφοίτησε τό 1953. Τό ίδιος έτος χειροτονήθηκε και προσελήφθη στο Πατριαρχείο ως Διάκονος της Σειράς και Γραμματέας της Πνευματικής Διακονίας και Εισηγητής. Τό 1957 διορίστηκε Κωδικογράφος της Αγίας και Ίερās Συνόδου, ενώ ένα χρόνο αργότερα τοποθετήθηκε στη θέση του Δευτερεύοντος των Πατρ. Διακόνων. Τό 1965 προήχθη σε Μ. Αρχιδιάκονο. Τήν 26η Νοεμβρίου 1970 εξέλεγη Μητροπολίτης Πέργης.

Κατά τό διάστημα της διακονίας του στην Πατριαρχική Αὐλή και στη συνέχεια ως Μητροπολίτης συνόδευσε τούς αιοδιόμους Πατριάρχες Αθηνάγορα και Δημήτριο καθώς και τόν σημερινό Οικουμενικό Πατριάρχη Βαρθολομαίο σε πολλές επίσημες αποστολές και ποιμαντικές επισκέψεις στο έξωτερικό.

Διατέλεσε Γραμματέας, Συντονιστής και μέλος των Συνοδικών Έπιτροπών επί των Διαχριστιανικών και Διορθοδόξων Ζητημάτων, συνεργάστηκε με τή Πατριαρχικά περιοδικά «Όρθοδοξία» και «Απόστολος Άνδρέας» και συνέγραψε πληθώρα έργων, μεταξύ των οποίων, τή Χρονογραφήματα, «Έκ Φαναρίου...» (1968), «Λαός Χάριτος» (1973), «Έκ Φαναρίου Β΄, Αειδίνητον Όφλημα» (1997), τίς ιστορικές μελέτες, «Η Πέργη της Παμφυλίας» (1983), «Ίσιδωρος ο Πηλουσιώτης» (ανάλυση των έπιστολών του, 1993) και τίς Ποιητικές Συλλογές, «Αφιέρωμα στην Πόλη» (1970), «Έκ Φαναρίου Γ΄», τή Ποιητικά (2004). Επίσης, μελοποίησε τό «Σύμβολο της Πίστewς» (1600η επέτειος της Β΄ Οικουμενικής Συνόδου, 1981) και συνέγραψε τούς στοίχους για τό «Άκουσμα Έγκωμιαστικόν» (550η επέτειος της Μεγάλης του Γένους Σχολής, 2004), τό οποίο και μελοποίησε.

Τό 1983 αναγορεύτηκε Διδάκτορας της Όρθοδόξου Θεολογίας από τήν Θεολογική Σχολή του Άριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Ήταν από τή ιδρυτικά μέλη και μέχρι τήν κοίμησή του Επίτιμος Πρόεδρος του Συνδέσμου Μουσικοφίλων της Πόλεως. Ο Μέγας Πρωτοπρεσβύτερος του Οικουμενικού Θρόνου, π. Γεώργιος Τσέτσης, είχε γράψει, όταν εκδόθηκε τό βιβλίο του μακαριστού, με τίτλο «Έκ Φαναρίου», «ό φίλος και όμογάλακτος αδελφός, Μητροπολίτης Πέργης Εὐάγγελος, διαλαλεί και πάλι ότι ή Ρωμιοσύνη συνεχίζει «νά πορεύεται με τή δυναμική του ιστορικού της βάθους, [και] με τήν έλπίδα της για προσπέλαση σε χρόνους ευχαρείς».

Έπαναλαμβάνει για πολλοστή φορά ότι οι λίγοι και άμέτρητοι της Πόλης, που από μακραίωνη πείρα γνωρίζουν ότι «άνεξιχνίαστοι αί βουλαί του Κυρίου», προσδοκούν. Και ότι μένοντες πιστοί στην μνήμη του παρελθόντος, δέν παύουν νά αγωνίζονται για τό αύριο της Ρωμιοσύνης και της Όρθοδοξίας. Ο Πέργης συνεχίζει νά άδει και νά ψάλλει «...ότι μεθ' ήμων ό Θεός». Και γι' αυτό ακριβώς, του είμαστε όλοι ευγνώμονες. Οι έγγύς τε και οι μακράν».

Σέ ένδειξη έλάχιστης τιμής στην μνήμη του μακαριστού Ίεράρχη παραθέτουμε ένα ποίημα και ένα χρονογράφημα του. Τό ποίημα τό έμπνεύστηκε από τήν τέλεση τό 2010 της Θείας Λειτουργίας από τόν Οικουμενικό Πατριάρχη Βαρθολομαίο στο Μοναστήρι της Παναγίας Σουμελά, για πρώτη φορά ύστερα από 87 χρόνια. Τό χρονογράφημα αναφέρεται στην Χάλκη.

Αφιέρωμα στη Σουμελά (15 Αυγούστου 2010)

Κεί στού βουνού τή ράχη του Μελά
από των άγρυπων ψυχών τό νάμα
στά τρίςβαθα του χρόνου στριμωγμένο
ξεχείλησαν τ' αγιάσματα στη Σουμελά.
Κι' αστράψανε της Παναγιάς τή όμματα
από των προσευχών κι' αυτά τή λαύρα
κι' από τό θείο ρεϊθρο τό άκένωτο
ήχήματα άκούστηκαν σάν ψάλματα,
λές κι' αντίλαλησε τό θείο έλεος
από των νηστεμένων τό ικέτευμα
τό κερωμένο στην εικόνα της
άέννα άποζητώντας έλεως.
Κι' άρχίνησε των νηστεμένων ή πορεία

σά μιά ήρωϊκή καινή ανάβαση
 μέ τό ρυθμό τῆς πίστεως στήν καρδιά
 καί μέ τοῦ προσκυνήματος τήν προσδοκία.
 Πρόσφορα στάλθηκαν κι' ἀπό τόν Βαζελῶνα
 κι' ἀπό τήν Περιστερεώτα μαρτυρία
 μέ τῶν Ρωμηῶν μπλεγμένα τόν παλμό
 πού τάχθηκε νά παραμείνει στόν αἰώνα.
 Φτερουγά δέ τ' ἀητοῦ ἡ ἀερόχαρη
 στοῦ ὄρουσ τήν κορφή στριφογυρνώντας
 βούτηξε μέ μιᾶς πρός τήν σπηλιά
 μαγνητεμένη λές ἀπό τή Χάρη.
 Καί ξεχυθήκανε σάν ξεπλερώματα
 μέσα στίς καταπράσινες βουνοπλαγιές
 καί στούς γρανιτωμένους γεροβράχους
 τῆς Σουμελιώτισσας τά στεφανώματα.
 Τόν Πατριάρχη ν' ἀνταμώσουν «ἐν τῷ ἅμα»
 τῶν Ὁρθοδόξων τό ρίγος φορτωμένο
 πού μέσα στό λιοπύρι τ' αὐγουστιάτικο
 ὄρθρισε μέ βακτηρία του τό τάμα.
 Καί νά τό πρῶτο στήν πορεία θαῦμα
 ὅταν ἀντί σέ «Κοίμηση» τή Μεγαλόχαρη
 χαριτωμένη τήν ἀντίκρυσε μέ στέμμα
 βασίλισσα τοῦ οὐρανοῦ σέ ὄραμα.
 «Ἐμέν Κρωμέτε λέγνε με»
 ἀκούστηκαν οἱ Πόντιοι νά λένε,
 μέ τόν Σωφρόνιο μαζί καί τόν Βαρνάβα
 τ' ἀπολυτίκιο τῆς Παναγιᾶς νά ξαναλένε.
 Χαράδρες, δάση καί βουνά
 ἀρχίσανε τόν ὕμνο νά ὑφαίνουν
 ὅτι «τόν κόσμον οὐ κατέλιπε»
 ἀφοῦ τήν ἡύρανε ξανά.
 Φωταυγής τοῦ νόστου ἡ λαμπάδα
 μέ τῆς ἀνατολίτικης Μονῆς τό θάμπος
 κι' ἀπό τῆς Μεγαλόχαρης τό φάος
 στόλισε μ' ἐλπίδα τή λαχτάρα.

Ἕνα δειλινό στή Χάλκη

Γειτονιά μου πιά ἡ Χάλκη. Καλοκαιρινή συντρόφισσα, νησιώτικη. Μέ γνωριμία ἐξήντα καί πλέον χρόνων. Ἀπό τότε, πού μιά ἀπό τίς κορυφές της-τῆς ἐλπίδος- μᾶς μπόλιαζε τήν Ὁρθοδοξία. Τόν χριστιανισμό, γενικότερα. Ὑπό τήν Ἁγία Τριάδα. Κι' ἐμεῖς τῆς φάλλαμε τήν δόξα της, μέ τίς μελωδικές περιφορές μας γύρω της, γιά τή γιορτή πού μᾶς χάρισε: «Τοῦ πνεύματος ἐπιδημία».

Τώρα τήν ἀτενίζω ἀπό τά κράσπεδα τοῦ λόφου της, πιστώνοντας τή δωρεά μέ θεωρία. Μέ θαυμασμό κι' εὐγνωμοσύνη. Καί περιφέροντας τήν εὐωδία τῆς ἐλπίδας της σ' ὅλα τά πλάτη τοῦ νησιοῦ, καί στά ψηλόμενα μέ τίς χαριτωμένες της πευκοφυλίες, καί στίς ἀχρογυαλίες.

Παντοῦ λειτουργεῖται ἡ ἀγιασμένη ἱστορία μας. Κι' ἡ ἀλησμόνητη. Μ' ὀρθάνοιχτα μέσα της τά μάτια τῶν ἁγίων μας καί τῶν ἀγγέλων μας καί τῶν ἀπό- ντων. Καί ξεχυμένη μέχρι τά πέλαγα ἡ μυρωδιά τοῦ

λιβανιοῦ κι' ὁ θόρυβος ὁ μυσταγωγικός ἀπ' τά πε- ράσματα τά ἱερά κι' ἀπ' τίς ἐμφάνειες τῆς θείας παρουσίας. Ὅλες ἔτοιμες νά μᾶς ξυπνήσουν, νά μᾶς ἀγκαλιάσουν, νά μᾶς προστατέψουν, νά μᾶς σώσουν: «Ἀντιλαβοῦ, σῶσον, ἐλέησον...»

Λίγοι πιά οἱ φίλοι μέ τήν παλιά ρωμείκη φινέτσα. Μέ τό ἡρωϊκό συναίσθημα τῆς νοσταλγίας. Νά βλέ- πουν μέσα ἀπό τά κλαδιά τό κύμα νά κουβεντιάζει μέ τίς ἀκτές τήν παραλία νά τήν τραγουδάει ἡ Προ- ποντίδα. Νά διακρίνουν στό βάθος, μέσα στό ὑγρό θόλωμα τήν Πόλη, μέ τήν Ἀγιοσοφία σάν ἀξημέρωτο ὄνειρο. Κι' ἀκόμα νά μνημονεύουν τήν Καμαριώτισ- σα καί τόν Ἀη-Γιάννη τόν Πρόδρομο, τόν Ἀη-Γιώργη τοῦ Κρημνοῦ, τόν Ἀη-Σπυρίδωνα καί κάτι ἐκκλησά- κια, περεχυμένα μέ τ' ἀγιάσματα, Παρασκευῆς τῆς Παρθενομάρτυρος, Εὐφημίας τῆς θαυματουργῆς, Νικήτα τοῦ ἀθλοφόρου κ. ἄ.

Φίλα ὅλ' αὐτά, μᾶς κρατοῦν τό ρυθμό συχνά μέ τόν πρόμαχο τῆς ἀγιάτρεφτης μνήμης φίλο μου Πρω- τοφάλη, μελοποιώντας στροφές καινές μέσα σ' ἓνα σύγχρονο Συναξάρι καί «Μηναῖο» τῆς Πόλης. Καί φυσικά καί τῆς Χάλκης.

Κι' εἶναι τόσα πολλά τά ρήματα πού ἀξίζουν φάλματα!

Πήραμε τό δρόμο στό δειλινό νά χαροῦμε τή δύση. Κι' ὄχι μόνο. Νά φέξουμε μ' ἓνα κερὶ τό πρόσωπο τοῦ Ἀη-Σπυρίδωνα, γιά τ' ὀλοζώντατο καί πάλι θαῦμα του. Νά κρατήσει τό μοναστηράκι ἄκαυτο. Σταματῶ- ντας ἀπ' ἔξω, τόν μανιασμένο ἀέρα καί τίς φλόγες.

Καί ἡ Σκητούλα σώθηκε. Μά ὄχι καί τό «δασω- μένο Ἀκρωτήρι», πάνω ἀπό τῆς «Παναγιᾶς τό λιμα- νάκι». Ἐβαλε «Εὐλογητός» ὁ μακαριστός Ἀρσένιος κι' ὁ Πρωτοφάλης συνέχισε: «Τὴν δέησιν ἐκχεῶ πρὸς Κύριον».

Ὅπως καί πρὸ ἐτῶν γιά τόν Ἀη-Γιώργη τῆς Πρι- γκήπου τόν Κουδουνᾶ. Ὅπως τήν φάλλει τή δέηση συνεχῶς κι' ἡ Ρωμηοσύνη. Μέ τόν Καβαλλάρη κοντά της. Νά σπρώχνει πίσω τίς ἀδηφάγες φλόγες. Μέχρι νά πνιγοῦν κάτω στή θάλασσα. Στά νερά τοῦ πορ- θμείου τῶν «Ἀη-Γιώργηδων». Μέ τόν ἴδιο Καβαλλά- ρη νά μεθίπταται στ' ἀντικρυνά. Στόν «Κρημνό» τῆς Χάλκης. Ζωγραφίζοντας τό θαῦμα τῆς εὐλογημένης ράτσας.

Τόν εἶδατε τόν Ἀη-Γιώργη τοῦ Κρημνοῦ ἀπὸ τή θάλασσα; Μιά περίκομψη ἀετοφωλήα μέ μέσα της ἓνα Ἅγιο. Τόν Ἅγιο Γεώργιο. Κι' ἓναν Ἠγούμενο, πού ἰδρωμένος καμαρώνει τόν κόπο του. Τό ἔργο τῆς «περιποίησης» τῆς Ἀγιοταφείτικης Ἐξέδρας. Μέ τό Ναό, μέ τά Κελλιά, μέ τό Ἀρχονταρίκι, μέ τούς περι- βόλους, μέ τά Κάστρα της. Ἀγιορείτικα σαχνισιά, πού προβάλλουν τόν Θεό στά σύμπαντα. Καί τήν Ὁρθοδοξία. Καί τήν Πόλη καί τήν Χάλκη.

Ὅλα βγαλμένα μέσα ἀπὸ τήν ποιητική πνοή.

Χάλκη 28.6.2012

Μητροπολίτης Θεοδωρουπόλεως Γερμανός

Πασχάλης Βαλσαμίδης, Έπίκουρος Καθηγητής Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης

Τὴν Παρασκευή, στίς 10 Αὐγούστου τοῦ 2018, περίπου ὥρα 22.00, παρέδωσε στὸν πλάστη τὸ πνεῦμα του σέ ἡλικία 88 ἐτῶν ὁ σεβάσμιος, πνευματικός, ἀσκητικός καί ἐλεήμων Ἱεράρχης τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου Μητροπολίτης Θεοδωρουπόλεως Γερμανός.

Στίς 13 Αὐγούστου τελέστηκε ἡ ἐξόδιος θεία Λειτουργία ἀπὸ τὸν Μητροπολίτη Καλλιουπόλεως καί Μαδύτου Στέφανο στὸν Πατριαρχικὸ Ναὸ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου στὸ Φανάρι καί ἡ νεκρώσιμη ἀκολουθία, ὥρα 11 π. μ., ἀπὸ τὸν Οἰκουμενικὸ Πατριάρχη Βαρθολομαῖο συμπαραστατομένου ὑπὸ τῶν Μητροπολιτῶν Γέροντος Νικαίας Κωνσταντίνου, Γέροντος Δέρκων Ἀποστόλου, Γέροντος Πριγκηποννήσων Δημητρίου, Τρανουπόλεως Γερμανοῦ, Καλλιουπόλεως καί Μαδύτου Στεφάνου καί Σηλυβρίας Μαξίμου. Τὸ πένθος τῆς Ἐκκλησίας ἔφεραν οἱ Μητροπολίτες Φιλαδελφείας Μελίτων καί Ἰκονίου Θεόκλητος. Τὸν ἐπικήδειο λόγο ἐξεφώνησε ἀπὸ τὸν ἄμβωνα ὁ Πατριαρχικός Διάκονος Βοσπόριος Μαγκαφάς.

Ὁ ἐνταφιασμός τοῦ κυροῦ Μητροπολίτου ἔγινε ἀπὸ τὸν Γέροντα Μητροπολίτη Δέρκων Ἀπόστολο στὸ νεκροταφεῖο τῆς κοινότητος Μακροχωρίου, ὕστερα ἀπὸ ἐπιθυμία τοῦ αἰμνήστου, ὅπου ἀναπαύονται μέλη τῆς οἰκογένειάς του.

Ὁ αἰμνήστος Μητροπολίτης γεννήθηκε στὸ Μακροχώρι τῆς Κωνσταντινουπόλεως στίς 17 Σεπτεμβρίου τοῦ 1930 ἀπὸ γονεῖς τὸν Κωνσταντῖνο καί τὴν Ἑλλάδα Αντωνιάδου. Τα ἐγκύκλια γράμματα διδάχθηκε στὴν Ἀστική Σχολή τῆς γενέτειράς του. Συνέχισε τίς σπουδές του κατὰ τὰ σχολικὰ ἔτη 1945-1946-1946-1947 στὴν α' καί β' γυμνασίῳ στή Μεγάλη τοῦ Γένους Σχολή καί στή συνέχεια στή Θεολογική Σχολή τῆς Χάλκης, ἀπὸ τὴν ὁποία ἀποφοίτησε τὸ 1954, ἀφοῦ πρῶτα ὑπέβαλε πτυχιακὴ ἐναίσιμο διατριβή μέ θέμα «Ἠθική διδασκαλία τοῦ Ἱεροῦ Φωτίου, Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, βάσει τῶν Ἀμφιλοχίων αὐτοῦ».

Στίς 11 Ὀκτωβρίου τοῦ 1953 χειροτονήθηκε διάκονος στὸ ναὸ τῆς Ἁγίας Τριάδος Χάλκης ἀπὸ τὸν σχολάρχην Μητροπολίτη Ἰκονίου Ἰάκωβο (1950-1965) καί ὀνομάστηκε ἀπὸ Ἰωάννης Γερμανός πρὸς τιμὴν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Γερμανοῦ Δ' (1842-1845, 1852-1853) καί στίς 2 Ἰουλίου τοῦ 1954 ὁ Μητροπολίτης Δέρκων Ἰάκωβος (1950-1977) τὸν

διόρισε ἀρχιδιάκονο τῆς Μητροπόλεως Δέρκων.

Στίς 11 Ἰουνίου τοῦ 1966 χειροτονήθηκε πρεσβύτερος ἀπὸ τὸν Ἀρχιεπίσκοπο Ἀμερικῆς Ἰάκωβο (1959-1996) στὸ ναὸ τῶν Ἁγίων Κωνσταντίνου καί Ἑλένης Οὐάσιγκτον καί στίς 15 Αὐγούστου τοῦ ἰδίου ἔτους χειροθετήθηκε στὸ παρεκκλήσι τοῦ Ἀποστόλου Παύλου τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς ἀπὸ τὸν ἴδιο Ἀρχιεπίσκοπο σέ πνευματικό. Στίς 29 Ὀκτωβρίου 1966 χειροθετήθηκε Ἀρχιμανδρίτης ἀπὸ τὸν Μητροπολίτη Δέρκων Ἰάκωβο στὸ ναὸ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου Μακροχωρίου καί στή συνέχεια διορίστηκε Πρωτοσύγκελλος τῆς Μητροπόλεως Δέρκων.

Στίς 11 Ἰανουαρίου τοῦ 1972 ἡ Ἁγία καί Ἱερά Σύνοδος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου τὸν ἐξελέξε ἐπίσκοπο τῆς πάλαι ποτὲ διαλαμψάσης ἐπισκοπῆς Ἀριανζοῦ. Ἡ χειροτονία του ἔγινε στίς 6 Φεβρουαρίου 1972 στὸ Μητροπολιτικὸ ναὸ τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς Θεραπειῶν ἀπὸ τοὺς Μητροπολίτες Δέρκων Ἰάκωβο (1950-1977), Νεοκαισαρείας Χρυσόστομο (1944-1950, 1951-1976), Μιλήτου Αἰμιλιανὸ (1959-1985), Μύρων Χρυσόστομο (1961-1991) καί Λύστρων Καλλίνικο (1970-

1979, 1985-2014).

Στίς 5 Φεβρουαρίου τοῦ 1987 ἔγινε τιτουλάριος Μητροπολίτης Θεοδωρουπόλεως καί στίς 2 Ὀκτωβρίου τοῦ 1990 ἐνετάγη στοὺς ἐν ἐνεργείᾳ Μητροπολίτες τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου.

Στίς 10 Ἰανουαρίου τοῦ 1991 διορίστηκε Ἡγούμενος τῆς Πατριαρχικῆς καί Σταυροπηγιακῆς Μονῆς Ἁγίας Τριάδος Χάλκης καί στίς 21 Δεκεμβρίου τοῦ 1995 ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαῖος τοῦ ἀνέθεσε τὸ διακόνημα νά ἐξομολογεῖ τοὺς πιστοὺς τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως καί τῶν παρακειμένων Μητροπόλεων.

Τὰ τελευταῖα χρόνια τῆς ζωῆς του τὰ πέρασε στὸ Γηροκομεῖο Βαλουκλῆ.

Ὁ Σεβάσμιος Ἱεράρχης τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου διακρινόταν γιὰ τὴν θερμὴ πίστη καί τὴν ἀγάπη του πρὸς τὸ Θεό, γιὰ τὴν ἀσκητικὴ καί πνευματικὴ ζωὴ του, καθὼς καί γιὰ τὴν φιλανθρωπία του. Βοηθοῦσε τοὺς πτωχοὺς καί τοὺς νέους ἀνεξαρτήτου θρησκευματος. Ἀπὸ τὸν μισθὸ του κρατοῦσε ὅσα χρήματα τοῦ χρειαζόταν γιὰ νά ζήσει φτωχὰ καί ταπεινά καί τὰ ὑπόλοιπα τὰ μοίραζε μέσα σέ φακέλους. Ἐπισκέπτονταν πολὺ συχνὰ τὸ Γηροκομεῖο καί τὸ

Νοσοκομείο Βαλουκλή τούς άρρώστους και τούς γη-ροκοιούμενους, τούς όποιους παρηγορούσε και βο-ηθούσε πνευματικά και οικονομικά.

Μαθήτευσε κοντά στον Μητροπολίτη Δέρκων Ίάκωβο γνωστό ως Άζίζ Ίάκωβος, πού ήταν σεβά-σμια μορφή, προικισμένη μέ πνευματικά χαρίσματα, τόλμη και θάρρος νά αντιμετώπιζει τά δύσκολα. Κα-θημερινά στίς συζητήσεις του έκανε λόγο για τόν Γέροντά του και είχε στή σκέψη του τίς συμβουλές του, τίς άρετές του, τό έργο του, τή διακονία του και τήν πνευματική του καθοδήγηση.

Ό Θεοδωρουπόλεως εργάστηκε πολύ σκληρά 40 όλόκληρα χρόνια στή Μητρόπολη Δέρκων. Σώθηκε μαζί μέ τόν Γέροντά του ως έκ θαύματος τήν νύκτα τών γεγονότων τής 6ης πρός 7ην Σεπτεμβρίου του 1955, τότε πού τό μέγαρο τής Μητροπόλεως Δέρκων παραδόθηκε στή φωτιά.

Μετά τήν καταστροφή του Μητροπολιτικού Με-γάρου πραγματοποίησε επισκέψεις σέ οικίες τών ένοριτών για νά συγκεντρώσει στοιχεία και συνέτα-ξε ληξιαρχικά βιβλία, τά όποια είναι πολύ χρήσιμα.

Συνέχισε τό πνευματικό και φιλανθρωπικό του έργο ως Ήγούμενος στήν Μονή τής Αγίας Τριάδος Χάλκης, όπου είχε καθημερινά πολλούς επισκέπτες στή Θεολογική Σχολή τής Χάλκης από τήν Πόλη και τό έξωτερικό για νά πάρουν τήν εύχή του και νά έξομολογηθούν.

Στή συνέχεια έγινε πνευματικός πατέρας πολλών

Όρθοδόξων Χριστιανών τής Πόλης και του έξω-τερικού.

Τά χρόνια πέρασαν και ό Γερμανός γέρασε, δέν μπορούσε νά κρατηθεί καλά στά πόδια του και από τή σκληρή δουλειά κύρτωσε, όμως δέν σταμάτησε τή θρησκευτική και λατρευτική του ζωή, ούτε τό φιλαν-θρωπικό του έργο. Έπαιρνε μαζί του τόν Σταύρο Καρασάββα για νά στηρίζεται και πήγαινε στίς άκο-λουθίες, στίς βαπτίσεις, στους γάμους, στίς κηδείες, στίς έκδηλώσεις και πραγματοποιούσε επισκέψεις στά νοσοκομεία, στό Γηροκομείο Βαλουκλή και στά σπίτια τών συνανθρώπων του.

Ό αείμνηστος καθηγητής μου Βασίλειος Σταυρί-δης πού είχε τήν εύλογία νά μένει στήν πολυκατοι-κία του τόν έβλεπε καθημερινά και τόν θαύμαζε για τή διάθεση και τή δύναμη πού είχε νά εργάζεται σέ προχωρημένη ηλικία.

Μέ τόν αείμνηστο Μητροπολίτη Θεοδωρουπόλε-ως Γερμανό σχετιζόμουν από τά παιδικά μου χρόνια, τόν όποιο βοηθούσα στίς άκολουθίες πού τελούσε στους ναούς τής Μητροπόλεως Δέρκων και τής Πόλης και τόν έζησα από κοντά.

Τό Οίκουμενικό Πατριαρχείο μέ τό θάνατό του έχασε άκόμη έναν έπιφανή, πνευματικό, ταπεινό, άσκητικό και φιλόανθρωπο Ίεράρχη. Η μνήμη του θά παραμείνει άληστος στους Ρωμιούς τής Πόλης και σέ όσους τόν γνώρισαν και δέχθηκαν τήν εύλογία και τήν εύεργεσία του.

ΕΚΔΗΜΙΕΣ ΙΕΡΟΨΑΛΤΩΝ

Γεώργιος Καρπαθάκης

Ένας άκάματος εργάτης του ιεροΰ αναλογί-ου έφυγε από κοντά μας πλήρης ήμερών στίς 17-07-2018.

Ό μακαριστός πρωτοψάλτης του Ίεροΰ Ναού άγ. Γεωργίου Κρητηνίας Γεώργιος Καρ-παθάκης υπηρέτησε για 70 όλόκληρα χρόνια τό αναλόγιο και προσέφερε τά μέγιστα στό ψαλτή-ρι μέ άφοσίωση και ύποδειγματική εύλάβεια.

Μαθήτευσε κοντά σέ άριστους μουσικοδιδα-σκάλους τής τότε έποχής και έχαιρε αγάπης και εκτίμησης από όλους όσοι τόν γνώριζαν.

Νικόλαος Μανέττας

Άλλος ένας ιεροψάλτης μέ πολυετή προσφο-ρά στό ιερό αναλόγιο έξεδήμησε πρός Κύριον τήν 25-07-2018.

Ό Λαμπαδάριος του Ίεροΰ Ναού Εισοδίων τής Θεοτόκου Νεοχωρίου, Νικόλαος Μανέττας, γόνος ιερατικής οικογένειας, υπηρέτησε μέ άνι-διοτέλεια, άφοσίωση και βαθύ έκκλησιαστικό ήθος τό αναλόγιο για πολλές δεκαετίες.

Ήταν από τούς παλαιότερους ιεροψάλτες τής Μητροπόλεως και τόν διέκρινε πάντα ή άπλότητα και ή εύγένεια πρός όλους.

Άς είναι ή μνήμη τους αιώνια.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟ

ΧΡΟΝΙΚΑ - ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Μάϊος 2018

Ἡ ἑορτή τῶν Ἀγίων Ἀρχιεπισκόπων καί Πατριαρχῶν ΚΠόλεως

Ἐπί τῇ ι. μνήμῃ τῶν ἐν Ἀγίοις Ἀρχιεπισκόπων καί Πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως, ὁ Σεβ. Συνοδικός Μητροπολίτης Γέρων Δέρκων κ. Ἀπόστολος, τήν Κυριακήν τῆς Σαμαρείτιδος, 6ην Μαΐου, προέστη τῆς ἐν τῷ Πατριαρχικῷ Ναῷ τελεσθείσης Θείας Λειτουργίας, κατά τήν ὁποίαν ἐτέλεσε τήν χειροτονίαν τοῦ Ἐλλογ. κ. Ἀλεξάνδρου Κούτση, Θεολόγου, ἐκ τῆς ἀδελφότητος τῆς Ἱ. Μονῆς Ἀγίας Τριάδος Χάλκης, εἰς διάκονον. Τόν πανηγυρικόν λόγον τῆς ἑορτῆς ἐξεφώνησεν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Προικοννήσου κ. Ἰωσήφ.

Ὁ Πατριάρχης εἰς Ἱμβρον

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης, ὁ Πατριάρχης, συνοδευόμενος ὑπό τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Αὐστρίας κ. Ἀρσενίου, τοῦ Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτου κ. Ἰωακείμ, Ἀρχιγραμματέως τῆς Ἀγίας καί Ἱερᾶς Συνόδου, καί τοῦ Ἐντιμολ. Μ. Ρεφερενδαρίου τῆς Μ.τ.Χ.Ε. κ. Ἀλεξάνδρου Πάππα, Ἐπιχειρηματίου, μετά τῆς συζύγου αὐτοῦ Εὐγεν. κ. Julia, ἐπεσκέφθη ἀπό τῆς Κυριακῆς, 13ης Μαΐου τήν γενέτειράν Του Ἱμβρον, προκειμένου ἵνα εὐλογήσῃ ἐκ τοῦ σύγγενος ἐπὶ τῷ Πάσχᾳ τόν ι. κληρον καί τό εὐσεβές ποιμνιον τῆς ἀκριτικῆς ταύτης Ἐπαρχίας τοῦ Θρόνου. Κατά τήν ἐκεῖ παραμονήν Του ἐτέλεσε τήν Τρίτην, 15ην ἰδίου, τά θυρανοίξια τοῦ εἰς τὰς παρυφάς τῆς κόμης τῶν Ἀγίων Θεοδώρων κειμένου καί ἄρτι ἀνακαινισθέντος παρεκκλησίου, τό ὁποῖον τιμᾶται ἐπ' ὀνόματι τῶν Ἀγίων θεοστέπτων καί Ἰσαποστόλων βασιλέων Κωνσταντίνου καί Ἑλένης καί ἦτο μέχρι πρό ὀλίγων δεκαετιῶν Μετόχιον τῆς Ἱ. Μονῆς Μεγίστης Λαύρας τοῦ Ἀγίου Ὁρους.

Ὁ Πατριάρχης εἰς Ἀθήνας, Εὐβοίαν καί Σαρωνικόν

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης, ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος, τήν πρωΐαν τοῦ Σαββάτου, 2ας ἀρξαμένου μηνός Ἰουνίου, ἔφθασεν ἀεροπορικῶς εἰς Ἀθήνας, ἐκεῖθεν δέ ἀκτοπλοϊκῶς εἰς Εὐβοίαν, ἵνα, κατόπιν προσκλήσεως τοῦ οἰκείου Ποιμενάρχου Σεβ. Μητροπολίτου Χαλκίδος κ. Χρυσοστόμου, προέστη τῶν ἑορταστικῶν ἐκδηλώσεων ἐπὶ τῇ ἀγιοκατατάξει τοῦ Ὁσίου Πατρός ἡμῶν Ἰακώβου τοῦ Τσαλίκη, τοῦ ὁποίου ὁ τάφος

εὐρίσκεται ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ τοῦ Ὁσίου Δαυΐδ Εὐβοίας, ἧς διετέλεσεν Ἡγούμενος.

Ἐξ ἐτέρου, ὁ Παναγιώτατος ἐκήρυξε τήν ἑναρξιν τῶν ἐργασιῶν τοῦ, μεταξύ 5ης καί 8ης Ἰουνίου, διοργανθέντος ἐν τῷ Σαρωνικῷ, τῇ πρωτοβουλία καί ὑπό τήν αἰγίδα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, Θ' Διεθνούς καί Διαθρησκειακοῦ Οἰκολογικοῦ Συμποσίου, ὑπό τόν τίτλον «Towards a greener Attica», τήν ἐναρκτήριον τελετήν τοῦ ὁποίου, τό ἑσπέρας τῆς 5ης ἰδίου, ἐτίμησεν ἐν τῷ Μουσείῳ τῆς Ἀκροπόλεως διά τῆς ὑψηλῆς αὐτοῦ παρουσίας ὁ Ἐξοχ. κ. Προκόπιος Παυλόπουλος, Πρόεδρος τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας. Ἐν τῷ πλαισίῳ τοῦ Συμποσίου, ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐπεσκέφθη τὰς νήσους Σπέτσας καί Ὑδραν καί παρέστη εἰς διαφόρους ἐκδηλώσεις διοργανουμένας πρὸς τιμὴν Αὐτῆς ὑπό τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ὑδρας, Σπετσῶν καί Αἰγίνης κ. Ἐφραίμ.

Τά ὀνομαστήρια τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου

Ἐπί τῇ ι. μνήμῃ τῶν Ἀγίων ἐνδόξων Ἀποστόλων Βαρθολομαίου καί Βαρνάβα, ἡμέρᾳ τῶν σεπτῶν Πατριαρχικῶν Ὀνομαστηρίων, ἡ Α. Θ. Παναγιότης, ὁ Πατριάρχης, ἐχοροστάτησε κατά τόν Μ. Ἑσπερι-

νόν της έορτης, την Κυριακήν, 10ην 'Ιουνίου, έν τη 'Ι. Μονή Ζωοδόχου Πηγής Βαλουκλή. Μετά την Άπόλυσιν έτέλεσε Τρισάγιον ύπέρ άναπαύσεως της ψυχής του άειμνήστου 'Ιερομονάχου Βαρθολομαίου Κουτλουμουσιανού, του 'Ιμβρίου, οϋτινος τό όνομα φέρει, έν συνεχεία δέ ώμίλησε πρός τό έκκλησίασμα έκφράσας τάς εύχαριστίας Αϋτού πρός τόν ι. Κλήρον καί τόν λαόν διά την παρουσίαν των κατά την εύσημον ταύτην ήμέραν καί άπευθύνας κάλεσμα πρός πάντας όπως φυλάσσουν ως κόρην όφθαλμού την εύλογημένην παράδοσιν πίστεως, αγάπης καί έκκλησιαστικής ζωής της Αγίας 'Ορθόδοξου Έκκλησίας. 'Ηκολούθησεν έν τῷ προαυλείῳ χώρῳ δεξίωσις, καθ' ήν ό Πατριάρχης έδέχθη τόν ι. κλήρον καί τούς πολυαριθμούς προσκυνητάς έκ του έξωτερικού καί τούς όμογενείς, οίτινες υπέβαλον Αϋτῷ τά έόρτια σέβη καί τά συγχαρητήριά των.

Τήν έπομένην, Δευτέραν, 11ην ιδίου, ό Πατριάρχης έχοροστάτησεν έν τῷ Π. Πατριαρχικῷ Ναῶ κατά την Θεϊαν Λειτουργίαν, συγχοροστατούντων Αϋτῷ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Γέροντος Νικαίας κ. Κωνσταντίνου, Γέροντος Χαλκηδόνας κ. Άθανασίου, Γέροντος Δέρκων κ. Άποστόλου, Γέροντος Πριγκηποννήσων κ. Δημητρίου, Έλβετίας κ. 'Ιερεμίου, Τρανουπόλεως κ. Γερμανού, Δωδώνης κ. Χρυσοστόμου, 'Ιμβρου καί Τενέδου κ. Κυρίλλου, Φιλαδελφείας κ. Μελίτωνος, Ξάνθης κ. Παντελεήμονος, Μυριοφύτου καί Περιστάσεως κ. Ειρηναίου, Μύρων κ. Χρυσοστόμου, Δαρδανελλίων κ. Νικήτα, Σασίμων κ. Γενναδίου, 'Ικονίου κ. Θεολήπτου, Ρεθύμνης καί Αϋλοποτάμου κ. Εϋγενίου, Κισάμου καί Σελίνου κ. Άμφιλοχίου, Κυδωνίας καί Άποκορώνου κ. Δαμασκηνού, Κώου καί Νισύρου κ. Ναθαναήλ, Λαγκαδά, Λητής καί Ρεντίνης κ. 'Ιωάννου, Καλλιουπόλεως καί Μαδύτου κ. Στεφάνου, Προύσης κ. 'Ελπιδοφόρου, Αϋστρίας κ. Άρσενίου, Κυδωνιών κ. Άθηναγόρου, Μαρωνείας καί Κομοτηνής κ. Παντελεήμονος, Σουηδίας καί πάσης Σκανδιναβίας κ. Κλεόπα, 'Ιωαννίνων κ. Μαξίμου, Έλασσώνος κ. Χαρίτωνος, Σηλυβρίας κ. Μαξίμου, Πέτρας καί Χερρονήσου κ. Γερασίου, Σμύρνης κ. Βαρθολομαίου καί Σύμης κ. Χρυσοστόμου, καί του Πανιερ. Αρχιεπισκόπου Τελμησοϋ κ. 'Ιώβ.

Έν τῷ τέλει, την Α. Θ. Παναγιότητα προσεφώνησε κατά τό έθος έκ μέρους της σεβασμίας 'Ιεραρχίας του Θρόνου ό α' τῇ τάξει αϋτης Μητροπολίτης Γέρων Νικαίας κ. Κωνσταντίνος, έν συνεχεία ό Σεβ. Αρχιεπίσκοπος κ. Αντώνιος ανέγνωσε συγχαρητήριο Μήνυμα του Μακ. Πατριάρχου Μόσχας καί πάσης Ρωσσίας κ. Κυρίλλου, καί έν τέλει ώμίλησεν ό Πατριάρχης, έξάρας τό ιεραποστολικόν χρέος, ως συστατικόν στοιχείον της αϋτοσυνειδήσιας του Οίκουμενικού Πατριαρχείου πρός τούς έγγύς καί τούς μακράν, καί τονίσας την ανάγκην όπως ή Έκκλησία μή άδρανῇ ένώπιον καταστάσεων, αϊτινες διαταράσσουν την κανονικήν λειτουργίαν αϋτης, ως έπί παραδείγματι έν Ούκρανία καί έν Σκοπίοις, μή παραλείψας νά αναφερθῇ καί εις την διαδικασίαν προσλήψεως τῶν αποφάσεων της Αγίας καί Μεγάλης Συνόδου υπό του χριστεπωνύμου πληρώματος.

Ή εις 'Επίσκοπον χειροτονία του Θεοφιλ. Έψηφισμένου Μητροπολίτου Νέας Ζηλανδίας κ. Μύρωνος

Έν χαρμωσύνῳ ατμοσφαίρα καί έν πληθούση Έκκλησία, την Τετάρτην, 11ην 'Ιουλίου, έορτήν της Αγίας ένδόξου μεγαλομάρτυρος καί πανευφήμου Εϋφημίας, ή Α. Θ. Παναγιότης ό Οίκουμενικός Πατριάρχης κ. κ. Βαρθολομαίος, προέστη της Θεϊας Λειτουργίας έν τῷ Π. Πατριαρχικῷ Ναῶ, καθ' ήν έτέλεσε την εις Αρχιερέα χειροτονίαν του Θεοφιλ. Έψηφισμένου Μητροπολίτου Νέας Ζηλανδίας κ. Μύρωνος, 'Ιεροκήρυκος μέχρι τουδε της 'Ιερᾶς Αρχιεπισκοπῆς Κρήτης, συλλειτουργούντων Αϋτῷ τῶν Σεβ. Αρχιεπισκόπου Κρήτης κ. Ειρηναίου καί Μητροπολιτῶν Προικοννήσου κ. 'Ιωσήφ, Ρόδου κ. Κυρίλλου, Γάνου καί Χώρας κ. Άμφιλοχίου, Κισάμου καί Σελίνου κ. Άμφιλοχίου, Κορέας κ. Άμβροσίου, Ταμασοϋ καί 'Ορεινῆς κ. 'Ησαΐου καί Πέτρας καί Χερρονήσου κ. Γερασίου.

Πρό της Χειροτονίας προσεφώνησε τόν Θεοφιλ. Έψηφισμένον ό Παναγιώτατος έξάρας την άφωσι-

ωμένην καί καρποφόρον διακονίαν αὐτοῦ ἀπό διαφόρων θέσεων ἐν τῇ λεβεντογέννᾳ καί ἀριστοτόκῳ Κρήτῃ, ἀναφερθεῖς δέ καί εἰς τὴν ἱεραποστολικὴν Ἐπαρχίαν τοῦ Θρόνου ἣν καλεῖται νά ποιμάνῃ ἀπὸ τῆς σήμερον ὁ νέος Ἀρχιερεὺς εἰς διαδοχὴν τοῦ ἐθελουσίως πρό μηνῶν παραιτηθέντος Σεβ. Μητροπολίτου Γάνου καί Χώρας, πλέον, κ. Ἀμφιλοχίου, μετὰ ἀπὸ τὴν συμπλήρωσιν δωδεκαετοῦς καρποφόρου καί θυσιαστικῆς ἀρχιερατικῆς διακονίας εἰς αὐτήν.

Ὁ Πατριάρχης, ἀπευθυνόμενος διὰ νοθετηρίων καί παραινετικῶν λόγων πρὸς τὸν νεοχειροτονηθέντα Μητροπολίτην, ὑπεγράμμισεν ὅλως ἰδιαιτέρως τὸ γεγονός ὅτι οὗτος καθίσταται πλέον Ἱεράρχης τῆς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία εἶναι κληρονόμος τιμωτάτων παραδόσεων καί φρουρός τῆς πνευματικῆς παρακαταθήκης τοῦ Γένους, ἐξ ἐτέρου δέ ἐτόνισεν ὅτι ἡ ἀρχιερατικὴ διακονία τοῦ τελευταίου, εἰς ὅλας τὰς ἐκφάνσεις της, ὀφείλει νά συμβάλλῃ εἰς τὴν μεταλαμπάδευσιν τῆς ἱεραποστολικῆς δράσεως τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ἀνηκούσης, κατὰ τὴν σχετικὴν διακήρυξιν τῆς ἐν Κρήτῃ Ἀγίας καί Μεγάλης Συνόδου, εἰς τὸν πυρῆνα τῆς ταυτότητος τῆς Ἐκκλησίας. Ἰδιαιτέρως διὰ τῆς ἱεραποστολικῆς δράσεως τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως ὅλοι οἱ λαοὶ ἀπὸ τὴν κεντρικὴν Εὐρώπην μέχρι καί τὴν Κασπίαν θάλασσαν καί ἀπὸ τῇ Βαλκανικὴν μέχρι τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν, ἐγνώρισαν τὴν χριστιανικὴν πίστιν καί ἐβίωσαν τὴν ἐμπειρίαν τῆς πίστεως μέ τὴν πνευματικὴν τροφήν τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, χωρὶς βεβαίως νά θυσιάσουν τὰ χαρακτηριστικὰ στοιχεῖα τῶν ἐθνικῶν τους παραδόσεων.

Ἐν τῷ τέλει τῆς Θείας Λειτουργίας, ὁ νεοχειροτονηθεὶς Μητροπολίτης ἀνελθὼν εἰς τὸν Θρόνον, ἐτέλεσε τὴν Ἀπόλυσιν καί διένειμεν εἰς τὸ ἐκκλησιασμὰ τὸ ἀντίδωρον, δεχθεὶς τὰς εὐχὰς καί τὰ συγχαρητήρια τῶν συγγενῶν καί φίλων αὐτοῦ, ὡς καί τῶν προσελθόντων πολυαρίθμων πιστῶν.

Κατὰ τὴν ἐπακολουθήσασαν δεξίωσιν ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, ἀντεφώνησεν ὁ χειροτονούμενος, ἐκφράσας τὰ διακατέχοντα αὐτόν αἰσθήματα εὐγνωμοσύνης καί σεβασμοῦ πρὸς τὸ σεπτὸν πρόσωπον τοῦ Πατριάρχου καί τῶν Σεβασμιωτάτων μελῶν τῆς Ἀγίας καί Ἱερᾶς Συνόδου, καθὼς καί συγκινήσεως καί συνοχῆς διὰ τὴν νέαν ὑψηλὴν θέσιν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀφ' ἧς καλεῖται νά συνεχίσῃ τὴν διακονίαν του εἰς τὴν ἀπομεμακρυσμένην Ἡπειρον τῆς Ὠκεανίας, μὴ παραλείψας νά ἀναφερθῇ εἰς τούς

βιωματικούς δεσμούς του μετὰ τῆς γεραρᾶς Ἱερᾶς Μονῆς Ἀγκαράθου, ἧς διετέλεσεν ἀδελφός.

Ἡ εἰς Ἐπίσκοπον χειροτονία τοῦ Θεοφίλ. Ἐψηφισμένου Μητροπολίτου Ἑλβετίας κ. Μαξίμου

Ἐν χαρμολύτῳ ἀτμοσφαίρᾳ καί ἐν πληθούσῃ Ἐκκλησίᾳ, τὴν Κυριακὴν, 22αν Ἰουλίου, ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. κ. Βαρθολομαῖος, προέστη τῆς Θείας Λειτουργίας ἐν τῷ Π. Πατριαρχικῷ Ναῷ, καθ' ἣν ἐτέλεσε τὴν εἰς Ἀρχιερεᾶ χειροτονίαν τοῦ Θεοφίλ. Ἐψηφισμένου Μητροπολίτου Ἑλβετίας κ. Μαξίμου, Πρωτοσυγκέλλου μέχρι τοῦδε τῆς Ἱερᾶς ταύτης Ἐπαρχίας τοῦ Θρόνου, συλλειτουργούντων Αὐτῷ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Γαλλίας κ. Ἐμμανουήλ, Βελγίου κ. Ἀθηναγόρου, Ἄρτης κ. Καλλινίκου, Καλλιουπόλεως καί Μαδύτου κ. Στεφάνου, Προύσης κ. Ἐλπιδοφόρου, Κυδωνιῶν κ. Ἀθηναγόρου, Σηλυβρίας κ. Μαξίμου καί Σμύρνης κ. Βαρθολομαίου.

Κατ' αὐτήν, ὁ Παναγιώτατος ἐτέλεσε καί τὴν εἰς διάκονον χειροτονίαν τοῦ Ἑλλογ. κ. Ἰωάννου Χασάπη, φοιτητοῦ θεολογίας, μετονομάσας αὐτόν εἰς Καλλνίκον. Πρὸ τῆς Χειροτονίας προσεφώνησε τὸν Θεοφίλ. Ἐψηφισμένον ὁ Παναγιώτατος ἐξάρας τὴν ἀφωσιωμένην καί καρποφόρον διακονίαν αὐτοῦ ἀπὸ διαφόρων θέσεων ἐν τῇ Ἐπαρχίᾳ ταύτῃ τοῦ Θρόνου.

Ὁ Πατριάρχης, ἀπευθυνόμενος διὰ νοθετηρίων καί παραινετικῶν λόγων πρὸς τὸν νεοχειροτονηθέντα Μητροπολίτην, ὑπεγράμμισεν ὅλως ἰδιαιτέρως τὸ γεγονός ὅτι οὗτος καθίσταται Ἱεράρχης τῆς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία εἶναι κληρονόμος τιμωτάτων παραδόσεων καί φρουρός τῆς πνευματικῆς παρακαταθήκης τοῦ Γένους, ἐξ ἐτέρου δέ ἐτόνισεν ὅτι ἡ ἀρχιερατικὴ διακονία τοῦ τελευταίου, εἰς ὅλας τὰς ἐκφάνσεις της μέ ἔδραν τὴν Γενεὴν, τὴν πόλιν τοῦ Ὁργανισμοῦ Ἠνωμένων Ἐθνῶν, ἄλλων διεθνῶν Ὁργανισμῶν, τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως, τῶν εἰρηνευτικῶν πρωτοβουλιῶν καί τοῦ Διεθνοῦς Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, ὀφείλει νά συμβάλλῃ εἰς τὴν μεταλαμπάδευσιν τῶν ἰδανικῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου εἰς τὴν πολυπολιτισμικὴν καί θρησκευτικῶς ἀποχρωματισμένην Εὐρωπαϊκὴν Ἡπειρον, μέσῳ ἀφ' ἑνὸς μὲν τῆς περαιτέρω ἐνισχύσεως τῆς λειτουργίας τοῦ ἐν Σαμπεζύ Γενεῦς Ὁρδοδόξου Κέντρου, οὗ τὴν Προϊσταμένην ἀναλαμβάνει ὁ νεο-

χειροτονηθείς, οὕτως ὥστε τοῦτο νά καταστῇ δυναμικός τόπος διαλόγου, συνεδρίων, οἰκουμενικῶν συναντήσεων καί ἄλλων ἐκδηλώσεων εἰς τήν ὑπηρεσίαν τῆς ἐνότητος, τῆς προβολῆς τῆς Ὁρθοδοξίας καί τοῦ Ὁρθοδόξου πολιτισμοῦ κατά τήν ἐκπλήρωσιν τοῦ διορθοδόξου, διαχριστιανικοῦ, διαθρησκευτικοῦ, εἰρηνευτικοῦ καί διαλογικοῦ ρόλου του, ἀφ' ἑτέρου δέ τῆς ἐπιστηρίξεως τοῦ ἔργου τοῦ παρά τῷ Ὁρθόδοξῳ Κέντρῳ λειτουργοῦντος ἀπό εἰκοσαετίας καί πλέον Ἰνστιτούτου Μεταπτυχιακῶν Σπουδῶν Ὁρθοδόξου Θεολογίας, τοῦ ἀξιολόγου αὐτοῦ ἐπιστημονικοῦ φυτωρίου τῆς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς Γηραιᾶς Ἡπείρου, πρὸς πληρεστέραν καί σφαιρικωτέραν κατάρτισιν τῶν φοιτητῶν του, προερχομένων ἐξ ἁπασῶν τῶν κατὰ τόπους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν.

Ἀκολούθως, ἀντεφώνησε καταλλήλως ὁ χειροτονούμενος Ἀρχιερεὺς, ἐκφράσας τὰ διακατέχοντα αὐτόν αἰσθήματα εὐγνωμοσύνης καί σεβασμοῦ πρὸς τὸ σεπτὸν πρόσωπον τοῦ Πατριάρχου καί τῶν Σεβασμιωτάτων μελῶν τῆς Ἀγίας καί Ἱερᾶς Συνόδου, καθὼς καί συγκινήσεως καί συνοχῆς διὰ τὴν νέαν ὑψηλὴν θέσιν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀφ' ἧς καλεῖται νά συνεχίσῃ τὴν διακονίαν του εἰς Ἑλβετίαν, μὴ παραλείψας νά ἀναφερθῇ εἰς τοὺς βιωματικούς δεσμούς του μετὰ τοῦ Φαναρίου καί νά μνημονεύσῃ μετ' εὐλαβείας τοῦ ὀνόματος τοῦ γέροντος αὐτοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Ἀδριανουπόλεως, τοῦ ἀπὸ Ἑλβετίας, κυροῦ Δαμασκηνοῦ Παπανδρέου, πρώτου Ποιμενάρχου τῆς Ἐπαρχίας ταύτης, ὅστις ἐχειροτόνησε τὸν νέον Ἀρχιερέα μετονομάσας αὐτόν εἰς Μάξιμον, πρὸς τιμὴν τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Σάρδεων κυροῦ Μαξίμου, διαπρεποῦς Ἱεράρχου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου. Ἐν τῷ τέλει τῆς Θείας Λειτουργίας, ὁ νεοχειροτονηθεὶς Μητροπολίτης ἀνελθὼν εἰς τὸν Θρόνον, ἐτέλεσε τὴν Ἀπόλυσιν καί διένειμεν εἰς τὸ ἐκκλησιαστικὸν ἀντίδωρον, δεχθεὶς τὰς εὐχὰς καί τὰ συγχαρητήρια τῶν συγγενῶν καί φίλων αὐτοῦ, ὡς καί τῶν προσελθόντων πολυαριθμῶν πιστῶν.

Κατὰ τὴν ἐπακολουθήσασαν δεξίωσιν ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, ὁ Παναγιώτατος ἀπευθυνθεὶς διὰ πατρικῶν λόγων καί πρὸς τὸν νεοχειροτονηθέντα διάκονον, ἠγχήθη αὐτῷ πιστὴν καί εὐορκὸν διακονίαν εἰς τὰς αὐλὰς τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, τονίσας ὅτι ἐπέλεξε τὸ ὄνομα Καλλίνικος πρὸς τιμὴν τῶν ἐξ φερωνύμων προκατόχων Αὐτοῦ, ἀλλὰ καί πλειάδος ὁμωνύμων Ἱεραρχῶν τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, ὡς ὁ

Καισαρείας Καλλίνικος ὁ Δεληκάνης, διαπρεπὴς κανονολόγος καί ιστοριοδίφης, οὕτινος τὸ τρίτομον ἔργον, ὑπὸ τὸν τίτλον «Τὰ ἐν τοῖς Κώδιξι τοῦ Πατριαρχικοῦ Ἀρχιεποφυλακίου σωζόμενα ἐπίσημα ἐκκλησιαστικά ἔγγραφα», παραμένει ἕως σήμερον μνημειῶδες.

Κατακλείσας, ὁ Πατριάρχης συνεχάρη πατρικῶς καί τοὺς γονεῖς αὐτοῦ διὰ τὴν συγκατάθεσιν των πρὸς ἀφιέρωσιν ἐνὸς ἐκ τῶν τέκνων των εἰς τὴν διακονίαν τῆς Πατριαρχικῆς Αὐλῆς. Τέλος, ὁ νεοχειροτονηθεὶς διάκονος Καλλίνικος ἐξέφρασε διὰ καταλλήλου προσλαλιᾶς τὰ αἰσθήματα εὐγνωμοσύνης καί υἱικῆς ἀφοσιώσεως πρὸς τὸν Παναγιώτατον καί ἐξεζήτησε τὰς Πατριαρχικὰς εὐχὰς καί εὐλογίας ἐπὶ τῇ εἰσόδῳ του εἰς τὸν κληρικὸν στίβον.

Ὁ Πατριάρχης εἰς Ἴμβρον

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης, ὁ Πατριάρχης, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Νέας Κρήνης καί Καλαμαριάς κ. Ἰουστίνου, τῶν Πανοσιολ. Διακόνου κ. Παΐσιου, Διευθυντοῦ τοῦ Ἰδιαιτέρου Αὐτοῦ Γραφείου, καί Μ. Ἐκκλησιάρχου κ. Βενιαμίν, τοῦ Ὁσιολ. Ἱερομονάχου κ. Χρυσοστόμου, ἐκ τοῦ Κελλίου τοῦ Ἱ. Χρυσοστόμου τῆς ἐν Ἀγίῳ Ὁρει Κουτλουμουσιανῆς Σκῆτης, καί τοῦ Ἱερολ. Πατριαρχικοῦ Διακόνου κ. Καλλνίκου Χασάπη, ἐπεσκέφθη ἀπὸ τῆς Τρίτης, 14ης Αὐγούστου, τὴν γενέτειράν Του Ἴμβρον, καί προέστη τῆς τε Θείας Λειτουργίας καί τῶν λοιπῶν λατρευτικῶν ἐκδηλώσεων, ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῆς Κοιμήσεως τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου.

Ὁ Πατριάρχης εἰς Ἀρτάκην

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης, ὁ Πατριάρχης, συνοδευόμενος ὑπὸ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Χαλκίδος κ. Χρυσοστόμου καί Καρθαγένης κ. Μελετίου, τῶν Πανοσιολ. Διακόνου κ. Παΐσιου, Διευθυντοῦ τοῦ Ἰδιαιτέρου Αὐτοῦ Γραφείου, Μ. Ἐκκλησιάρχου κ. Βενιαμίν καί Μ. Ἱεροκήρυκος κ. Παναρέτου καί λοιπῶν κληρικῶν συνοδῶν τοῦ ἁγίου Χαλκίδος, μετέβη τὴν Τετάρτην, 22αν Αὐγούστου, ἐξ Ἰμβρου εἰς Ἀρτάκην (Erdek), καί προέστη, διὰ τετάρτην φορὰν, τῆς Θ. Λειτουργίας εἰς τὰ ἐρείπια τῆς ἱστορικῆς Ἱ. Μονῆς Παναγίας Φανερωμένης Κυζίκου, κατὰ τὴν ἐόρτιον ἡμέραν αὐτῆς, τὴν Πέμπτην, 23ην ἰδίου, ἐπὶ τῇ ἀποδόσει τῆς Ἑορτῆς τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, ἧς ἡ ἐφέστιος καί ὁμώνυμος θαυματουργὸς ἱερά εἰκὼν τῆς Παναγίας φυλάσσεται, ὡς πολύτιμον θησαύρισμα, ἐν τῷ Π. Πατριαρχικῷ Ναῷ.

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ

ΧΡΟΝΙΚΑ - ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Πανήγυρις Πολιούχου Άργους

Κατόπιν προσκλήσεως του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Αργολίδος κ. Νεκταρίου ο Σεβα-

σμιώτατος Μητροπολίτης μας μετέβη στο Άργος και μετέσχε της πανηγύρεως του Πολιούχου της πόλεως Αγίου Πέτρου, Επισκόπου Άργους του θαυματουργού.

Στήν πανήγυρη συμμετείχαν επίσης οι Σεβασμιώτατοι Μητροπολίτες Κισσάμου και Σελίνου κ. Αμφιλόχιος (ο οποίος χοροστάτησε του Έσπερινού και κήρυξε τον θείο λόγο), Άρτης κ. Καλλίνικος, Μαρώνειας και Κομοτηνής κ. Παντελεήμων, ο οικείος Ποιμενάρχης κ. Νεκτάριος και ο Θεοφιλέστατος Επίσκοπος Ολύμπου κ. Κύριλλος.

Ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης μας προέστη της μεγαλοπρεπούς λιτανείας της ιερᾶς Εικόνας και των τιμίων Λειψάνων του Αγίου και την έπαυριο προέστη της Θείας Λειτουργίας, κατά την οποία κήρυξε τον θείο λόγο.

Πανήγυρις Αγίου Ιωάννου του Θεολόγου

Μέλαμπρότητα εορτάστηκε την Τρίτη 8 Μαΐου 2018 ή Σύναξις του Αγίου Αποστόλου και Ευαγγελιστού Ιωάννου του Θεολόγου στην Ίερά Μονή Άρταμίτου και στους ένοριακούς ιερούς Ναούς της Δαματριάς και του Βατίου.

Ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης χοροστάτησε του πανηγυρικού Έσπερινού στην Ένορία της Δαματριάς και την κυριώνυμη ημέρα χοροστάτησε του Όρθρου και τέλεσε τη Θεία Λειτουργία στην Ένορία του Βατίου. Πρό της έναρξεως της Θείας Λειτουργίας τέλεσε την εκκλησιαστική Ακολουθία Πλύσεως της Αγίας Τραπέζης του ανακαινισθέντος ιερού Ναού. Ο Σεβασμιώτατος στην όμιλία του έπαινεσε τον Έφημέριο της Ένορίας, Αρχιμ. Φανούριο Θολιώτη, για τό έπιτελεσθέν ανακαινιστικό έργο και την συντήρηση των κειμηλίων της ένορίας και συνεχάρη όλους, όσοι συνέβαλαν στην σημαντική αυτή προσπάθεια.

Επίσης, πρό της Απολύσεως της Θείας Λειτουργίας προέβη στη Χειροθεσία των αδελφών Παύλου και Τριανταφύλλου Καμπούρη, σέ Άρχοντα Λαμπαδάριο και Άρχοντα Ύμνωδό αντίστοιχα της Ίερᾶς Μητροπόλεως μας ως επιβράβευση για την άμισθί επί

δεκαετίες διακονία τους στο Αναλόγιο της Ένορίας.

Ο Θεοφιλέστατος Επίσκοπος Ολύμπου κ. Κύριλλος χοροστάτησε του πανηγυρικού Έσπερινού στην Ίερά Μονή Άρταμίτου· πρό της έναρξεως του οποίου έλαβε χώρα ή Ακολουθία Πλύσεως της Αγίας Τραπέζης. Ο Θεοφιλέστατος στην όμιλία του συνεχάρη τον Ήγούμενο της Μονής, Αρχιμ. Λεόντιο Τσικριτσάκη, για τίς μέχρι σήμερα ανακαινιστικές προσπάθειες για την ανάδειξη της Μονής και μετέφερε τίς εύχές του Σεβασμιωτάτου Ποιμενάρχου μας.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Σύμης στή Ρόδο

Μέ πρωτοβουλία τοῦ Συλλόγου Συμιακῶν Ρόδου «Ο ΓΛΑΥΚΟΣ» ἐπισκέφθηκε τήν Ἱερά Μητρόπολή μας ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Σύμης κ. Χρυσόστομος.

Τό βράδυ τοῦ Σαββάτου, 12 Μαΐου 2018, πραγματοποιήθηκε συνάντηση γνωριμίας μέ τόν Σεβασμιώτατο στό Συμιακό σπίτι τῆς Ρόδου, ἔδρα τοῦ

Συλλόγου, στήν ὁποία συμμετείχαν καί οἱ Σύλλογοι ἀπό τά τέσσερα νησιά τῆς δικαιοδοσίας τῆς Μητροπόλεως Σύμης (Σύμη, Χάλκη, Τήλος καί Καστελόριζο).

Τήν ἐπομένη, Κυριακή 13 Μαΐου, ἡμέρα κατά τήν ὁποία ἡ Ὁμοσπονδία Παροικιακῶν Σωματείων γιόρτασε τή μνήμη τῶν Δωδεκανησίων Ἀγίων, ὁ Σεβ. ἅγιος Σύμης χοροστάτησε τοῦ Ὁρθρου, τέλεσε τήν Θεία Λειτουργία καί προέστη τῆς Λιτανείας στόν Ἑνοριακό ἱερό Ναό Ἀναλήψεως πόλεως Ρόδου.

Παρόντες ἦταν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Νουβίας κ. Σάββας καί ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Ὀλύμπου κ. Κύριλλος, ὁ ὁποῖος ἐκ μέρους τοῦ ἀπουσιάζοντος λόγω ἀσθενείας Ποιμενάρχου μας παρουσίασε στό πολυπληθές ἐκκλησίασμα τόν ἅγιο Σύμη καί τόν καλωσόρισε μέ θερμά λόγια στήν Μητρόπολή μας. Μετά τό πέρας τῆς Θείας Λειτουργίας στόν αὐλαιο χῶρο τοῦ ἱεροῦ Ναοῦ ἔλαβε χώρα μουσικοχορευτική ἐκδήλωση καί στή συνέχεια παρετέθη γεῦμα σέ ξενοδοχεῖο τοῦ νησιοῦ μας. Στή Θεία Λειτουργία παρέστησαν, μεταξύ τῶν ἄλλων, ὁ Βουλευτής Δωδεκανήσου κ. Μάνος Κόνσολας καί ὁ Δήμαρχος Ρόδου κ. Φώτης Χατζηδιάκος.

Τό ἑσπέρας τῆς Κυριακῆς ὁ Σεβασμιώτατος ἅγιος Σύμης, συνοδευόμενος ἀπό τόν Θεοφιλέστατο ἅγιο Ὀλύμπου, μετέβη στό χωριό Ἅγιος Ἰσίδωρος, ὅπου προέστη τοῦ πανηγυρικοῦ Ἑσπερινοῦ στόν φερώνυμο ἑνοριακό ἱερό Ναό τῆς Κοινότητος.

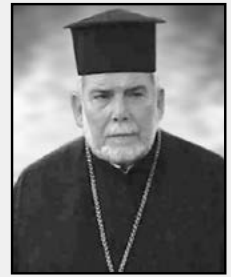
Κυριακή τῆς Πεντηκοστῆς

Μέ λαμπρότητα ἐορτάστηκε ἡ μεγάλη Δεσποτική Ἑορτή τῆς Πεντηκοστῆς, 27 Μαΐου 2018, στήν Ἱερά μας Μητρόπολη μέ ἐπίκεντρο τόν Καθεδρικό ἱερό Ναό Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου. Τοῦ Ὁρθρου χοροστάτησε ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Νουβίας κ. Σάββας. Τῆς Θείας Λειτουργίας προέστη ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης μας συλλειτουργούντων τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Νουβίας κ. Σάββα καί τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Ὀλύμπου κ. Κυρίλλου, ἐνῶ τοῦ Ἑσπερινοῦ τῆς Γονυκλισίας χοροστάτησε ὁ Θεοφιλέστατος ἅγιος Ὀλύμπου. Ὁ Σεβασμιώτατος στή σύντομη ὁμιλία του ἀναφέρθηκε στό γεγονός τῆς ἐπιφοιτήσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τή λειτουργία του στό θεσμό τῆς Ἐκκλησίας καί τόνισε τό γεγονός τῆς ἐνότητος τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ σώματος ὡς ἀγιοπνευματικό καρπό.

Έκδημία π. Θεοδώρου Πασπάτη

Τίς μεταμεσονύκτιες ώρες της Παρασκευής 8 Ιουνίου 2018 έξεδήμησε προς Κύριον ό Πρεσβύτερος Θεόδωρος Πασπάτης, Έφημέριος τής Ένορίας Αγίου Σπυρίδωνος Θεολόγου Ρόδου. Ό μεταστάς γεννήθηκε στην Καισαριανή στις 19 Νοεμβρίου 1951. Διάκονος χειροτονήθηκε τήν 14η Ιανουαρίου του έτους 1987 στον Καθεδρικό ιερό Ναό Ευαγγελισμού τής Θεοτόκου και τήν 13η Ιουνίου του ίδιου έτους Πρεσβύτερος στον ιερό Ναό Αγίου Σπυρίδωνος Θεολόγου από τον μακαριστό Μητροπολίτη Ρόδου κυρό Σπυρίδωνα. Από τής χειροτονίας του διακόνησε ως Έφημέριος στην Ένορία του Θεολόγου (Θολού). Ή νεκρώσιμος Ακολουθία έλαβε χώρα τήν έπομένη, Σάββατο 9 Ιουνίου προεξάρχοντος του Σεβασμιωτάτου Ποιμενάρχου μας, ό όποιος στην όμιλία του έξηρε τήν ιερατική διακονία του μεταστάντος και τήν προσφορά του στην τοπική κοινωνία. Στην έξόδιο συμμετείχαν ό Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Νουβίας κ. Σάββας και ό Θεοφιλέστατος Έπίσκοπος Μηδείας κ. Απόστολος.

Χειροτονία Πρεσβυτέρου π. Γρηγορίου

Τήν Παρασκευή, 20 Ιουλίου 2018, ό Θεοφιλέστατος Έπίσκοπος Όλύμπου κ. Κύριλλος τέλεσε τήν Θεία Λειτουργία στον πανηγυρίζοντα ιερό Ναό Προφήτου Ήλιου Ίαλυσου (Λόφος Φιλερήμου) και προέβη στη χειροτονία σέ Πρεσβύτερο του Διακόνου Γρηγορίου Λεριά. Ό νέος Πρεσβύτερος κατάγεται από τήν κωμόπολη τής Ίαλυσου όπου και θά ύπηρετήσει ως έφημέριος.

Ό Θεοφιλέστατος στην όμιλία του, μεταξύ των άλλων, αναφέρθηκε στη σημασία τής πίστεως προς τον Θεό και κάλεσε τον νέο Πρεσβύτερο νά αγωνιστεί στη ιερατική διακονία του έχοντας ως πρότυπο τον ζηλωτή Προφήτη Ήλία τον Θεσβίτη και νά κηρύξει μέ τον λόγο και τή ζωή του στον λαό του Θεού τήν αλήθεια τής Όρθοδόξου πίστεώς μας και μετέφερε τίς πατρικές εύχές του Σεβασμιωτάτου Ποιμενάρχου μας κ. Κυρίλλου.

Στον ως άνω ιερό Ναό τής ακολουθίας του πανηγυρικού Έσπερινού, Πέμπτη 19 Ιουλίου, χοροστάτησε ό Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης μας, ό όποιος τέλεσε και τήν τελετή πλύσεως τής Αγίας Τραπέζης. Ό Σεβασμιώτατος στην όμιλία του συνεχάρη τον προϊστάμενο τής

ένορίας π. Κωνσταντίνο Χατζημιχαήλ και τά μέλη τής Εκκλησιαστικής Έπιτροπής καθώς και τούς εύσεβείς χορηγούς για τήν ανακαίνιση του ιερού Ναού και τήν καλαίσθητη διαμόρφωση του περιβάλλοντος χώρου.

Γιά τήν ιστορία αναφέρουμε ότι ό Ναός κτίστηκε τό έτος 1966, επί τής Αρχιερατείας του Μακαριστού Μητροπολίτου κυρού Σπυρίδωνος, και έγκαινιάστηκε στις 24 Ιουνίου 1967 από τον Μητροπολίτη Μιλήτου κυρό Αίμιλιανό.

ΥΠΟΔΟΧΗ ΤΙΜΙΑΣ ΚΑΡΑΣ ΟΣΙΟΥ ΠΑΡΘΕΝΙΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΛΑΜΨΑΚΟΥ

Σέ κλίμα θρησκευτικής κατάνυξης, προεξάρχοντος του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου μας και μέ τή συμμετοχή του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Νουβίας κ. Σάββα, του Θεοφιλεστάτου Έπισκόπου Όλύμπου κ. Κυρίλλου, πολλών κληρικών τής Ιερās Μητροπόλεώς μας, εκπροσώπων των τοπικών πολιτικών και στρατιωτικών Αρχών και πολλών πιστών τής τοπικής μας Εκκλησίας, πραγματοποιήθηκε τήν Τρίτη 31 Ιουλίου στην πλατεία του Αστυνομικού Τμήματος Ίαλυσου ή ύποδοχή τής τιμίας Κάρας του Αγίου Παρθενίου, Έπισκόπου Λαμπάκου, προστάτου των Καρκινοπαθών.

Στήν συνέχεια ή τιμία Κάρα μεταφέρθηκε μέ λιτανευτική πομπή και μέ τή συνοδεία τής Φιλαρμονικής Ρόδου,

στόν Ἱερό Ναό Κοιμήσεως Θεοτόκου Ἱαλυσού, ὅπου ἔλαβε χώρα Δοξολογία καί ἀκολουθῶς ὁ πανηγυρικός Ἑσπερινός, χοροστατοῦντος τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου μας.

Κατά τήν Δοξολογία μίλησε ὁ Σεβασμιώτατος, ὁ ὁποῖος εὐχαρίστησε τόν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Χαλκίδος κ. Χρυσόστομο, τόν Ἡγούμενο καί τήν ἀδελφότητα τῆς ἱερᾶς Μονῆς Μακρυμάλλης Εὐβοίας γιά τήν ἀποδοχή τοῦ αἰτήματος τῆς τοπικῆς μας Ἐκκλησίας καί τήν μεταφορά τῆς τιμίας Κάρας στό νησί μας. Ἀντιφώνησε ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμ. π. Συμεών, ἀδελφός τῆς ἱερᾶς Μονῆς Μακρυμάλλης καί στή συνέχεια τόν λόγο ἔλαβε ἡ κα Μαρία Κρητικοῦ, Πρόεδρος τοῦ Συλλόγου Στήριξης Καρκινοπαθῶν Δωδεκανήσου «Μαζί μέ Δύναμη γιά τή Ζωή». Σημειωτέον ὅτι τό αἶτημα μεταφοράς τῆς τιμίας Κάρας ὑπεβλήθη πρὸς τήν ἱερά μας Μητρόπολη ἀπό τόν παραπάνω Σύλλογο. Μετά τόν Ἑσπερινό, ἐψάλλη ἡ Παράκλησις τοῦ Ἁγίου Παρθενίου. Συγκινητική ἦταν ἡ συμμετοχή τῶν πιστῶν, οἱ ὁποῖοι κατά ἑκατοντάδες ἔσπευσαν νά προσκυνήσουν τήν τιμία Κάρα καί νά λάβουν τήν εὐλογία τοῦ Ἁγίου. Ἡ τιμία Κάρα θά παραμείνει γιά προσκύνηση καί εὐλογία τῶν πιστῶν στόν Ἱερό Ναό Κοιμήσεως Θεοτόκου Ἱαλυσού ἕως τήν Κυριακή 05 Αὐγούστου.

Ἑορτή Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου

Σέ κλίμα κατάνυξης καί μέ τήν ἀθρόα συμμετοχή τοῦ πληρώματος τῆς τοπικῆς μας Ἐκκλησίας καί τῶν ἐπισκεπτῶν τοῦ νησιοῦ μας ἐορτάστηκε ἡ κορυφαία ἐορτή τοῦ λεγομένου Θεομητορικοῦ κύκλου, ἡ ἐορτή τῆς Κοιμήσεως τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, τό «Πάσχα τοῦ Καλοκαιριοῦ», ἐορτή βαθιά ριζωμένη στή συνείδηση τῶν Ὁρθοδόξων πιστῶν. Στή Μητρόπολή μας πανηγύρισαν οἱ Ἱεροί Ἐνοριακοί Ναοί Ἱαλυσού, Παναγίας Καθολικῆς Κρεμαστής, Σαλάκου, Ἀσκληπείου, Λίνδου καί Ἀφάντου καί μεγάλος ἀριθμός παρεκκλησίων σέ ὅλο τό νησί, μέ ἐπίκεντρο τοῦ ἐορτασμοῦ τόν Ἱερό Ἐνοριακό Ναό Κοιμήσεως Θεοτόκου τῆς Ἱαλυσού.

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης τό βράδυ τῆς Δευτέρας, 13 Αὐγούστου 2018, προέστη τῆς Ἀκολουθίας τοῦ Ἐπιταφίου τῆς Ὑπεραγίας Θεο-

τόκου καί τῆς Λιτανείας στόν Ἱερό Ναό Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Ἱαλυσοῦ, μέ τή συμμετοχή τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Νουβίας κ. Σάββα καί τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Ὀλύμπου κ. Κυρίλλου.

Τήν παραμονή τῆς Ἑορτῆς, Τρίτη 14 Αὐγούστου: ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης μας χοροστάτησε τοῦ Ἑσπερινοῦ καί προέστη τῆς Ἀκολουθίας τοῦ Ἐπιταφίου τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου καί ἀκολούθως τῆς λιτανείας στόν Ἱερό Ναό Παναγίας Καθολικῆς Κρεμαστῆς, ὁ Σεβασμιώτατος ἅγιος Νουβίας χοροστάτησε τοῦ Ἑσπερινοῦ στόν Ἑνοριακό Ἱερό Ναό Κοιμήσεως Θεοτόκου Ἱαλυσοῦ καί ὁ Θεοφιλέστατος ἅγιος Ὀλύμπου χοροστάτησε τοῦ Ἑσπερινοῦ καί προέστη τῆς Ἀκολουθίας τοῦ Ἐπιταφίου τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου στόν Ἱερό Ναό Κοιμήσεως Θεοτόκου Ἀρχαγγέλου.

Τήν κυριώνυμη ἡμέρα τῆς Ἑορτῆς ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης μας χοροστάτησε τοῦ Ὁρθρου καί προέστη τῆς τρισαρχιερατικῆς Θείας Λειτουργίας, συλλειτουργούντων τοῦ Σεβ. ἁγίου Νουβίας καί τοῦ Θεοφιλ. ἁγίου Ὀλύμπου στόν ἱερό Ναό Κοιμήσεως Θεοτόκου Ἱαλυσοῦ. Μετά τό πέρας τῆς Θείας Λειτουργίας, ἔλαβε χώρα μεγαλοπρεπῆς λιτανεία τήν ὁποία συνόδευσαν ὁ Δήμαρχος Ρόδου, καί τό σύνολο τῶν τοπικῶν πολιτικῶν καί στρατιωτικῶν Ἀρχῶν.

Ἀπόδοση Ἑορτῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου

Μέ ἐκκλησιαστική μεγαλοπρέπεια ἐορτάστηκε στή Μητρόπόλῃ μας, τήν Πέμπτη 23 Αὐγούστου 2018, ἡ Ἀπόδοση τῆς Ἑορτῆς τῆς Κοιμήσεως τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου μέ ἐπίκεντρο τοῦ ἑορτασμοῦ τήν ἱερά Μονή Παναγίας Ὑψενῆς καί τόν ἐνοριακό Ἱερό Ναό Παναγίας «Καθολικῆς» Κρεμαστῆς ἡμέρα κατά τήν ὁποία ἐορτάζεται καί ἡ Σύναξη τῆς θαυματουργοῦ Εἰκόνας τῆς ἐπνομαζομένης «Καθολικῆς».

Στήν ἱερά Μονή Ὑψενῆς, τήν Τετάρτη 22 Αὐγούστου, χοροστάτησε τοῦ πανηγυρικοῦ Ἑσπερινοῦ ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Νουβίας κ. Σάββας συγχοροστατοῦντος τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου μας κ. Κυρίλλου, ὁ ὁποῖος κήρυξε τόν θεῖο λόγο. Ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Ὀλύμπου κ. Κύριλλος χοροστάτησε τοῦ πανηγυρικοῦ Ἑσπερινοῦ στόν ἐνοριακό ἱερό Ναό Παναγίας «Καθολικῆς» Κρεμαστῆς.

Τήν κυριώνυμη ἡμέρα τῆς Ἑορτῆς ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης μας χοροστάτησε τοῦ Ὁρθρου καί προέστη τῆς τρισαρχιερατικῆς Θείας Λειτουργίας, συλλειτουργούντων τοῦ Σεβ. ἁγίου Νουβίας καί τοῦ Θεοφιλ. ἁγίου Ὀλύμπου στόν ἱερό Ναό Κοιμήσεως Θεοτόκου Κρεμαστῆς.

Μετά τό πέρας τῆς Θείας Λειτουργίας, ἔλαβε χώρα μεγαλοπρεπῆς λιτανεία τήν ὁποία συνόδευσαν ὁ Δήμαρχος Ρόδου καί τό σύνολο τῶν τοπικῶν πολιτικῶν καί στρατιωτικῶν Ἀρχῶν καί πλῆθος προσκυνητῶν ἀπό ὅλο τό νησί. Στήν ἱερά Μονή Ὑψενῆς χοροστάτησε τοῦ Ὁρθρου καί τέλεσε τήν πανηγυρική Θεία Λειτουργία ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Γάνου καί Χώρας κ. Ἀμφιλόχιος.

Μνήμη Αγίου Φανουρίου

Μέ την συμμετοχή χιλιάδων πιστών και την παρουσία των τοπικών πολιτικών και στρατιωτικών Αρχών, ή τοπική μας Έκκλησία πανηγύρισε, την Δευτέρα 27 Αυγούστου 2018, την μνήμη του προστάτου της νήσου Ρόδου Αγίου Μεγαλομάρτυρος Φανουρίου με επίκεντρο του έορτασμού τόν Ναό του Αγίου στην παλαιά πόλη της Ρόδου. Του πανηγυρικού Έσπερινού, Κυριακή 26 Αυγούστου, χοροστάτησε ο Θεοφιλέστατος Επίσκοπος Όλύμπου κ. Κύριλλος, ο οποίος κήρυξε τόν θείο λόγο και μετά τό πέρας του Έσπερινού προέστη της μεγαλοπρεπούς λιτανείας στους δρόμους της παλαιάς πόλεως. Την κυριώνυμη ημέρα της έορτης του Αγίου, χοροστάτησε του Όρθρου και τέλεσε την Θεία Λειτουργία ο Θεοφιλέστατος άγιος Όλύμπου στό τέλος της όποιας εύλόγησε τούς Άρτους και μίλησε σχετικά μέ την έορτή του Αγίου στόν κατάμεστο από κόσμο αύλειο χώρο του Ίερού

Ναού, συνεχάρη τόν Έφημέριο του Ίερού Ναού π. Μιχαήλ Κρητικού και τά μέλη της Έκκλησιαστικής έπιτροπής για την διοργάνωση της πανηγύρεως και μετέφερε σέ όλους τίς εύχές του άπουσιάζοντος στό Οίκουμενικό μας Πατριαρχείο για τίς έργασίες της Ί. Συνόδου, Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου μας κ. Κυρίλλου.

Χειροδεσίες

Τήν **Κυριακή 6 Μαΐου 2018** (23 Άπριλίου μέ τό Παλαιό Ήμερολόγιο) ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης μας χοροστάτησε του Όρθρου και προέστη της Θείας Λειτουργίας στην ιερά Μονή Αγίου Γεωργίου Λαχανιάς.

Πρό της Απολύσεως ο Σεβασμιώτατος άπένεψε τό Όρφίκιο του Άρχιμανδρίτου στόν Ήγουμενεύοντα της Μονής Ίερομόναχο Μακάριο και χειροθέτησε σέ Ίεροψάλτη τόν κ. Δημήτριο Καβάλα ο οποίος διακονεί τό άναλόγιο του ένοριακού Ναού Αγίου Γεωργίου Λαχανιάς.

Τήν **Τετάρτη 8 Αυγούστου** ο Θεοφιλέστατος Επίσκοπος Όλύμπου κ. Κύριλλος κατά τόν Έσπερινό στόν Ένοριακό Ίερό Ναό Κοιμήσεως Θεοτόκου Άφάντου χειροθέτησε σέ Άναγνώστη τόν κ. Μιχαήλ Χατζηνικολάου του Έμμανουήλ.

Έπίσης, ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης μας την **Κυριακή 12 Αυγούστου** κατά τόν Έσπερινό στή Ίερά Μονή Κοιμήσεως Θεοτόκου Καλόπετρας χειροθέτησε σέ Άναγνώστη τόν κ. Βασίλειο Μωραΐτη του Άθανασίου και σέ Ίεροψάλτη τόν κ. Δημοσθένη Παναγιωτάκη του Γεωργίου.

Και οί τρείς χειροθετηθέντες είναι μαθητές του Φροντιστηρίου Έκκλησιαστικής Ύμνωδίας, στό όποιο διδάσκει ο Άρχιμ. Αμφιλόχιος Πίκιας.

Ἐκκλησιαστικές Κατασκηνώσεις τῆς Μητροπόλεώς μας (Καλοκαίρι 2018)

Ἀρχμ. Μαξίμου Παναγιώτου

Μέτῃ χάρις τοῦ Κυρίου μας καί τίς εὐλογίες τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου μας κ. Κυρίλλου λειτούργησαν κι ἐφέτος οἱ Κατασκηνώσεις μας.

Ἐπειδὴ τό ἔθνος μας περνάει πολλούς κινδύνους, θεωρήσαμε ἀναγκαῖο νά ἐπιλέξουμε ὡς κεντρικό θέμα τῆς Κατασκήνωσης ἐφέτος τήν Παναγία. Σύνθημά μας ἦταν ὁ Χαιρετισμός τοῦ Ἀκαθίστου Ὑμνου: «Χαῖρε σκέπη τοῦ κόσμου πλατυτέρα νεφέλης». Ἀναλύσαμε τό ρόλο τῆς Παναγίας στήν ἐνανθρώπηση τοῦ Θεοῦ καί τή σωτηρία τοῦ ἀνθρώπινου γένους καί τίς πολλές θαυματουργικές παρεμβάσεις της στή διαφύλαξη καί διάσωση τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ σέ ὅλο τό διάβα τῆς ἱστορίας.

Τά στελέχη πού βοήθησαν ἐθελοντικά τήν Κατασκήνωση ἦταν πολλά καί τούς εὐχαριστοῦμε εὐχόμενοι ὁ Κύριος νά τούς ἀνταποδώσει πλούσια τίς θυσίες τους. Ἦταν τά ἑξῆς:

Α΄ Περίοδος (Κορίτσια Δημοτικοῦ): Ἀρχηγός: Μαντικοῦ Παρασκευή, Ὁμαδάρχισσες-Βοηθοί: Δεριζιώτη Κοκώνα, Κουφλῆ Δήμητρα, Σταυριανοῦ Εὐαγγέλια, Τσαβαρῆ Ἀνθούλα, Σωτηρίου Παναγιώτα, Μανωλᾶ Χρυσάνθη, Ράπτη Ἰουλία, Παυλῆ Δέσποινα, Κουτσάγια Αἰκατερίνη, Μαντικοῦ Μαρία, Ρώσσου Αἰκατερίνη.

Β΄ Περίοδος (Κορίτσια Δημοτικοῦ): Ἀρχηγός: Ξεπαπαδάκη Στυλιανή, Ὁμαδάρχισσες: Ξεπαπαδάκη Ἀναστασία, Ξεπαπαδάκη Τριανταφυλλιά, Τσαβαρῆ Ἀνθούλα, Νικολίτση Ἐλευθερία, Μαρτάκη Παρασκευή, Φτάκλα Σεβαστή, Κεφάλα Δήμητρα, Σταυριᾶ Ἐλένη, Κατσουράκη Εἰρήνη, Φτάκλα Ζωοπηγή, Τσαλῶλη Γεωργία, Κούλαρου Ζωοπηγή, Κλαδάκη, Ἰωάννα, Ράπτη Ἰουλία. Βοηθοί: Καθολική Τσούλου, Ἰωάννα Σκλιβάκη, Φλωρεντία Ξεπαπαδάκη, Εἰρήνη Καλιοτζί, Μαρία Κρητικοῦ, Ἰωάννα Μιχοπούλου, Κρίστα Μανώλακα, Κυριακή Θεοδώρου, Δέσποινα Λεριᾶ, Πλάτση Μαρία.

Γ΄ Περίοδος (Κορίτσια Γυμνασίου-Λυκείου): Ἀρχηγός: Μανέττα Σεβαστή, Ὑπαρχηγός: Κουντούρη Ἀγγελική, Ὁμαδάρχισσες-Βοηθοί: Μιχαηλάκη Βασιλική, Σταυρῆ Μαρου-

λίτσα, Σεῖτη Ἀναστασία, Παστρικοῦ Μαρία, Κωνσταντινίδη Μαρία, Βερικούκια Δέσποινα, Γκιουζένη Ἀθηνᾶ, Καλίτση Νομική, Μπούμπα Βασιλεία, Καλαφάτη Φανερωμένη.

Δ΄ Περίοδος (Ἀγόρια Γυμνασίου-Λυκείου): Ἀρχηγός: Λυριστής Βασιλείος, Ὑπαρχηγός: Λυριστής Σεβαστιανός, Ὁμαδάρχες: Ἀτζαράκης Κων/νος, Σαρδέλης Παναγιώτης, Λυριστής Μάριος, Τσάφας Χαράλαμπος, Τσέλλιος Ἀναστάσιος, Κουμέντος Γεώργιος, Χατζῆς Ἀθανάσιος, Ζουρούδης Σάββας, Καλαμαράς Ἀντώνης, Τρέχας Γιάννης, Παπαδόπουλος Θανάσης.

Ε΄ Περίοδος (Ἀγόρια Δημοτικοῦ): Ἀρχηγοί: Κονισσῆς Ἡλίας, Γεώργιος Ζουρούδης, Ὑπαρχηγός: Μάντζιος Ἀλέξανδρος, Ὁμαδάρχες: Λάνδρου Δημήτρης, Γκάτζιος Γαβριήλ, Γκάτζος Μιχαήλ, Φωτάρης Νικήτας, Σαρδέλης Νικόλαος, Σωτηρόπουλος Γεώργιος, Πατσιούρας Τσαμπίκος.

Βοηθητικό προσωπικό:

Α) Κουζίνα: Νάστος Γεώργιος, Βογιατζῆ Γεωργία, Καϊκη Δέσποινα, Ἀγγελίδου Κυριακή, Κυριαζάκου Παναγιώτα, Στεργεανᾶκη Σταματία, Πεταυράκη Σμαράγδη, Μοσκιού Βασιλεία, Σκανδαλιάρη Ἄννα, Κασέρη Ἀναστασία, Καμπούρη Ἐλένη, Εὐθυμίου Ἀναστασία, Κοντεκάκη Μαρία, Πλατέλλα Αἰκατερίνη, Χατζηρηγορίου Παρασκευή, Καραγιάννη Στυλιανή, Μιχαλάκη Καθολική, Κωνσταντάκη Παναγιούλα, Παπαχριστοδούλου Αἰκατερίνη, Ἡλίου Εἰρήνη, Ἀρβανίτη Ἰωάννα, Κωστούλα Παρασκευή, Διμέλη Σταματία, Τσίμπου Βασιλεία, Βουλγαροπούλου Βασιλική.

Β) Ἱατρική περίθαλψη: Βάσης Λουκάς (γιατρός), Παυλῆ Δέσποινα (νοσηλεύτρια), Φλώρου Εἰρήνη (νοσηλεύτρια).

Γ) Διαχείριση: Γιορδαμνῆς Νικόλαος, Κλαδάκης Μιχάλης, Κλαδάκης Γεώργιος, Βογιατζῆς Ἰωάννης.

ΕΝΩΣΙΣ ΙΕΡΟΨΑΛΤΩΝ ΡΟΔΟΥ ΚΑΙ ΠΕΡΙΧΩΡΩΝ

ΙΕΡΟΨΑΛΤΙΚΑ ΝΕΑ

www.ieropsaltesrodou.gr

Μέσα στο Άναστάσιμο κλίμα οι Ίεροψάλτες συνέχισαν τη δραστηριότητά τους με την συμμετοχή σε όλες τις εκκλησιαστικές ακολουθίες σε πανηγυρίζοντες Ναούς της Μητροπόλεώς μας λαμπρύνοντας τις άρχιερατικές χοροστασίες.

Άλλά και καθ' όλη την θερινή περίοδο με τις Θρησκευτικές Πανηγύρεις στα χωριά, οι ιεροψάλτες συμμετείχαν στα ιερά ανάλογια και απέδωσαν με κατάνυξη τους ύμνους σε όλες τις ακολουθίες.

Μέ επιτυχία διεξήχθησαν και φέτος οι προαγωγικές εξετάσεις σε όλα τα τμήματα της σχολής βυζαντινής μουσικής με τις όποιες έληξε τό σχολικό έτος 2017-2018.

Η συμμετοχή των σπουδαστών στις εξετάσεις αλλά και οι επιδόσεις τους ήταν άκρως ικανοποιητικές.

Η προσπάθεια για τη διάδοση της πατροπαράδοτης εκκλησιαστικής βυζαντινής μας μουσικής συνεχίζεται με περισσότερη θέληση και δραστηριότητα.

Ήδη ξεκίνησαν οι έγγραφες για την νέα σχολική χρονιά. Πληροφορίες παρέχονται

στά γραφεία της Ίερᾶς Μητροπόλεως Ρόδου, στις ένορίες και στο Σύλλογο Ίεροψαλτών στα τηλέφωνα 6932383187 και 6932220378. Τά μαθήματα θά ξεκινήσουν τέλος Σεπτεμβρίου.

Δυό έκλεκτοί συνάδελφοι Ίεροψάλτες με μεγάλη προσφορά στην Έκκλησία εξεδήμησαν προς Κύριον τόν Ίούλιο πλήρεις ήμερών. Ο Γεώργιος Καρπαθάκης Πρωτοψάλτης του Ι.Ν. Άγ. Γεωργίου Κρητηνίας και ο Νικόλαος Μανέττας Λαμπαδάριος του Ίεροῦ Ναοῦ Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου Νεοχωρίου, ανάλωσαν τή ζωή τους στό ιερό ανάλόγιο. Άς εἶναι ἡ μνήμη τους αἰωνία.

Μέ ιδιαίτερη έπιμέλεια συνεχίζεται ἡ ὀργάνωση τῆς παραδοσιακῆς χορωδίας του Συλλόγου Ίεροψαλτών καί τῆς σχολῆς βυζαντινῆς μουσικῆς ὑπό τήν διεύθυνση του πρωτοψάλτου Χρήστου Καντερίσκου, ἐν ὄψει τῶν ἐκδηλώσεων πού προγραμματίζονται.

Όσοι ἐνδιαφέρονται μποροῦν νά ἀπευθύνονται στόν ὑπεύθυνο τῆς χορωδίας στό τηλέφωνο 6936299623.

Ἡ ἀναγκαιότητα τῆς λατρείας τοῦ Θεοῦ

Ἡ λατρεία τοῦ Θεοῦ εἶναι ἔκφραση τῆς ἀγάπης μας πρὸς τὸν οὐράνιο Πατέρα, τὸν Θεό. Ὄταν ποδοῦμε μὲ λαχτάρια τὴ συμμετοχὴ στὴ λατρεία τοῦ Θεοῦ, τότε δεῖχνουμε ὅτι ἀγαπᾶμε τὸν Θεό καὶ μᾶς γεμίζει ἡ ἐπικοινωνία μαζί Του. Πόσα «Δόξα σοι, Κύριε» δὲν χρειάζεται νὰ ἀναφωνοῦμε κάθε ὥρα καὶ στιγμὴ στὸν δωρεοδότη πάντων τῶν ἀγαθῶν τῆς ζωῆς μας; Πόσα «Κύριε, ἐλέησον» δὲν ἀπαιτεῖται νὰ θγαίνουν ἀπὸ τὸ στόμα μας στὴν κάθε ἀγωνία καὶ στὸ κάθε πρόβλημά μας;

Ὅπως ἡ μάνα τραγουδᾷ μὲ καρδιακὸ πόθο στὸ λατρευτὸ της παιδί τραγούδια καὶ νανουρίσματα, ἔτσι καὶ οἱ χριστιανοὶ ὕμνουν καὶ δοξολογοῦν τὸν ἅξιο κάθε λατρείας καὶ σεβασμοῦ Δημιουργό. Δὲν ἔχει ὁ Θεός ἀνάγκη ἀπὸ τοὺς δικούς μας ὕμνους, ἀλλὰ ἐμεῖς χρειαζόμαστε τὴν ζωογόνα ἐπικοινωνία μαζί Του. Ἡ λατρεία τοῦ Θεοῦ χωρὶς νὰ γίνεται ἄμεσα αἰσθητὸ ἀγιάζει τὸν χριστιανό, γιατί ἐλκύεται στὴν ψυχὴ του καὶ στὴ ζωὴ του ἡ θεία χάρη, πού ἐξαλείφει τὰ πάθη καὶ φωτίζει τὴν ψυχὴ. Ὁ ἅγιος Πορφύριος καλοῦσε τοὺς ἀκροατές του νὰ ἐπιδοθοῦν στὴ λατρεία τοῦ Θεοῦ γιὰ νὰ ἀγιασθοῦν «ἀναίμακτα».

Ἡ λατρεία τοῦ Θεοῦ εἶναι ἓνας μεγάλος «κῆπος», ὅπου ἀπολαμβάνουμε πολλῶν εἰδῶν «φρούτα». Οἱ ἤχοι εὐφραίνουν τὴν ἀκοή. Οἱ πανέμορφες εἰκόνες εὐφραίνουν τὴν ὄραση. Τό θυμίαμα εὐφραίνει τὴν ὄσφρηση.

Βαριεστιμάρα στὴν προσευχή καὶ στὴ θεία λατρεία

Πολλοὶ ἰσχυρίζονται ὅτι δὲν προσεύχονται καὶ δὲν ἐκκλησιάζονται, γιατί ὅλο τὰ ἴδια καὶ τὰ ἴδια λένε καὶ ἀκοῦνε καὶ τὰ περισσότερα δὲν τὰ καταλαβαίνουν. Τὴ ζωὴ μου, λένε, θέλω νὰ τὴν ἀφιερῶνω σέ πῶ χαρούμενες δραστηριότητες.

Προφανῶς δὲν ζοῦν τὸ βάθος τῆς προσευχῆς καὶ τῆς λατρείας, δηλ. τὴν ἐνότητα μὲ τὸν Θεό. Πιθανόν ἔχουν ἄλλες προτεραιότητες καὶ στόχους στὴ ζωὴ τους. Τὸν Θεό τὸν παραγκωνίζουν στὸ περιθώριο τῆς ζωῆς τους. Πιθανόν νὰ κυριαρχοῦν ἀπὸ τὰ φιλόουλα πάθη. Ὅποιος εἶναι ὑποδουλωμένος στὰ πάθη του καὶ ἁμαρτάνει, χάνει τὸ θεῖο προσανατολισμό καὶ ἀποσπᾶται ἀπὸ τὴ σύνδεση μὲ τὸ Θεό. Οἱ θυμοί, οἱ ἀνῆθικες σκέψεις, τὰ αἰσχρὰ θεάματα μᾶς κατεβάζουν πνευματικά, ψυχραίνουν τὴν ἀγάπη μας πρὸς τὸ Θεό καὶ σταματοῦν τὴν διάθεση τῆς προσευχῆς. Τὰ πάθη, ἡ στροφή τῆς ψυχῆς στίς ἐπίγειες ἀπολαύσεις, ἀποπροσανατολίζουν τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὴν πορεία του πρὸς τὸ Θεό. Ὁ γαστρίμαργος, ὁ πόρνος καὶ ὁ φιλάργυρος στρέφουν ὅλο τὸ δυναμισμό τῆς

ψυχῆς τους στὴν ὕλη, στὸν ψεύτικο καὶ ἀπατηλό αὐτὸ κόσμο.

Ὅσο προχωρεῖ κανεὶς στὴν ὑποχώρηση τῶν παθῶν του, τόσο αὐξάνεται καὶ ἡ ἀγάπη πρὸς τὸ Θεό. Τότε καὶ ἡ προσευχή καὶ ἡ λατρεία τοῦ Θεοῦ εἶναι χαρούμενη ὑπόθεση. Ἡ ἐσωτερικὴ γλυκύτητα ὀφείλεται στὴν παρουσία τῆς θείας χάρης, πού ἀποστέλλει ὁ Θεός στὴν ψυχὴ, πού τὸν εὐαρεστεῖ. Ὁ θεοκεντρικὰ ζῶν βλέπει τὸν ἑαυτό του ὡς δημιούργημα τοῦ Θεοῦ καὶ θεωρεῖ τὰ πάντα (τροφή, οἰκογένεια, ἐργασία, φυσικὰ ταλέντα, πνευματικὰ χαρίσματα ...) ὡς δῶρα Του. Αὐτὸς διακρίνει τὴν πνευματικὴ μικρότητα καὶ ἀδυναμία του καὶ βλέπει τίς συνεχεῖς πτώσεις του καὶ ζεῖ μὲ ταπείνωση, μετανοεῖ καὶ προσεύχεται θερμά. Ἡ ταπείνωση ἐλκύει τὴ χάρη καὶ ἡ χάρη φέρνει τὴ χαρὰ τοῦ Θεοῦ, τὴ μόνιμη καὶ οὐσιαστικὴ.

Ὅταν, ἔλεγε ὁ ἅγιος Πορφύριος, ἀκούω τὰ ἴδια καὶ τὰ ἴδια τῆς λατρείας τοῦ Θεοῦ, δὲν τὰ θαριέμαι καὶ δὲν τὰ χορταίνω, γιατί τὰ λαχταρῶ, ἔχω θεία μέθη.

Πολύτιμα ἱερατικά ἄμφια

Πολλοὶ σκανδαλίζονται καὶ ἀντιδρῶν λόγῳ τῶν ἀκριβῶν ἀμφίων κάποιων κληρικῶν. Ἡ Ἐκκλησία δὲν λέει νὰ φοροῦν οἱ ἱερεῖς πανάκριβα ἄμφια, ἀλλὰ πολὺτιμα, γιατί ὑπηρετεῖται ὁ Θεός. Δὲν εἶναι πρέπον ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ νὰ φοροῦν πρόχειρα ἄμφια. Στὴν ὑπόλοιπη ζωὴ τους φοροῦν τὸ ταπεινὸ ράσο. Σέ κοσμικὲς ἐκδηλώσεις οἱ συμμετέχοντες ντύνονται μὲ πανάκριβα ρούχα καὶ στολίδια. Στὸ ναὸ τοῦ Θεοῦ εἶναι λάθος ἡ περιβολὴ τῶν ἱερῶν μὲ ὁμορφα καὶ ἐκλεκτὰ ἄμφια; Ὁ Ἰούδας κάποτε διαμαρτυρήθηκε πού κάποια γυναῖκα ἀπὸ εὐγνωμοσύνη στὸν Χριστό ἔχυσε στὰ πόδια Του πολὺτιμο μύρο. Εἶπε τότε ὁ Ἰούδας: «θὰ μπορούσαν νὰ δοθοῦν τὰ χρήματα τῆς ἀξίας τοῦ μύρου στοὺς φτωχοὺς». Ὁ Χριστὸς τοῦ ἀπάντησε: «ἄφησέ την, τοὺς φτωχοὺς πάντοτε ἔχετε κοντά σας, ἐμένα δὲν θὰ μέ ἔχετε. Μὲ τὸ μύρο μὲ προετοίμασε γιὰ τὸν ἐνταφιασμό μου». Κόπτονται οἱ σκανδαλιζόμενοι διῆδεν γιὰ τοὺς φτωχοὺς λές καὶ θὰ σωθοῦν οἱ φτωχοὶ μὲ τὰ χρήματα τῶν ἀμφίων.

Ὁ Θεός πρὶν μποῦν στὴν Ἱερὴ οἱ Ἰσραηλίτες, τοὺς ζήτησε νὰ ἀφιερῶσουν ὅτι πολὺτιμο βροῦν στὸ Ἱερό Του. Ὁ Σολομώντας ἔφτιαξε τὸν ωραιότατο ναὸ τῶν Ἱεροσολύμων, οἱ χριστιανοὶ γιατί νὰ μὴ ἀφιερῶνουν τοὺς ναοὺς τους καὶ στὸν Θεό κάτι τὸ πολὺτιμο;

Ἀρχιμ. Μαξίμου Παναγιώτου

